

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

Ne vem, ktero svečanost so prav za prav v čitalnici ljubljanski obhajali, ker jih je vsako leto bilo gotovo zadosti tudi najbolj plesazeljnemu veseljaku; le tega se še spominjam, da so obhajali to svečanost neznano slovesno, da je bilo svetá, da se je vse trlo in da je Božje oko samo tudi milostljivo na-njo gledalo, ker je poslalo toliko dežja, da so nasprotni kazinarji že začeli obraze v pomenljive gube spravljati, glave skupaj tiščati in „korespondencije“ sestavljati: svetu oznanovaje, da beli Ljubljani Bog žuga zarad čitalnice z vesoljnim potopom! — Al ta nevihta, ki je že popoldne ob treh razsajati začela, ni nobenega čitalničarja ostrašila, temveč je vsak surkaš še bolj „sfrišan“ na plešišče prikoračil in kočije so drdrale, da ni bilo ne konca ne kraja. V veži od spodej je bila velika gnječa, ker so se mladi plesalci z rutami brisali in otepali, z levico v goste, črno-manjaste namaziljene lase segaje. Bralo se je pravo veselje na obrazu vsem in nek Krakovčan je zbudil občni smeh, ko zavikne svojemu sosedu z znanim krakovskim naglasom (to je visoki Cis): „Ti, Jaka, danes bo pa ruk!“ — In res, ni se krakovski član zmotil, ker začel se je pravi direndaj v dvorani, kakor bi g. Kosmač v „Glasniku“ rekel, bilo je natlačeno, da je bilo komaj mogoče sopsti in vrtenje se je le počasi spravljalo v tek.

Dvorana je bila premajhna in vsakdo si je mislil, da bodo „Novice“ v svojem izvestji ali „raportu“ prihodnjič rekle, da bi bilo treba še nekaj voglov dozdati. Plesavke so bile večidel v okusnih, nektre tudi v prekrasnih toaletah, in kar je bilo še več vredno: vse so govorile slovenski in nobena se ni spotikala, ko so jih namaziljeni in po vseh vodah „dišeči“ plesalci kar „prosto“ vikali. Zdi se mi, da se je to le enkrat ali dvakrat dogodilo, da so se od početka neke — rad bi izgovoril imé zlo znane domače tice, pa ga rajše zamolčim, da ne bi ktera bralka rekla, da nimam o galantnosti čisto nobene ideje — zarje slovenskega lepotečnega obnebja togotile, da je ta čitalničarski „folk“ tako „vrdnár“ in „gmaj“, da ne vé, da se postave zamotane v krinolinah onikajo! — Pa stvar se je rešila brez vseh debat: prišle so, odšle so, in ni jih bilo več „ad majorem nationis humanae et čitalnice gloriám“. Prosit!

Al da je vse tako v redu, da dvorana zmiraj tesneja prihaja, da je pevski zbor tako izurjen, da se z izvrstnim vspehom glediščine predstave dajejo, da so se Sokolci s centi tako igrali, kakor abecedarji s frnikulami: kaj misliš, dragi bralec, čegavo domoljubno srce je zarad tega najbolj veselo?

Površno sodeč odgovoril boš: najbolj omajano, omehčano in ginjeno je srce izvestitelja „Novic“, ker nam zabavo tako milo opisuje, da se nam, ki izvan dežele stanujemo, zmiraj sline cedé. Pa dragi moj, zmotil bi se! — Kaj bi dalje ugibal, rekel boš: plesalke in plesalci, ki imajo gotovo največ vžitka od čitalnice. In to ni samo za uganjke, temveč slišal sem, da se je v resnici dogodilo, da so te zabave nekega plesalca neki večer po polnoči že tako ganile, da je začel radosti poln za bôb debele solze pretakati, da mu jih ni bilo moč z nobeno rjuho več ustaviti. K sreči je bil hud mraz in ko na ulico stopi, mu solzne pèrle zmrznejo. Pobere jih sam lepo, varčno jih v škatljico

spravi in jih drugi dan svojemu idealu — ne vem ali na Poljane ali v Kravjo dolino — pošlje v večni spomin svojega domorodnega srca. Obljubila mu je ona — to se pravi njegov „ideal“ — ta čudež ljubljanskemu spodnjemu muzeju darovati. V kateri sobani so te zmrznjene čitalniške solze videti, tega prav za prav ne vem, to moraš, dragi bralec, pozvedeti pri možu, kateremu je naloga, ti tam vse razkazovati.

Če te zdaj vprašam, draga bralka, bodeš brez dvombe rekla, da je bil ta plesalec z zmrznjenimi solzami najbolj ginjen med vsemi družimi. — Al spet bi se zmotila, zlo zmotila!

Pa kaj bomo čas trčili, brez ovinkov ti precej predstavim možá, ki je bil med toliko in toliko sto ljudmi, ki so plesali, peli, igrali, jedli, pili, ploskali, „živio“ na vse pretege kričali, in še potem v „Novicah“ vso to storijo brali, najbolj ganjen, najbolj vesel, akoravno ni član čitalnice in akoravno se ni nobenega omenjenih djanj udeležil.

Ko ne bi bila ta večer taka tema nadvladala, bil bi lahko videl možá, ki je, v siv vojašk plašč zavit, na dvorišče čitalnice prisopihal in po lahko, da ne bi ga nihče slišal, lestvo k oknu dvorane prislonil. Po lestvi in po njegovem ponašanji bi ga bil za prižigalca svetilk držal in mislil bi bil, da se mož pripravlja električno solnce na dvorišči prižgati. Pa videlo se mu je, da bolj temice išče, da bi ga nihče ne zapazil, ker bi ga pri takem plaženji lahko kot tata zgrabili in ga na Žabjek potisnili. Ko je na vrh lestve prilezel, postavil se je z glavo na stran okna in pričel plašljivo v dvorano lukati. Odsev velikega lustra je enmalo njegovo blede, mršavo lice razsvetilil. Bralo se mu je, da je mož malo dobrega poskusil na tem svetu in da so ga žarki sreče le redko obsevali. Bil je po postavi skoraj toliko visok kot lestva sama, droben kot leskova palica in mršav, da bi se bilo lahko skoz-nj videlo. Črne majhne brkice v dveh šopkih so mu žalostno visele pod nosnicama, kakor da bi bile hotele reči: zakaj še te mrvice kocinic ne obriješ, kajti kakor so pri vojaku znamenje poguma in hrabrosti, oznanujejo pri tebi le brezsrčnost, strahopezdljivost in pasjo pohlevnost. Brisal si je tudi očala z debelimi koščenimi obroči, po katerih si naglo lahko spoznal, da spada naš junak k literarnemu odseku človeških stanov.

Če se človek le količkaj razume na fizijognomije in na praktiko vsakdanjega življenja, bil bi jo precej zadel brez vsega ugibanja, da je ta mož uradnik pri kaki davkariji, pri kakem računstvu ali pri pošti ali pa je še celó amanuensis pri kaki knjigarni in ima saj že deset let mastno plačo od 315 gold. na leto, ali je paterfamilias, ali oče lepe družine kakih peterih nadepolnih pritlikovcev; po strani pa še včasih zvečer posebej prime za pero in po raznih časnikih ali brošurah v prozi in v klobasah*) po svetu straši.

(Dalje prihodnjič.)

Trije turisti.

Kar je bilo pomladansko vreme kebrom, kakor je mesec marec ugoden mačkom, kakor sta ta in prihodnji mesec vabljava za žrjave popotnike, tako se meseca avgusta in septembra možje po vseh kotičkih vseh dežel potikajo, „Land und Leute“, kakor se glasí že davno ustanovljena fraza, opažujejo in potem po vseh evropskih časnikih v podlistkih strašijo v podobi turističnih listov. Trojica tacih mož se je vrgla med slovenski narod in opaževali so vse, kar se jim je od

*) „Klobasa“ = Knittelreim; saj tako se bere v novem velíkem Wolfvem slovarji. Pis.

zmiraj le — na papirji stalo. Gospodu ministru Hye-tu smo tedaj hvaležni za ta pričetek, trdno se nadjaje, da se tudi pri drugi in daljni sodniški stopinji odpró narodu našemu pravice, ki jih vživa Nemeč, Magjar, Italijan.

Al da se to zgodi, treba je, da sl. ministerstvo v urade c. k. deželnih nadsodnij ne postavi mož, ki zavoljo tega, ker ne znajo slovenskega jezika ali ki so znani protivniki slovenskega uradovanja, ovirajo ali podirajo to, kar ministerstvo zida. Ako posadí ministerstvo take možé v omenjene više službe, podobno je potem mitologičnemu božanstvu Saturnu, ki je samo svoje otroke žrlo.

Sliši se, da je več služeb naddeželnih sodnih svetovalcev v Gradcu praznih, in da se imajo imenovati novi uradniki. To je stvar sila važna. Nadsodnija v Gradcu je središče, po katerem se slovenskemu narodu več dežel, kar se tiče ravnopravnosti v viših sodnih uradih, ali kruh delí ali pa kamen.

Dolžnost naša je tedaj, da pozornost gospoda ministra obračamo na to, da gleda, da se blagim njegovim namenom ne godí škoda po osebah, ktere stavi na to mesto. Ako se postavijo sami Nemci ali pa nemškutarji na ta mesta, kar naravnost bodo ti rekli: „nemško mora biti uradovanje tudi za zadeve Slovencev, kajti nimamo slovenskemu jeziku zmožnih referentov.“ Tako pa se umrtudi ravnopravnost narodna, kadar stori drugo stopinjo.

Da pa imamo Slovenci za slovensko uradovanje popolnoma zmožnih mož, o tem ni dvombe; saj že to, da so nekteri naših sodniških uradnikov služili na Hrvaškem in ondi dobro opravljali službo svojo, je priča, da bodo še zmožniši uradovanja slovenskega. Naj nam nihče ne ugovarja, da naš jezik ni zmožen zato! To je laž od konca do kraja. Narod, ki ima tak prevod občnega državljanskega zakonika, kakor je naš slovenski, — narod, ki ima prevod kazenske postave tak, kakor je naš slovenski itd. itd. je tako, kakor narod nemški, upravičen, da zahteva, naj se sodi v njegovem jeziku. To je treba ne le za to, da obtoženec razume, kaj se ž njim godí in da se ne primeri, kar se je že primerilo, da je bil človek z nemško besedo na smrt obsojen, pa te sodbe kar nič razumevši je vprašal: je li že konec obravnave in ali sme domú iti?! Al tudi iz tega ozira je treba, da so sodniki trdni svojega jezika, da škode ne trpi čast in veljava sodnije same. Kaj si more pameten človek misliti od sodnika, ki se še toliko ni naučil, da bi vedel, kaj je „Wehr“ po slovenski, in obtoženca praša: „tak zavoljo vere sta se sprla s sosedom?“ in ga obtoženec zavriniti mora, da od vere ni bilo nikoli govorjenja!

Da se od gospoda, ki je svetovalec pri c. k. deželni nadsodnii v Gradcu ktera obsega Slovence na Štajarskem, Kranjskem, Koroškem, more reči, da je mož na pravem mestu, treba, da je v besedi in pismu zmožen čistega slovenskega jezika, kakor se piše v knjigah in ga govori neponemčen Slovenec, in da je mož ustavnega duhá, kteremu je ravnopravnost narodna sveta reč. Zato nam ni kar nič srce poskočilo, ko smo slišali, da pride v Gradec vitez Scheuchenstuel, ki se je v Novem mestu poslavljaj od uradnikov svojih z besedami, s kterimi se je ponašal, da si je prizadeval „zersetzende Nationalitätengelüste niederzudrücken“ in onim gospodom, ki so ga podpirali v tem, obetal tudi vprihodnje krepko svojo podporo. Tudi mi bi bili njegovih misli, ako bi môgli verjeti, da on nasprotuje le „Avstrijo razdirajočim“ narodnim tendencijam, pa mu ni vsako pravično narodno zahtevanje že „zersetzend“ kakor onim, kteri že razpad Avstrije vidijo v tem, da se slovenskemu narodu, ki svoje davke plačuje

in v vojsko vojake daje, pravica v šoli in kanceliji skazuje. Cvet nesrečnega avstrijskega birokratizma je žalibog ta, da misli, da národ je zavoljo kancelije na svetu, a ne kancelija zavoljo národa, in da šole naše so le podružnice velike Nemčije! — Z veseljem smo unidan poročali o vitezu Waser-ji, da kot predsednik celovške sodnije hoče skrbeti zato, da je več svetovalcev zmožnih slovenskega jezika; al novejšje novice so nam potrle to radost, ko smo v časnikih brali, da to ni res. Skor ne moremo verjeti tega, da v Gradcu vitez Waser, ki je 1861. leta tudi podpisal peticijo Slovencev do ministra Schmerlinga in se v vrsto vstopil onih 20.000, ki so jo podpisali, bi se bil zdaj izneveril temu, kar je pred 6 leti javno pred svetom spoznaval.

Vendar na svetu je dan danes vse mogoče. Ako se pa taki možje izneverjajo svojemu spoznanju, temveč mora slavno ministerstvo skrbno izbirati možé, kteri stavi na odločna mesta. Ako se to ne zgodi, je vse drugo brez vsega vspeha.

Se enkrat ponavljamo tedaj svojo nado, da gospod minister s tem, da prave možé postavi na službe v Gradcu, bode pokazal, da ga je resna volja izpeljati to, kar je unidan zaukazal.

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Bila je ta večer v čitalnici tudi glediška predstava, kjer so se znani, že v „Novicah“ tolikrat omenjeni diletantje izvrstno odlikovali. Ko je naš za te naloge kot nalašč ustvarjeni komik gosp. D. do kraja razvil svoj prekrasen talent, nastal je v dvorani strašen smeh, kterega se naš ganjeni Nikodem udeleží s takim navdušenjem, da je njegov krohot presegal vse dvoransko režanje in smejanje ravno tako, kakor slavnega pevca Stegerja tenor v dunajski operi nadglasuje vès orhester. Plašno so se jeli pri tem oknu sedeči čitalničarji obračati v stran, ker niso vedeli, ali je to odjek njihovega veselja, ali jih kak hudoben nemškutarsk duh oponaša. Pa predstava se je nadaljevala, občja pozornost se je spet vprla v oder in tako je bil naš junak na lestvi rešen nevarnosti odkritja, ktera mu je že tako blizu pretíla. Spremljal je z največo pazljivostjo predstavljalko gospodičino N., — mrmral je med zobmi: pravo! pravo! — oh to pa ni dobro! popraskavši se za ušesi — tako se ljubosumna žena ne predstavlja! — — — zdaj je spet boljše! — oh kakošen pogled, kakor pravi Otelo! — in v tej meri je šlo Nikodemovo mrmranje skozi celo predstavo. Ko se je igra svršila, vstane v dvorani burno ploskanje in naš Nikodem v svoji vroči afrikanski fantazii pozabi svoj izreden kurji položaj na lestvi in začne iz vsega grla na vse kriplje „živio“ kričati. Spet reče čitalničar pri oknu svojemu sosedu: Ti, nekaj le more biti, to so čudni glasovi, to ni od vetra ali vremena, to ni samo ob sebi, tu ti straši! Pa strašna tema od zunaj, občjen šunder v dvorani in dež, ki je zmiraj po malo šel, potolažili so spet plahega čitalničarja, ki je jel krasotice pregledovati in meriti, ktero bi si za prvi ples zbral, in pozabil je popolnoma strahú pri oknu in čudnih glasov, ki so bili podobni ponočnemu kriku Indijancev ob bregovih kanadskih jezer, kar nam je neumrli Cooper v svojih romanih prekrasno naslikal.

V presledku med igro in med plesom je izlekel

Nikodem košček papirja iz mavhe in svinčnik, da si je nekoliko opazek zabilježil, — za kateri časnik in za kakošno korespondencijo, hočemo pozneje zvedeti, ker naš mršavi literarni junak na lestvi ni bil samo dramaturg, temuč tudi dramatik. Ko je bilježil, spet mu se stare misli nehotečemu posilijo, spet je že morebiti tretji stokrat — številka trojka je bila v njegovem življenji velicega pomena — ponovil trden sklep, zapisati se precej drugo jutro na vse zgodaj v čitalnico. Mislil si je: Kakor so v prvih kristijanskih časih katehumeni pred pragom cerkve stali in pripravljali se na vhod, tako se tu jaz skrivaj kot tat po lestvi potikam pred narodnim templjem; — kaj mi je tega treba? Ali je kaj tacega moje domoljubno srce zaslužilo? Kaj sem zakrivil?! To ni nič, korajža veljá! jutri se mora moje ime lesketati v knjigi čitalniških udov, magari če me iz vseh kancelij izpodijo! — Ker je bil naš Nikodem velik oboževalec Shakespeare-ovih monologov, pogovarjal se je sam s seboj na to domoljubno vižo precej dolgo časa. Sklep, počitalničiti se, stal je že tako trdno kot sv. Štefana turn na Dunaji, odločil je ta par goldinarčkov za vpisnino, ktere je ravno to popoldne zaslužil, ko je Ščurkovemu Jurju iz Kurje vasi napravil neko dolžno pismo. Pa pri tem velikanskem, že na tako trdnem temenu sezidanem sklepu, prikaže se pred očmi kakor duh v Hamletu, — blede lice njegovega starega mršavega bureau-chef-a, gospoda Tschertschuschnigga, čegar plešasto čelo je bilo v čudne pomenljive, čisto nič dvoumne gube zgrbančeno. Videl je Nikodem v svoji že skoraj preveč razpaljeni domišliji sive, na pol vodene oči svojega ostrega chef-a, ki so se v njegov novi domoljubni sklep tako hladno, zaničljivo in ob enem tako resno pretèč vpirale, kakor po pravljici oči amerikske kače klapotalke (*crotalus horridus*) v začarano ptico. Krmévžile so se blede, brezkrvne ustnice gospoda Tschertschuschnigga na nepopisno mrtvaško vižo, zdelo se je Nikodemu, da se njegovemu ušesu približavajo šepetaje preznane besede: *Meine Herren, ber sich in die Čitalnica oder paim Sokol einschreibt, den kann ich pai keinem Avancement vorschlôgen!* (= gospodje, kdor se v čitalnico ali pa k Sokolu zapiše, ta ne bode nikdar naprej prišel) — besede, ktere naš junak tolikrat v kanceliji tako verno na ušesa vleče, kakor brumen Mahomedanec besede iz korana, ktere mu fanatičen drviš razlaga v mošaji. Ko da bi veter pihnil, zdajci izgine kakor kafra ta tako trdni sklep zaradi pošastne prikazni mrtvaško bledega gosp. Tschertschuschnigga. Poprej tako navdušeno junaško srce našega Nikodema pade mu zdaj skozi hlače v štebale in že je lezlo proti podplatom; poprej že v duhu najpogumnejši čitalniški janičar, zdaj svojo žalostno osodo premišljuje, kako že petnajst let za 315 gold. na leto vsaki dan marljivo nekaj pôl papirja počecká; s kakošnim trudom je še to službico vjel; kolikokrat je zastonj vrgel mrežo v podobi prošenj (= pitšrift ali sóplik) v skaljeno vodo razpisanih služeb, pa je več nego eno celo leto zastonj lovil, in ko je enkrat nekaj vjel, ni se mu mreža trgala in čoln šibil, ampak bila je po nevedoma ostala na dnu nesrečne mreže mršava mrénica, to je 315 gold. na leto. — Od konca si je bil naš junak z gospodom Tschertschuschnigg-om velik prijatelj, bil je neizmerno točen: ko je osem na šenklovškem turnu bila, že je praskanje Nikodemovega peresa bureaukatičnemu srcu njegovega chefa bolje ustrezalo nego angeljsko brenkanje na nebeških arfah. Akoravno se je naš Nikodem prva leta tako tajno pečal z literarno pisarijo, kakor da bi bankovce delal, vendar je to oster nos g. Tschertschuschnigga kmalu zavohal in od te dôbe se je njijno prijateljstvo ohladilo. Vsaki dan so mu odslej gosp. chef po desetkrat v

pôlo pogledali, ali ne dela kakih pesem, dram, korespondencij tiste ure, ko je imel svoje uradne številke lepo postavljati v kompanije, batalijone, regimente, brigade in divizije. Od tedaj ga niso g. chef več „primo loco“ predložili za kako višo službo.

Premišljeval je na dalje: s kakimi orjaškimi koraki se mu že petdeseto leto bliža, kako je zaslužek pičel s pesmarijo in s časnikarskim dopisovanjem. Pozabil je čitalnice in Sokola; iz globočine domoljubnega srca se mu izvine hud izdihljaj in solze, ko tepke debele, oblivale so blede Nikodemovo lice, ktere je ujemal in brisal z desnim rokavom svojega vojaškega plašča, kakor rajni g. profesor M. Etelko.

V trenutji največega solznega dežja in najviharnejše izdihljajske nevihte zaigra muzika v dvorani eno Offenbachovih, vsemu svetu znanih polek, katerih melodije prešinejo človeku vse živce in žile, kakor šampanjec, kader je pravi nepokvarjen „veuve Cliquot.“ Tudi najbrumnejšemu puščavniku prvih stoletij bi bili ti zapeljivi glasovi noge v skok dvigali. Po naključji se je postavila neka gospodičina Malka iz Poljan — ali pa „Málčaha“, kakor jo je Nikodem imenoval — pred okno, kjer je imel naš literat svojo „ložo.“ Nevedoma obrne svoje prekrasne oči, kakor dve modri solnci, proti Nikodemu. Bila mu je že zdavnaj vzor tihih, pohlevnih sanj; ali zdaj, ko jo zagleda v dragoceni vkusni obleki, mahoma pozabi čitalnice, glediške predstave, 315 gold. in gospoda Tschertschuschnigga po vrhu, ter vseh domoljubnih izdihljajev in solz. Kakor bi bil znorel, razpne obe roki proti njej, kot da bi jo hotel čez život objeti za ples.

Poglej si, dragi bralec, v letošnji pratiki sv. Frančiška P., ktereга god in praznik obhajamo 2. aprila, in dobil boš v neki primeri malo idejo o držanji našega Nikodema. Bil je v tem hipu neprecenljiv zgled našim cerkvenim podobarjem, ki delajo podobe za stranske altarje po božjih potih in znamenja po polji. Kakor bi bil celi sod reke Lete izpil, pozabi popolnoma svoj položaj; zdi se mu, da se v dvorani med drugimi plesalci vrtí s svojo Málčaho, in začne, kakor mlado žrebe z obema nogama poskakovati po lestvi. Ali lestva ni pozabila, da je lestva. Na enkrat: pok! pok! pod nogami! Stáreta in polomita se v sredini oba klina, na katerih je stal, ali zdaj prav za prav plesal. V tem hipu začne ranjena in do smrti razžaljena lestva opisovati čudne sinuse in cosinuse, tangente in cotangente. — Rsk! štrbonk! strašen ropot, — in ko bi mignil, ležal je naš nesrečni Nikodem s hrbtom na premočenih tléh in razžaljena lestva na njegovem trebuhu.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz doljnega Štajarskega. — „Beseda“, 15. dne t. m. obhajana na slavni spomin A. Krempljnu bila je sijajna, prava narodna svetkovina. Vendar tudi ni bila brez bridkosti. Čujmo, kar „Slov. Gosp.“ o tem pripoveduje: „Da se še lepše ovenča slovesnost, razpisano je bilo darilo 50 goldinarjev za najboljšo glediščino igro, ktera bi se o tej priliki igrala. Med drugimi spisana je bila prekrasna in ravno tej svetkovini primerjena igra „Samo“ prvi slovenski kralj, čije čin se godí v rečeni okolici; bila je nadarjena, natiskana, naučena, mnogo novcev se je porabilo za skladno narodno obleko. Prošnja je bila položena pri veleslavnem c. kr. namestništvu v Gradec, da rači blagovoljno dovoljenje podeliti za igranje, pa odpiskom od 6. kimovca se nam je dovoljenje odreklo ter nepovoljna mesta poznamljala. Poskusili smo pri visokem c. kr. ministerstvu potrkati, vendar tudi brez zelenega vspeha.

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

vzdol, potem se pa zavijemo na levo proti desnemu robu. Pot je v začetku grda, ker se koj pri vrhu začinjajo ozke pa strme drse ter je površina zemlje bolj peščena. Morali smo toraj sèm ter tjà ktero drso preskočiti, sicer pa pazljivo stopati, ker se je drobno kamenje pod nogami vsipalo in naprej po drsah valilo. Vendar nam se je pot zboljšala, ko smo prispeli h Krvavej Peči, ktera se spenja pod desnim slemenom Kočine. Kdo in čemu je to steno tako krstil, ne vem povedati, ker sem pozabil vodnika vprašati. Sicer nama je pa kazal koj poleg nje precej dolg kos rujave grudaste zemlje, velé, da je tam notri železna ruda.

Pustivši Krvavo Peč za hrbtom, stopali smo dober lučaj daleč na desno po precej zložnem rebbru. Tukaj ugledamo tri orle, zibajoče se visoko nad nami. Vodnik pograbi puško in vstrelí; ali ni nobenega pogodil, ker so bili predaleč. Potem se zavijemo na levo z rebra doli po strmecu ter pridemo po precej velikem ovinku spet pod desno sleme, na Plesmo. Od tod naprej je pot spet huda. Na levej se spenjajo visoke pečine, na desnej zijajo debri in prepadi, a med njimi je le toliko prostorčka, da se, opiraje se na peči, jedva preplaziš. Š Plesma vodi kake štiri čevlje visoka pečica, s ktere smo morali navzdol skočiti, na Legaj, in potem smo došli na Divji Plaz.

Divji Plaz se steguje med Kočino in Grintovcem ter je močno širok in dolg. Sicer ga pa po vsej pravici divjega imenujejo. V kotu, kjer se začinja, štrlí nad njim visoko in grozno razdrto pečevje, od ktere se vsak čas peč odkrhne, bobné v brezdno zavali in dalje po plazu kotali, dokler se popolnoma ne razdrobí. Zato pa tudi Divji Plaz samo ostro kamenje in pesek krijeta. Vodnik nama velí, naj vsak svojo gorjačo v to sodrgo zastaviva, potem se pa na skok po plazu spustiva. Drčali smo drug za drugim tako hitro, ko po železnici. V petih časkih ali minutah smo bili skoro na dnú; gor gredé bi bili potrebovali gotovo dobro uro. Saj smo si pa tudi čevlje pošteno zbrusili! Blizu dná izvira kraj plaza studenčič, ki je pa hude vročine skoro vsahnil. Le toliko je še crljal, da sem po papirnatem žlebu in z veliko potrpežljivostjo jedva toliko vode vjel, da smo si žarečo žejo vsaj nekoliko pogasili. Od studenčica smo se zavili s plaza proč na desno in prišli na precej prostorno peč, kjer smo si nekoliko odpočili. Tukaj se spet začne rastlinsko življenje. Tla pregrinja sèm ter tjà mahovje, a izpod njega vzdigujejo gorske cvetke svoje glavice; očinega zelišča (edelweiss) je bilo tukaj vse belo.

Od tod dalje smo šli še nekoliko časa na desno ob pečéh; potem smo se pa spustili naravnost doli po rebbru ter prispeli po rugi in grmovji na Travnik tik vznožja Grintovca in Kočine, ob štirih popoldne pa na Suhadobnikovo domovanje, kjer sva južinala.

Ob pol petih odrineva z vodnikom, kateri se je med tem praznično oblekel, v dolino in pridemo ob šestih v Leskovec k Poljšnarjevej žagi, kjer sva bila prejšnji večer voznika pustila. Tukaj se posloviva od vrlega Suhadobnika. Poslednji žarki solnca so še zlatili vrhove Kočine, Grintovca in Grebena, ko sva se vsedla na voz in oddrdrala.

Ob osmih zvečer sva se pripeljala strgana, pa srečna in vesela spet v Kranj.

Tako-le sva, dragi bralec! hodila na Kočino in nazaj. Ako te mika, hajd gor! in drži se naše poti. Gotovo se ne bodeš nikoli kesal. Res, da je pot težavna in Kočina, kakor moj tovarš g. Kadilnik sam pravi, gledé nevarnosti prva za Triglavom, vendar se ne straši. Srčnost največ pomaga!

F. R.

Čitalniški strežaj je že dremal, ker je bilo pozno ponoči; sanjalo se mu je, da Šokoli po tako neizmerno visocih na mesec prislonjenih lestvah plezajo, kakor bi mislili zvezde klatiti. Ravno, ko se eden pripravlja, da bi bil po zgodnji danici mahnil, izpodletí mu, se prevrne in spet na zemljo pade v tem trenutju, ko je nesrečni Nikodem na lestvi nehoté svoj „cancan“ zvršil. Ta ropot strežaja zdrami, da naglo hití na pomoč vsega usmiljenja vrednemu Sokolu, ki mu je v sanjah od zgodnje danice na zemljo padel. Pa tudi naš Nikodem ni dolgo pod lestvo vseh štirih od sebe molil, kakor žaba, kadar se potuhne, misleč, da se bo tako najljajše preteče jej nevarnosti rešila. Strežajevo brzo korakanje po stopnicah skoraj omedlega Nikodema popolnoma k sebi spravi, prešine ga strašna misel, da bi ga utegnili kdo zdaj v tej mokri postelji z lestvo na trebuhu najti, in g. Tschertschuschnigg-u ta ponočni dogodek na ušesa natvesti. To neugodno premišljevanje mu dá novo moč. Kakor blisk, enak Samsonu iz starega zakona, skoči pokonci, in ko bi trenil, bil je z lestvo na rami hitreje od najizurjenjšega dimnikarja pri vratih. Čitalniški strežaj ne vidi več nego zgornji kos lestve, ki mu kot strela skozi vežena vrata izgine, — mane si oči, kaj je to, ali se mu še le zdaj sanja, ali se mu je poprej sanjalo o mahanji po zgodnji danici, ali so celó morebiti sanje gola resnica. Gre na dvorišče gledat, da se na svoje oči prepriča, ali so še zvezde tam, kjer so bile, ali ne? ali že morebiti po čitalniškem dvorišči ležé sèm ter tjà, kakor medvedove hruške zdaj jeseni. Ko vidi, da se zgodnja danica še ravno tako sveti na nebu, kot druge nesokolske dni, takrat mu se kos te čudne lestve pri vratih še večega premišljevanja vreden zdi, in pride do sklepa, če ni to nemškutarska véšča, gotovo je nekaj „copernije“ vmes.

Ko Nikodem na sredo zvezdnega drevoreda prisopiha, tam se še le počasi oddahne, na lestvo naslonjen. Izvedrilo se je popolnoma, bilo je rano jutro, ker pri frančiškanih je ravno štiri bila. Ženica po videzu brumna trcijalka, pricaplja iz Gradišča, ker se je ravno k prvi maši napotila; plaho stopi na stran, ko zagleda čudno prikazen, na lestvo naslonjeno, sredi „štternaleta“, trikrat se prekriža in v filigranskem prav po trcijalsko brumnem glasu zamrmrá: „Vsi dobri duhovi Bogá časté!“ Te besede našega melanholičnega premišljevalca zdramijo; spet se mu humor vrne, in kakor ostreljen medved čudno zarenčí: Jaz ga pa ne, baba! — Ali ne vidiš, da sem véliki h...č Belcebub, ki je prišel naravnost iz pekla po vse ljubljanske trcijalke!

Kakor je poprej Nikodem pred strežajem sopihal, tako se je zdaj ženica pred našim pohlevnim Nikodemom v kalop spravila. Drugi dan je šlo od ust do ust med vsemi ljubljanskimi trcijalkami, kaj vendar to pomenja, da jih je sredi zvezdnega drevoreda včeraj sam peklenški satan z lestvo čakal?!

Ponočni dogodki na čitalniškem dvorišči so bili najvažnejši momentje iz „Nikodemovánja“ našega junaka, ker ni hodil ponoči naših prvakov obiskavat in našim poslancem svétov dajat, kakor njegov pravi evangeljski imenják. Držal se je le na šentpeterskem predmestju od znamenja doli proti farni cerkvi, kjer je bil tudi njega dni za Boštjana krščen. Da ti, dragi bralec,

Nikodema bolj na tanko opišem, kdo in kaj je bil, védi, da je zagledal beli dan na desnem bregu Ljubljance, ako se človek izpod Golovca proti Zalogu napoti. Bil je iz tistega okrožja, kjer so vsi moški zidarji in tesarji, vse žene pa perice, in katero se z občnim imenom naziva „Rokavarija“. Kakor se imenujejo vsi možje slovenske dežele, ki stanujejo za Šmarnogoro proti Cerkljam v Repnjah, na Skaručini in v Ščinkovem turnu, Puhličarji, tako se Rokavarji nazivajo slavni možje od Štepanje vasí do sv. Lenarta. Akoravno na obeh straneh tega priimka niti prvi niti drugi prav radi na ušesa ne vlečejo, vendar ostanejo prvi zmirom Puhličarji in drugi Rokavarji. Odkod je ta priimek Rokavarji, prepuščam preiskovanju naših učenih jezikoslovcev. Nek star filolog iz Udmata, ki ima že sive lase in ki le od vsega, kar je pisanega, samo „umare“ na turnski uri pozna, tolmačil mi je, da je ta beseda od rokavov vseh ljubljanskih srajc, ktere Rokavarji iz omadeževanega stanu sopet v čistega in nedolžnega spravljajo.

Tukaj javno konstatujem, da se je naš junak rodil v Rokavarii, in to v srednji Hrušici, da po njegovi smrti, ko se bo svetilo ime „des bekannten vaterländischen Dichters“ (= znanega domačega pesnika), kakor sam sebe po časnikih zmirom imenuje, jasno kot solnce na literarnem obnebj, ne bi se za slavo njegovega rojstnega kraja stepla vsa Rokavarija, in to posebno: Štepanja vas, zgornja, srednja in dolnja Hrušica, Bezovik, Dobrunja in Šostro, kar se je pripetilo na starogrškem Homerju in na portugalskem Camoensu, slavnemu pesniku Luziad. Kakor sem že povedal, bil je pri kamenu svoje farne šentpeterske cerkve krščen za Boštjana, kar mu ni bilo nič kaj po volji, ko je malo odrastel, ker on bi bil rajši Francelj, Pepček ali pa Janezek. Pa to bi še bilo, ali ko je začel v šolo hoditi, zvedel je, da se piše za „Nebodigatreba“, kar ga je tako jezilo, da je dal vsakemu sošolcu precej klofuto, kateri ga je poklical po njegovem pravem imenu. „Ali ne veš, da se meni pravi „Rokavarjev Boštjan“? zakričal je vsakemu na ušesa. Še pozneje, ko je bil že v visokih latinskih šolah, in ko je že cilinder nosil, izdihnil je večkrat rekoč: Rajši bi se pisal magari za Déhurja, Šelobardo, Jazbeca ali pa celó za Zaprtka, nego za Nebodigatreba! Zgodilo se mu je tudi po volji, ker ostal je za večne čase med svojimi sošolci in pa v šentpeterski fari Rokavarjev Boštjan. Ker je on še davno pred 1848. letom študiral, ko so še na gimnaziji perijohe bile, zvedel je sèm ter tjà le kak „učen“ mož, da se naš Boštjan za Nebodigatreba piše, sicer je ostal med narodom le vedno Rokavar.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Kraljevega Dvora na Českem. (*Velika národna svečanost.*) Bilo je 1817. leta, ko je neumrlí česki učenjak Vaclav Hanka v starem stolpu kraljedvorskem našel rokopis, kateri obsega krasne pesmi iz 9. in 10. stoletja, ki so tedaj najstareje slovstvene svetinje českega naroda, s kterimi se po pravici ponaša in s Čehi vred vsi Slovani. Narod, ki je imel pred 900 leti že take pesmi, meri se lahko z vsakim drugim narodom na svetu in ne da bi se vklanjal drugim. Spodobilo se je tedaj, da se je slovesno obhajala petdesetletnica, kar je V. Hanka našel starodavni kraljedvorski rokopis česki, ki je dan danes prestavljen skoro v vse jezike evropejske. Celó mesto se je 28. septembra — na dan sv. Venceslava — obleklo v praznično, iz bližnjih in daljnih krajev je privrelo na tisoče naroda z zastavami in iz mnogih krajev so čestitali telegrami na-

rodni svečanosti — nebesa sama mila so bila velikemu dnevu! V slovesnem sprevodu, kterega je glas zvonov krog in krog naznanjal, so nesli na blazini iz bele svile svetinjo českega naroda — slavni rokopis — v krasnem rdečem vezku, ovenčanem z lavorovim vencem, in se ustavili poleg spominka, kateri predstavlja junškega pesnika. Tù je bil oder napravljen za govornika — kraljedvorskega župana, ki je z vneto besedo slavil veliki dan in o dragocenem rokopisu govoril z veliko pohvalo. Po odpetem veličanskem zboru „Byvali Čechové“ začno zvonovi zvoniti in možnarji pokati in sprevod gré do cerkve. Po službi božji zapojó pevci slovesni zbor „Oslava rukopisu kraljedvorskehu“, ki ga je nalašč za to svečanost zložil izvrstni J. Krejčí in je bil s toliko navdušenimi slavoklici sprejet, da se je zemlja tresla. Potem na oder, ki je bil napravljen pri zidu onega starega stolpa, kjer je Hanka našel rokopis, stopi dr. Sladkovsky, eden izmed prvakov českih, in z navdušeno besedo poveličuje rokopis, povdarja slavo domovine, naroda českega in jezika českega, ki je koleno mogočnega slovanskega plemena. „Pesem rokopisa kraljedvorskega je slovanska pesem, je trdna vez narodne slovanske vzajemnosti“ — pravi med drugim, in resnico je govoril navdušeni govornik. „Naša je zemlja česka in naš jezik je prvi na tej zemlji; stanovitno moramo varovati svetinjo jezika našega, da se spolni, kar prerokuje rokopis kraljedvorski!“ — tako je sklenil govor svoj s slavo-klicem narodu česko-slovanskemu in starodavnim pevcem českim. Težko je z besedo popisati, kako globoko je segel govor Sladkovskega v srce vsem pričujočim. Potem gré vsa skupščina do vrta Hankovega, ker mu je bil spominek napravljen: podoba Hankova doprsna na visokem podnožji. Med gromečimi slava-klici je v tem hipu ogrinjalo padlo s spominka in videl se je mili obraz slavljenega možá. Potem se je vložil temeljni kamen prihodnjemu gledišču, ki bode ime imelo „Hankovo gledišče.“ — Popoldne je bil slovesni obed v mestjanski „besedi.“ Prvo zdravico napije župan kralju českem, potem dr. Rieger „prihodnosti českega naroda“, dr. Sladkovsky omenja, kako se na krivo obrača zavest narodne vzajemnosti slovanske in se graja popevanje ruske himne, ktera za česki narod nima nikakoršnega političnega pomena, ampak je samo le narodna stvar, in v tem smislu zakliče: živila ruska himna! — Okrožni predsednik Smolař protestuje proti tej zdravici, češ, da v Avstrii se sme samo ena himna slaviti in to je avstrijska. Na te besede vstane viharen nemir. Dr. Sladkovsky poprime zopet besedo in pravi, da tudi on je razločno rekel, da je zoper politični pomen ruske himne, in mora odbijati krivično natolcevanje českega naroda; le iz zgoli narodnega ozira pa se sme poleg avstrijske himne ravno s to pravico peti kakor že več let pojó Nemci nemško „Was ist des Deutschen Vaterland“. Ogromni slava-klici spremljajo te besede, kterim še dr. Rieger in dr. Palacky dodata svoje, ki povdarjajo neprenehano zvestobo českega naroda do kralja svojega, cesarja avstrijskega. Če tudi je Smolařjev intermezzo za trenutek kalil radost vesoljno, povrnila se je kmalu in kraljevala je do zadnjega trenutka te prave národne svečanosti, ktera nam kaže, kako slovanski narod na Českem častí starodavne svoje svetinje in svoje rodoljubje, — kako se neprestrašeno poteza za svoje pravice, — kako visoko ceni vzajemnost slovansko.

Iz Hrvaškega 4. okt. — 30. dne u. m. je strela magjarska vdarila med ravnatelje in učitelje na hrvaških gimnazijah, realkah in glavnih šolah, in nektore popolnoma vničila, nekterim pa zatrobila na uhó „memento mori!“ In kaj neki so pregrešili ti vrli možje na

Program goriške gimnazije.

(Konec.)

O Alfieru je pisal mladi Dalmatinec, ki se priznava k stranki po slovanstvu znanemu „Dalmatu“ zastopani. Trideset strani dolgi sestavek smo čitali brez tiste nezadovoljnosti, ki je nas navdajala pri predlanskem programu. V tem namreč je blodil znani (sedaj že) rajnki vrednik goriškega „Wochenblatta“ o Schillerjevem Wallensteinu tako zmedeno, da je še celo Tomaschek, profesor nemške literature na graškem učilišču o spisu rekel: „dass der abdruck einer solchen vortragsprobe füglich unterbleiben konnte....“ (Gim. Zeitsch. 17. Jahrg. str. 45).

Izvedeni naš današnji pisatelj g. dr. Cega skuša dokazati, da Viktor Alfieri (roj. v Aosti l. 1749; † 1803) Italijanom prav iznova ustanovil žaloigre; njegova muza se ni zbudila in učila pri dotičnih italijanskih sprednikih, tudi ni posnemala Francozov in ravno tako se ni ravnala po uzorih Sofoklovih, Evripidovih in Shakespearovih. Z zanikavnimi tremi stavki se najpred peča. Razkazuje izprva začetek in razvitek italijanske žaloigre in sklepa, da Alfieri ni mogel napredovati na njeni podlagi, ker je bila iz grške in francozke ali prevedena ali pa po nji ponarejena. Potem dokazuje, da se Alfierova Melpomena ni rodila in gojila pri Francozih, kajti francozka prvaka v žaloigri — Corneille pa Racine — se bistveno ločita od Alfiera. Na zadnje v kratkem zanikuje, da italijanski pisatelj tudi k Grkom in k Angležu ni v šolo hodil. Od 20.—30. str. se pa bavi zlasti z Alfierom, kterege genij je iz čisto italijanskega vira pozajemal in si spletel iz lastnih pa prav domačih cvetlic nevenljiv venec traagične slave.

Ker je sestavek laško pisan in o Italijanu govori, bilo bi prav odveč, „Novicam“ dragi prostor kratiti z drobnim pretresom, tedaj le na kratko rečem to-le:

Moje gosp. pisatelju nasprotne misli o Alfieri-u so te-le: Alfieri bil je v resnici pesnik, vendar se ni mogel in deloma tudi ni hotel znebiti vsegamogočnega upljiva tadajšnje francozke slovnosti; saj sam pravi:

Si stoltamente hammi impepato ilgusto

La mal succhiata oltramontaneria,

Che d'ogni cosa italica ho disgusto;

in dve tragediji pisal je še celo po francoski. Posled, že 28 let star, je skušal sleči tujo obleko, zato gré v Firenze „a parlare, udire, pensare, sognare in toscano e non altrimenti mai piu.“ Popolnoma preroditi se pa ni nobenemu mogoče. Zato je Alfieri spisal svojih 19 (s trag. postum. 22) žaloiger v duhu zelo enakem Corneillu in Racinu. Napačno bi pa bilo imenovati ga lesenega posnemovalca, kajti tudi njegova Melpomena se je odlikovala s posebno lepoto in krepostjo, ki se v mnogih ne zmiraj bistvenih stvaréh loči od pesniške lepote francozkih prvakov. Razložkov ni dosti med njimi, naj se primerjajo v tem ali onem smislu. Na Francoza pa so imeli grški uzori tako velik upljiv, da se v mnogih igrah kažejo po mislih in djanjih ne pravi, nego pofrancoženi Grki. Ko bi bil g. Cega na to mislil, ne bil bi pisal, da Alfieri še imen grških uzorov poznal ni. Posredno tedaj veje grški duh tudi v njegovih tragedijah in tudi pri njem stari Grki ne govori samo po laški, ampak po laški tudi mislijo in delajo. Shakespeare je hodil svoja pota in postal je občudovani velikán celemu svetu. Pred ko ne bi tudi Alfierove žaloigre bile drugačne, ko bi ne bil pol svojega življenja francozkih uzorov tako zelo občudoval. Schlegel in Villemain imata tedaj le deloma prav, ko Alfieru odrekata vso pesniško lepoto in samostojnost, kajti rojeni genij ne dá se vkovati v verige, bi jih občudovani spredniki bili tudi iz zlata skovali.

Kot drugi Italijani je tudi g. Cega zagovarjal Alfiera in spominja se Herodotovega θεῖον φθόνον; jaz bi pa g. pisatelja potolažil z

Envy will merit, as its shade, pursue;

But, like a shadow, proves the substance true.

Popes Essay on criticism.

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Životopis Rokavarjevega Boštjana do Nikodemovanja in do njegovega literarnega razvitka je kratek in navaden, kakor z večine vseh naših študentov, in kakor ga je g. Erjavec opisal izvrstno v „Augustinu Ocepku“ v „Glasniku.“ Bil je an sam sin svojih staršev, — anega samega so imejli, in še ta je v šolo šel bil — tako bi rekla stara pesem — in v šolo je šel bil, da bi enkrat postal gospod z visokimi škornjami na „biks“, kakor so mati ponosno se smehljaje rekli, ko so ga enkrat od sv. Petra v „visoke“ šenklovške šole vpisali. Kakor pravi fant iz fare ni nikdar zapustil sv. Petra in stanoval je zmirom v Jakčevi hiši na razpotji pri znamenji, kjer se slavna Kravja dolina od dolnjega šentpeterskega predmestja loči. — Ko je osmo šolo, ali staro tako imenovano fiolzofijo zvršil, podal se je v tisti zavod ali institut, kjer bi si bil pridobil enkrat po želji svoje matere visoke špornje na „biks“. Pa Boštjan je obračal, Bog je obrnil; — Boštjan se je vedno držal za strašno imenitnega pesnika in literata, čegar „genie“ bi v lemenatu za večne čase strohnil. Namesti dogmatike in arheologie imel je zmirom ranjki „Illirisches Blatt“ in „Carniolio“ pred saboj, za katero je tudi novele in balade klepal in koval. Pa o njegovem literarnem delovanji pozneje več.

Blížalo se je sijajno trenutje nove maše, ker Boštjan jo je zdržal tri leta v tisti hiši pri šenklovski cerkvi, ktero znana kamenéna, siva in na čuden način skrmévžena moža podpirata. — Vsemu živalstvu, kar je le lazilo in gamezilo med Štepanjo vasjo in Bezovikom, napovedala se je strašna vojska. Več tednov ste Boštjanova mati in njegova teta Urša Rogoméla iz Bezovika z velikanskimi noži okoli hodili in morili vse, kar se je imenovalo kura, kopun, raca ali gos, kajti rekli ste ženici, da mora biti v srednji Hrušici, taka nova maša, da jo bodo vsi Rokavarji saj tristo let pomneli. Pozabil sem povedati, da je zarad neke preveč „mesne“ balade moral po tretjem letu ljubljanski lemenat zapustiti in iti pod tržaškega škofa, da zadnje četrto leto dokonča. Dan za novo mašo je bil že odločen, vsi Rokavarji so se že tri dni in tri noči zaporedoma postili, da bi se vrgli lačni in užežani kakor rjoveči levi v puščavi na krače, žinkrofe in pečena bedra — čakali so v veliki deputaciji v Štepanji vasi pri Vrtarji gospoda Boštjana, ki so šli po zadnje blagoslove ali žegne v Trst, čakali so celo soboto popoldne, čakali so do polnoči, čakali so do desete v nedeljo jutro, čakali so cel teden do druge nedelje, ali o našem Boštjanu in o njegovih zadnjih tržaških „žegnih“ ni bilo niti duha niti sluha — kar ni ga bilo več.

Leta in leta so prešla, prišlo je znamenito 1848. leto in prišel spet naš g. Boštjan Nebodigatreba na svitlo, imel je v reduti v Ljubljani strašno radikalne pridige v nemškem in slovenskem jeziku, bil je zaraščen, kakor planinsk medved, in imel je na kalabre-

zarji strašno veliko čez hrbet viseče zakrivljeno rdeče pero, bil je med študenti zeló imenitna oseba. Stanoval je takrat na starem trgu, kjer so vihrale trobojne zastave pri vsakem oknu. Neko jutro, ko se je naš Boštjan ravno opravil in kalabrezar z rdečim peresom na glavo djal, vrata se po lahko odpró in počasi se priplazi v sobo kmečka ženica s firmažasto marelo pod pazuhu, v desnici z razpelom ali bridko martro, v levici pa s čislom ali roženkrancem. Boštjan spozná svojo teto Rogomélo iz Bizovika, in hoče jo objeti; — pa teta se plaho umaknejo, ter mu britko martro nasproti molé. Tako sta se več kot pet minut po vseh kotih lovila — in teta so čudne besede iz šembiljskih bukev mrmrali, ter se plašno na rdeče pero ozirali. — „Za božjo voljo — pravi Boštjan — kaj pa vam je, ali ste znoreli?!“ — Teta se k vratom priplazijo, zmirom oči v rdeče pero vpiraje — malo k sapi spet pridejo in zakliknejo: Za božjo kriščevo voljo, ljubi moj Boštjan, ali je res, kar po vsej šenpeterski fari govore, da si ti Antikrist postal in da po Ljubljani denar seješ?!

Akoravno je bil zdaj med Rokavarji za Antikrista razglašen in med študenti za strašnega slovanskega Robespierreja, vendar naš Boštjan ni postal noben dohtar nobene vednosti, še bezgove toče*), ktera je bila za Rokavarje najmanjša „copernija“, ni znal napraviti. Bil je nekoliko let na Dunaji vpisan v pravdoslovje, pa njemu je veljala kot prvi „corpus juris romani“ (rimsko pravo) in kakor „pandekte“ vseh „pandekt“ rajncega znanega Dunajčana „Bäuerle-ta Theaterzeitung“, kamor je svoje novele, balade, epigrame in lirične izdihljaje izpuščal. Pa to ni veliko neslo, ker mu je vrednik lista Bäuerle namesti honorarja dajal samo na cente časti in literarne slave. Rekel sem že, da je številka trojka velik pomen imela v njegovem življenji, ker bil je 33 let star in dal je na svitlo 33 pesem pod naslovom „Stille Seufzer eines krainischen Barden“ (tihi izdihljaji kranjskega Knobeljna) dobil je za-nje od založnika 33 gold. in 33 starih krajcarjev honorarja; tiskalo se je 333 eksemplarov, od katerih je imel on 33 za-se svobodnih. Prodajal se je eksemplar po 33 krajcarjev in pri vsem tem je imel založnik 3krat 33, to je: 99 goldinarjev izgube.

Od tega hipa, kar se je po Ljubljani zvedelo, da mislijo njegovi rojaki, da je Boštjan Antikrist, izginile so zastave na starem trgu z oken, izginilo je Boštjanovo krvavo pero in nazadnje Boštjan Nebodigatreba sam. Še le petdesetega leta ga spet dobimo med kompetenti za omenjeno službo, ktera daje plače po 315 goldinarjev, ktero je dobil tako rekoč s pravim Antikristovim trudom in prizadevanjem. Vse svoje pesme in radikalne, krvoželjne govore je moral sam razglasiti za največe neumnosti in bedastoče tega svetá, in slovesno je moral obljubiti, da ne bo nikdar več po nobenem časniku s peresom niti v prozi niti v klobasah naglavnih in v nebo vpijočih grehov delal. Pa kaj je vse to Boštjanu pomagalo, ker tudi zdaj ni mogel pri vsej slavohlepnosti do zaželene vradniške časti in vsegamogočnosti priti, — kajti vprašal se je pri svojem chefu, kakošne zléke (aufslage) in koliko zvezd bi si dal pri svoji uniformi napraviti? Gosp. Tschertschuschnigg mu pa zarenčí, da je on tega mnenja, da se mu pri njegovi službi prav za prav taka uniforma spodobi, kakoršne dan današnji ljubljanski mestni policaji nosijo!

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Od Št. Krištofa na Štajarskem 10. oktobra. †
Dragi bralci! Naj vam žalostno novico naše doline na-

znanim, da nam je po dolgi bolezni 8. dne t. m. sè sv. zakramenti previden, v Gospodu zaspal mnogospoštovani in daleč okoli znani gospod Anton Horjak, po hišnem priimku Šavs, krčmar in posestnik pri kolodvoru postaje Laške (Tüffer). Danes ob 10. uri spremili smo ga do hladnega krila matere zemlje. Ker je bil rajni selski ogleda šol, doslej občinski župan in načelnik okrajnega zastopa, spremili so ga udje okrajnega zastopa, občinski svetovalci in odborniki, vsa šolska mladina, veliko gospôde obojega spôla in toliko ljudstva, da je po mirodvoru vse mrgolelo. Bil je rajni skrben gospodar svojega posestva, skrben oče svojim še majhnim otrokom in zvest združenec svoji zakonski ženi. Po svojem dobrem srcu in bistri pameti je pomagal marsikomu iz zadreg, posebno rad pomagal je kmetu, bodi-si z denarjem bodi-si z dobrim svetom; prihranil jim je marsikter kolek (štempel) pa tudi marsikter goldinar, ki bi ga bili sicer odvetniki vjeli; zato je pa tudi pri ljudstvu veliko veljal in mnogo solzic je za njim padlo z očés. Naj počiva neprecenljivi nam prijatelj v miru in bodi mu zemljica lahka! J. Z.

Iz Koroškega 10. okt. V. (*Trojna slovesnost.*) — Srce mi še danes veselja igra, ko se spominjam lepe slovesnosti, ktere smo 29. septembra v Št. Martinu v rožni dolini obhajali. Bilo je namreč posvečenje novega oltarja in prižnice, potem zlata maša prečastitega gosp. Jakoba Črepinšek-a, duhovnega svetovalca in župnika v pokoji, in vrh tega še zlata poroka tamošnega učitelja častitega g. Jurja Torineka. Enake svečanosti kot je bila ta, ni je še rožna dolina doživela in je morebiti tudi nikdar več ne bo! Že na večer pred to slovesnostjo bila je veselica z umetnim ognjem, godbo in strelom. Druzega dne zgodaj v jutro zadoní zopet strel s cerkvenega griča in glasovi veselih godcev razlegajo se po celi rožni dolini in oznanujejo slovesni dan. Ob deseti uri bila je svečanost v cerkvi. Prvo je bilo posvečenje novega oltarja sv. Antona in prižnice, potem pa pridiga, v kateri so visokočastiti g. dekan novocerkovski namen obhajajoče slovesnosti prav na tanko in izvrstno razložili. Po dokončani pridigi pa so brali častiti gosp. jubilent svojo drugo, ali zlato sv. mašo, med ktero se je toliko ginljiva pesem prepevala, da so skoraj vsacemu v očeh igrale solze ginjenosti. Bila je ta pesem nalašč k tej slovesnosti po častitem gosp. Janezu Zdolšek-u, izglednem učitelju novocerkovškem, zložena, kateri je, hvala mu lepa! sam ta dan orgljarsko službo opravljal. Po dokončanem opravilu stopila sta vesela starčeka, mož in žena, obdana od svojih dveh sinov in hčeri, od svojih vnukov in predvnukov in drugih znancev in prijatlov pred oltar in prejela sta v drugič blagoslov sv. zakona, kterege so jima jubilent častiti gosp. Jaka Črepinšek delili. Po dokončani zlati poroki stopijo še gosp. Črepinšek na prižnico in se poslovijo s prav prijaznimi besedami. Tako je bila cerkvena slovesnost končana, in čez malo časa potem razlegali so se iz dvorane gosp. župnika kakor tudi gosp. učitelja glasovi vesele godbe po celi rožni dolini, ki je obhajala danes redko slovesnost.

Iz tržaške okolice piše „Primorec“ to-le: „Dopisnik iz Dutovlj v 34. listu „Novic“ resnico govori; potrebno se mi samo zdi, dopisu še nekoliko pristaviti. Poleg vrlega dušnega pastirja je tam tudi prav priden župan, ki si veliko prizadeva za kmetijstvo in njegov vspeh in za sadonosne vrte. Vsak, kdor je imel priliko ogledovati sadni vrt, ki se tam nahaja, rad mi pritrđi, da si je župan zaslužil nesmrten spominek, zakaj drevesa, ktera je večidel zasadil z lastno roko ter jih goji kakor izkušen vrtnar, kazala bodo vnukom njegov bistri um in njegovo veliko marljivost, drevesa, ktera lepo rastejo tam, kjer je poprej le sivi kamen rebra

*) Kakošna je bezgova toča, bom o drugi priliki povedal. Pis.

V hrvaškem je ta beseda možkega spola (oblik, gen. oblika), ne vém, zakaj bi jo imeli Slovenci rabiti v ženskem spolu, ker so jo vendar le vzeli od Hrvatov. — „Povračavno.“ Morda bolje povratno (kakor je tudi v hrvaškem). „Osramoten“ bolje osramočen (ker od pozlatiti, posvetiti: posvečen, pozlačen).

Str. 24. (progr. 1867.) „vstrežem“ bolje ustrezem, kajti ni govorjenje tukaj o hinein, ampak le o dovršnosti. — „Skupej snidejo“, skupej je tukaj nepotreben. „Priloge.“ Jaz bi bil za pridevnik = adjectivum, a prilog bi nam mogel rabiti za „appositio, Beisatz“. „Števnike“. Slogi s Hrvati za voljo bilo bi bolje pisati brojnik = numerale.

Str. 26. „k imenski sklanji spadajo . . .“ Slovenci se vse preveč bojimo predloga na, ter često rabimo k, kjer bi bil morda na bolj prav, na pr. tukaj: spadati na imensko sklanjo“, obsoditi na smrt itd.

Str. 32. „polglasne.“ Po mojem mnénju bolje pologlasne, kajti v sestavljenih besedah sploh o vmečemo, in e za mehкими ali ozkimi soglasniki (na pr. konjedérec). „Vtopi“ bolje utopí. „Opomniti se še zná“ bolje more ali kaj takega, kajti ni govor o znanju kakem. „Ukoželjnega“ bolje uka-željnega ali ukaželjnega, kajti ukoželjnega zdi mi se germanisem.

To sem hotel opaziti pri teh dveh sestavkih, nikakor ne hoté s tem pobijati cene jednemu ali drugemu, temveč bode mi jako drago, ako prihodnje leto spet kaj tako vrstnega donese od istih gg. piscev v jedni ali drugi programi. Imam pa še nekaj opazek, ki jih ne morem zamolčati, ker sem užé pri pisanju. Pisati bi imeli teripotec ali tripotec, a ne terpotec, ker prvi del té besede bode menda imperativ (cf. hrv. kradikesa, kažiput, nadriknjiga, vadičep, gaziblat, tepihlěb itd. — „Milo a ne mjilo“ (Seife), kajti ta beseda je izpeljana od glagola miti (мыти, češki mýti); nadalje Čehi velijo mýdlo a ne mjydlo. Da je mjilo prav, morali bi pisati po slovenski tudi sjin (a ne sin) bjiti (sein, a ne biti). „Hudič“ ima zategnjeno-dolgi i, ker ne prihaja od hud, ampak od glagola hudíti, kakor kováč od kovati; cf. hrvaški provodič (ne provodić) od glagola provoditi. „Umétovni“ ne pa umétalni, cfr. slov. užitovni; v hrv. je pa sila pridevnikov na ovni: redovni, posedovni, naukovni, kupovna (cena), muževni, listovna (pošta), (srce) jadovno itd. — „stolp“ je Säule, columna, torej té beséde ne gré v slovenskem rabiti za turris. Bolje bode zadržati v tem pomenu turen. — „Bêgune“ ne pa Bêgne, ker je genit. Begûn (cf. popačeno nemško: Vigaun). „Tolmín“ a ne Tomín ali Tmín, cf. „Tolmein.“ „Berívo“ a ne berílo = quod legendum est, cf. predivo, perivo itd. in hrv. štivo (= Lesestück), jedivo i pivo (Speise und Trank v narodnih pesmah od Jukića), učivo (Lehrstof), pecivo (Gebäck), gradivo itd. Meni se zdí, da imajo Slovenci večkrat ilo, kjer bi moralo biti ivo (na pr. posojívo, a ne posojílo). „graja“ ne pomenja le Tadel, ampak tudi Material (zlasti za grajenje plotov), od gl. graditi. „Hodé“ namesti hódijo, kujó nam. kújejo, predó nam. prédejo itd. pisati, mislim da ní slov.; kajti 3. oseba mn. smé se v slov., kakor se sploh govori, le skrčiti, ako ima jedna od zadnjih dveh slóvek naglas na pr. letíjo (ali letijo) = leté, neséjo = nesó. Drugače je to v deležniku, kajti govori se noseč a ne nosijoč, posvečujoč a ne posvečujoč itd. — „Sobota“ treba pisati, a ne sabota, cf. hrv. subota in starosl. сѢБОТА. „Glediščini, čitalničini“ itd. ní prav pisati, ako ima človek obzir na hrvaščino in staroslovensščino, kajti tu

se piše in le ko posédovni pridevnik od samostavnikov, ki značijo kaj živega na pr. sestrin. Ako je težko izgovarjati -ščni-ščna-ščno, pa č izpustimo, saj Hrvatje časih tudi tako ravnajo na pr. kazališna igra, središni sud (na pr. kazalištna, središtni, kakor se večkrat tudi piše). „Knez-škof“ a ne knezo-škof, saj oba samostavnika pomenjata to isto, torej sklanjajmo oba. To isto je i v lat. in hrvaškem na pr. Bog-čověk o Kristusu. Saj tudi pravimo gospod kaplan ne pa gospodo-kaplan. „Ljubljancanje“, „Goričanje“, „Radoljčanje“, té pisave nam ne dopušča govorica večine Slovencev, niti staroslovensščina, niti sloga s Hrvati in Čehi. Pisati nam je temveč i ali pa e (brez j): Ljubljancani ali pa Ljubljancane. Srpân ali srpen gen. srpna a ne: srpâna, svečân ali svéčen, svéčna a ne svečâna, to išče sloga s Hrvati, ki pišejo lipanj-pnja, srpanj-pnja. „Še pogledjte jih ne.“ Duh slovensščine zahtéva negacijo ne tudi pred glagolom, ki se pa more, da bode govor krepkeji, na koncu opetovati: še ne pogledjte jih ne. „Lazar“ a ne Lacar, „Nazaret“ a ne Nacaret, „trapez“ a ne trapec itd. treba pisati, kakor je užé nekje pisal gosp. Cigale, če se prav spominjam. Kjer je v grškem zeta (ζ), pišimo tudi v slov. z; in morebiti bilo bi tudi prav, da v tujkah povsod pišemo s, kjer koli je v grškem sigma ali v latinskem itd. s: gimnasij ali gimnasija, vers, kurs, (borsa), filosof, fizika, fantasija itd. „Tačke“, mn. (izgovarjaj a kakor v rake predtegnjeno-dolgo) se govori na provincijalnem Hrvaškem a ne tačka, kakor stoji v Wolfovem slovarju (= Schubkarren). Žuhék ne žehek (kakor je pri Wolfu pod Herb). Žméča od žmèhek (schwer) navadno je tudi na provincijalnem Hrvaškem, = téža, ter je torej ón (?) nepotreben v Wolfu pri tej besedi pod Gewicht. Bât, gen. báta (ták a kakor räk, gen. ráka) Glockenschwengel na provincijalno-hrvaškem.

(Konec prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Spet se je naselil naš g. Nebodigatreba na šentpeterskem predmestji v Jakčevi hiši, ker preračunal je kakor pravi literat, da se s 315 gold. na leto ne more okolo zvezdnega drevoreda v prvem nadstropji ali pa okolo „rotovža“ šopiriti. Akoravno se je mož prav gravitetno in še bolj resno nosil, nego njegov chef g. Tschertschuschnigg, in akoravno je bil vedno vès črno oblečen in pod nosom kosmat, vendar so precej drugo jutro stare ženice, ko so ga v pisarnico idočega srečevale, z rokami zmahovale in pozdravljale ga, čudé se: Lejti si, lejte, kaj ste vi, gospod Rokavarjev Boštjan, spet v naši fari? To je pa lepo, prav lepo, da nas ne zapustite, da se domače fare držite! Moramo to imenitno novico precej doma povedati! Mali otroci, ko so se popoldne počasi za Ljubljano v šolo pehali, so si ga s prstom kazali, ko je s strašno važnostjo po bureaukratski imenitno počasi iz pisarne koracal, in drugi drugemu so šepetali: vidiš, to-la so gospod Rokavarjev Boštjan! Od početka ga je to strašno jezilo, da so ga še vsi tako dobro iz študentovskih let v spominu imeli, ker je mislil, da je postal za vse šentpeterčane strašno imeniten gospod, ker ima cesarsko službo (ker je pi-

ôntar), da bodo zdaj neznani rešpekt pred njim imeli, pa zmotil se je — Boštjan v zelenem pruštafu in v rjavih mezlanastih hlačah in pa Boštjan v resni črni suknji pa z očali na nosu, — bil je Šentpeterčanom le zmirom stari Boštjan iz srednje rokavarske Hrušice. Pa naš g. Nebodigatreba ni bil hudobnega srca; ko je stvar malo bolj na tanko premislil, ga je vse to pozdravljanje in spoznavanje nepopisno genilo, dve debeli solzi si je iz vsacega očesa obrisal, da ga njegova stara fara še le vedno v časti drži, čeravno je bil po svoji nesrečni teti Urši Rogomeli 1848. leta za Antikrista razglašen. Tudi stare ženice mu niso zastonj obetale, da bodo po vsej fari novico raztrosile, da je spet tukaj, ker kmalu je imel rano v jutru v svoji sobici posebno na tržnih dneh celo trumo žen z jerbasi na glavi iz Udmata, iz Kašlja, iz Tomačevega in iz vseh družih vasi šentpeterske fare, ki so čakale na avdijencijo, kakor pri kakem ministru. Pa kaj je bilo temu vzrok? Gospod Boštjan so prišli do tega prepričanja, da človek ne živi samo ob tem, kako gospoda Tschertschuschnigga v vradniški hoji, v nagrbančenji obraza in v višavi cilindra posnema, temuč tudi zvečer ob dobrih gorenških klobasah, ktere kakošni trije masleci ognjenega Ipavca ali Hrvata namočijo; — vžitek, ktere ga je neizmerno čislal in ktere ga ni mogel s 315 gold. na leto vsak sleherni večer špogati. Čeravno je vedno veliko do svoje vradniške časti držal, dal se je le vendar v tej zadevi ženam pogovoriti in omajati, ker samo literarna slava mu je bila „noli me tangere“, ali pa „pusti me v miru.“ Bilo je namreč takrat ravno eno leto po laškem in magjarskem puntu, in veliko sinov šentpeterske fare se je med raznimi polki na Ogorskem in na Lombardo-Beneškem mudilo. Prišle so ženice toraj k Boštjanu s tistimi preznanimi pismi, kjer pošteni prostaki, tamborji in frajtarji vsi enako, soglasno, kakor da bi se bili zmenili, na čelu lista najprej stariše, brate, sestre in vso žlahto pozdravljajo, potem pa na konci pohlevno, sramežljivo prošnjo „za en par krajcarjev“ med druge vrste vrivajo. Ta pisma je Boštjan ženam prebiral in tolmačil. Imel je tudi kmalu za svoj trud stalno tarifo odločeno, kateri je morala vsaka ženica brez vsega barantanja zadostiti, ako je hotela zvedeti za „koliko par krajcarjev“ se jej njen ljubi sin Primož, Jaka ali pa Ureh na Laškem priporoča. Pismo prebrati, katero je imelo dve strani, bila je tarifa dva stara krajcarja, kar je bilo pa bolj obširnega, pa stari groš. Da je Boštjan našim hrabrim vojakom v Italiji in na Ogorskem v diplomatiških notah odgovore dajal, in časi v liste kak par starih bankovcev zavil, to se umeje samo ob sebi; — za ta trud je bila tarifa za vsako stran stara šestica. Ko se je časi sredi pisave soldaškega pisma spomnil, da je on slavni pesnik „der stillen Seufzer eines krainischen Barden“, bilo ga je takega priprostega posla kar v nohte in v lase sram, pa tolažil se je s tem, da je ž njim vred že marsiktere velike može slična osoda zadela. Mislil si je: v starih časih je Platon poleg svojega modrovanja z žitom tržil, Američan Benjamin Franklin je sveče vlival, v današnjih časih sta bila slavna Nemca Freiligrath in Gervinus priprosta trgovska pomočnika, ki sta po dnevi suho robo, arenke, fige in rožiče prodajala, po noči pa nesmrtna dela kovala in še tako veliko družih „meni enakih mož“ — zakaj ne bi jaz na račun gorenških klobas naših hrabrih sinov na Laškem in Ogorskem z novicami njihove mile domovine razveseljeval?!

Tudi v družih zadevah je bil Boštjan zeló v svoji fari na glasu, posebno so mu žene zadnji teden pred šolskim letom pripeljale celo tropo tacih paglavcev, ki so imeli namero, skočiti čez strašno brezno, ki se mu pravi pismena naloga iz nemškega jezika „ajngebanje“,

in to iz 4. normalnega klasa v 1. latinsko šolo. Rekle so matere, če se fantje za ta strašni dan (ajngebanja) od Boštjana, ki je tako učen, pravih „furkelnov“ ne navadijo, pa so izgubljeni.

Za tako „važno“ pripravlanje so navadni štruftarji ob vso veljavo prišli; to je bil edini Boštjan, za ktere ga so matere mislile, da je kos vsem tem zvitim in prekanjenim profesorskim bučam, ktere le tuhtajo, kako bi nadepolnim sinovom pot v prvo šolo s trnjem nastlali. Tudi bi bil Boštjan lahko celo leto prvi štruftar v svojej fari, pa si je mislil: če se že človek mora s kakim postranskim poslom ukvarjati, naj že bo vsaj s takim, ki malo na literarno polje cika, kakor našim hrabrim vojakom pisma pisati, — da bi si pa človek na stare dni z otroci glavo ubijal, tega pa ne po nobeni ceni — to bi bilo pa malo preveč ponižalno!

Da je pa naš gospod Boštjan Nebodigatreba, po vsej šentpeterski fari slavni pisatelj soldaških pisem, ustrezal svojej strasti po pravih gorenških klobasah, imel je zarad tega vsak večer svoj glavni stan ali „generalkvartir“ v krčmi, ki se nahaja pri mostu med spodnjim Poljanam in Štefanovo vasjo, kjer se je točilo izvrstno ipavsko vino, katero je Boštjan kot pravi fant iz fare na tanko poznal in v katero je zmirom svoje brezštevilne literarne in uradniške skrbi vtapljal. Imenoval je on krčmo pri „debelem botru“, ker je zmirom ležal sredi dvorišča, predno se je moglo v vežo stopiti, strašno velik še bolj pa debel in mastno rejen rjav pes, ki se ni ognil nikomur družemu — še polnemu vozu sená ne — nego našemu Boštjanu, ako ga je prijazno in prilizneno nagovoril: „nu, boter, umeknite se nu malo, pojte nu malo na stran! Kar je pa še bolj Boštjana nego debeli boter in gorenške klobase vleklo, bili ste dve krasni hišni hčeri, kateri ste mu ipavca na mizo nosili; najstarši visoke junonske postave, modrih oči in belkastih las, bilo je ime Liza, druga je bila pa Kornelija, kateri obe je Boštjan, ki je rad ženska imena spreminjal, klical Vošpeta in Korčaha. Tukaj je imel že svoje odmerjeno „sveto“ mesto v kotu pod bridko martro v prvi sobi, kamor so tudi možje v irhastih hlačah zahajali, ker on se ni nikdar v ekstra-sobo zmotil, — šel je najrajši med „narod“, kakor se je sam s seboj zadovoljen izraževal. Tù je iz turnčkaste lule tabak pil in med strašnimi oblaki veliko politiko razkladal možem, ki so z odprtimi ustmi va-nj zijali in z nepopisno pozornostjo vsako njegovo „sveto“ besedo na ušesa vlekli, kakor da bi bila prerokovanje v pratiki za prihodnje leto. Najbolj pazljiv učenec in poslušalec mu je pa bil neki mladi inšpektor, ali pa rešpêhtar, kakor ga je Boštjan krstil, nekega novega američanskega društva na akcije za vpeljavo novih iznajdeb: kako se napravlja iz kebrov najokusneje olje, iz bolh po samih vijolicah dišeče mazilo ali parfum, iz uši pa, kako se delajo najlepše, kakor sneg bele sveče. Rešpêhtarjeva naloga je bila pozvedeti, kje se med Slovenci najkрасnejši eksemplari teh prvotnih artikeljnov nahajajo, da bi jih nabiral, nakupoval in potem pa v američanske fabrike pošiljal. Za zadnji artikelj je Boštjan gospodu rešpêhtarju velike obljube delal, kajti djal je, da ima domá strašno debele perijohe, kjer ima od centa do dveh centov težke narodne uši zaznamovane in opisane, ktere so že davno zrele in godne, da jih v velike fabrike v Boston in Cincinnati pošlje, ker drugače bodo materi Slovenii kožo prejedle; — ali s tem dostavkom, rekel je Boštjan, kakor pošten in pravičen kristjan, ki neče nikogar ogoljufati, da jako jako dvomi, ali bi kterikrat sveče iz teh uši narejene gorele, ali pa še celó komu svetile?? Rešpêhtar je bil te novice strašno vesel in je rekel, te koj ko bo zvedel po katerih hišah se v Ljubljani in v družih slovenskih mestih držijo,

bode si nekoliko tisoč velikanskih vreč ali žakljev naročil, da bi jih neko temno noč, ko bo dež scurkoma lil, polovil in čez atlantsko morje poslal sebi in slovenskemu narodu na korist. Rešpehtar in Boštjan sta si v roke segla in počila, da bosta pri prvi priliki v Ljubljani v španovii vse narodne uši polovila in še ta večer sta pri „debelem botru“ na dober vspeh likof pila.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gradca na dušno. * — Blagomili čutki so nam danes srca v nemali pri gomili predrage pisateljice Josipine Turnogradske Tomanove — pred njenim veličanskim spomenikom! — Piramida, nad 16 čevljev visoka, vseh tukajšnih sester in sestic odlična kraljica — kakor dosihmal rajnica — ob čelu krasno venčana; od vrhunca do tal pokraj napisa viseči kiti temnozelenega bršlena, prihiteli za otožno svečanost od rojstnega grada; nad podnožjem jednak opas in ob robih venca po sorodnici pripeta; po vseh graških pokojišnih edinica s slovenskim napisom, obče čislana, neumrlej veličastna hvala, prelepa dika rodbini, narodu slava v daljne kraje in veke, rodoljubom posvečena milica, mogočna trubla v prebud in zavest strmečim rojakom, resna svarica v ptuje zavitim. — Okoli spomenika plamti sred šesterih svetilk kaj krasna velika raznih boj — tudi naših — verno molitev: „Večna luč jej naj svéti!“

Iz Goriškega. — V Rihemberku bodo čitalnico 10. dne t. m. slovesno odprli. — Tudi pravila za čitalnico v Kanalu so že potrjena.

Iz brezovške fare na Primorskem 30. okt. — V naši okolici se letina ni kaj vrlo obnesla: sená je bilo še dovolj, žita sploh srednji pridelek, fižol nam je slana poparila; kar je ajde suši ostalo, jo je še neusmiljena burja otresla, sploh vse sočivje je suša stisnila. Kar pa se sadja tiče, smo zadovoljni; marsikteri forint so si Brezovčani sè sadjem pridobili, in upati je, da ga bodo čedalje več, kajti naši ljudje so se posebno poslednja 4 leta vrlo poprijeli sadjereje. Kdor brezovško vas obhodi, prepriča se lahko, kako mogočno mlada drevesca rastejo in obilen pa žlahen sad obetajo. Dragi rojaki, le tako naprej! dajajte svoji mladini lep izgled delavnosti, saj besede mičejo, izgledi pa vlečejo. Hitimo naprej, in poostrimo uma svitle meče, da nas koló časa zatrló ne bode. — Naj dodam še eno redko dogodbico: 17. dne t. m. je neka žena iz Ostrovice čvetero otrók (vsi so bili fantiči) porodila, pa še tisti dan, koj po sv. krstu, so se v večnost preselili. Porodnica se dobro počuti. Omenjena žena je imela pred dvema letoma dvojčke, kasneje enega fantiča in zdaj štiri; v dveh letih tedaj sedmero otrok. Prevelik blagoslov božji!

Iz Sodražice 30. okt. B. St. — 22. dne t. m. je pol ure od našega trga zgorela lesena kočá; zavarovana menda ni bila. Gospodarji, zavarvajta saj svoja pohištva. Ta majhen denar, ki ga za to plačate, lahko pogrešate; v nesreči vam je pa na veliko dobroto. Naši pridni ljudje so brž hiteli z gasilnico na pomoč; ko so tje prišli, je že streha doli padla. Pravijo, da nihče drugi ni kriv ko gospodar sam zavoljo tega, ker pepel nosi pod streho sè slamo krito. Varujte se ognja! Velika pomoč je gasilnica; naš trg bi bil še vdrugič pogorel, ako bi je ne bilo. Hvala tedaj prejšnjemu županu J. St., ki je veliko dobrega storil pri trgu. Pred 12 leti je Sodražica bila revna, umazana, blatna vas; po sredi je tekla voda in pri vsaki hiši je bila po hlevih in po kletih; on je dal skopati graben in ga ozi-

dati, povrh pa je dal škrlí položiti. Kakih 400 do 500 gold. se je izdalo za to. Zdaj pa vseh teh napak ni, tudi poti in ceste je lepo poravnal. Hvala mu!

Iz Ljubljane. Načrt poti, kjer bi šla železnica beljaško-ljubljanska, je že dodelan. V tej veseli vesti nas je gledé na beljaško-ljubljansko železnico, morebiti pa brez potrebe, le nekako osupnila novica, ki so jo prinesli te dni mnogi časniki, da je c. k. ministerstvo kupčijskih zadev zaukazalo, da naj začne c. k. glavno nadzorništvo železnic avstrijskih tehnično pregledavati načrt za železnico iz Beljaka čez Predél na Gorico in pa načrt nadaljne železnice iz Gorice skozi Dol v Trst.“

— Novi prvi vladini svetovalec knez Lotar Metternih je pretekli teden nastopil svojo službo v Ljubljani.

— Ker se mnogo govori o razdvojenem glasovanji slovenskih poslancev v državnem zboru in je tudi gosp. Svetec v svojem dopisu v 44. listu „Novic“ nekoliko opisal zgodovino omenjenega razmerja, naj še mi bolj na drobno povemo, kako je to bilo. En dan pred 3. branjem, ko debata še ni bila dokončana, so se dr. Toman, dr. Klun, Svetec, Črne, Pintar, Lipold in Lenček res pred začetkom zborovim posvetovali, kako bojo glasovali po 3. branji ustave, in pet proti dr. Tomanu in Pintarju jih je sklenilo za ustavo glasovati. Grof Barbo in Ljubiša nista bila zraven, ko je bilo posvetovanje; torej ju menda tudi sklep ni mogel vezati. Ko pa levica Poljakom ni nobenega popravka potrdila, so oni (Poljaki) sklenili enoglasno zoper ustavo glasovati, in vsled tega se je tudi g. Črne premislil; ker je g. Lenček odšel na odpust, se je tedaj zgodilo, da so nazadnje le trije za ustavo glasovali. Škoda, da se ni klub po končani debati še enkrat posvetoval, kaj da je storiti pri 3. branji. — Naj pri tej priliki popravimo pomoto, po kateri se g. dr. Tomanu pripisuje sestavek v 31. listu „Novic.“ Saj vsak, kdor sestavek le površno pogleda, vidi, da prva tretjina njegova je gol prestavek tega, kar je „Tagesp.“ sploh v državnem zboru pisala, poslednja tretjina pa je vzeta iz Svetčevega pisma; kar je vmes, je pretresovanje nekterih posamesnih člankov ustave, in če se kakih 20—30 vrstic „Novičinih“ vjema z mislimi dr. Tomanovimi, pa tudi družimi (ker nam dohaja več pisem od naših poslancev), kako se more po takem sestavek pripisovati njemu? To omenimo le memogredé, da se vé, kaj je pravo.

— Kako prav je imel dr. Toman, da je unidan v seji državnega zbora, ko so ga levičniki motili v govoru in jim je predsednik Giskra še prikladal, s pravim imenom očital to psovanje in da ni hotel preklicati svojih besed, potrjuje celó graški „Telegraf“, kateri Slovencem sicer ni prijazen, v 251. listu pod naslovom „Slike iz državnega zbora“ v dopisu iz Dunaja rekoč: „Danes se je dunajski parlamentarizem zopet pokazal v goli svoji glori. To so bili prizori! Predsednik Giskra je divjal kakor furija, da jej je bilo malo para. Tulil je na poslanca Tomaná tako, kakor v nekdanjih časih mogočni predstojnik na svojega podložnega pisarja v pisarnici itd. itd.“

— Noben trezen človek sicer ni verjel, kar se je iz Dunaja zatrobilo po svetu, da so naš svetli knezoškof „sodelavec „Laib. Zeitung-e“, ki se je tudi vstopila v vrsto konkordatoborcev.“ Ker pa ta abotna pravljica skače iz časnika v časnik, moremo zagotoviti, da vse to so lažnjive čenče, ter se nadjamo, da poštena vredništva bojo preklicala, kar so zajela iz motnega vira.

— Nekteri udje nemške kazine nabirajo podpise za odpravo konkordata. Ker je národna večina mestnega odbora bila trden jéz, kterege se „Pressini“ gla-

Wratschko), nemški Wachter (ne Vahter), Bleiweis (ne Plajbes), magjarski Szalay (ne Salaj), Nagy (ne Noč) itd.
V Varašdinu 25. avgusta 1867.

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Največi šunder je pa bil v krčmi „pri debelem botru“ v torek in v petek zvečer, to je, pred tržnimi dnevi, ker tu so prišli slavni in učeni možje iz Sostrega, Bésnice, Štange in iz vseh družih vasi, ki so na meji Rokavarije. Vsi so sedli, kar je bilo najbliže mogoče okolo Boštjana, ker so kakor žejni jeleni mrzlo vodo njegovo politično modrost požirali. Ko je enkrat Boštjan prvi natis klobas pod streho spravil in jih s tremi požerki Ipavca dobro namočil, prižgal si je lulo, kajti smodek ni mogel špogati s 315 gold. na leto z vsemi literarnimi zaslužki in soldaškimi pismi vred. Ni dolgo, kar je bila na tak predtržni večer miza okoli Boštjana tako natlačena, da so se možje kar s komolci pèhali, še sopsti niso upali, ko jim je Boštjan pravil o Garibaldu in o „Sokolu“, o Napoleonu in o dunajskem poslancu Schindlerju, posebno pa o rusovskem cesarju, ki ima Peslajnarje, in o ljubljanskih „Gutheilarjih.“ Ko je bil v najbolj navdušenem razlaganju, oglasi se pri peči Množnikov Gašper, ki je bil tam doli od sv. Antona Rebra iz Dobrépolj domá, z nepopisno potegnenim in modrim glasom: Vajste kaj, gaspud Boštjan, tam doli v našem kraji je pa nekaj slišati, da spet Türk vun sili, Türk! Vseh oči so se mahoma k peči obrnile, kjer je türška politika svoj sedež imela. Boštjan se zakrohota in pravi: Vajste kaj, Gašper, Vi ne govorite vsega napak. Zdaj se je spolnilo prerakvanje svete Šembilje, da bodo türške müle Rajno pile, ker je popotoval zdaj sam türški cesar tam najkod okuli Rajne. Če se je res svete Šembilje prerakvanje spolnilo, — dostavi Telebanov Urban iz Trebelévega — potlej bo pa gotovu kmalu türškega cesarstva konec! Vi ste jo pa vgenili, Urban, takistu je, pa ne drugači! Telebanov, že 69 let stari Urban, ki je bil poprej med najbolj molčečimi, ker je bil necej prvokrat pri „debelem botru“, dobil je spet nekaj korajže in stavi na Boštjana, kakor na „debelobotrenega“ Beusta to-le interpelacijo ali vprašanje: Vi gospod Boštjan, ste tako učen mož, — jaz pa pridem, kakor rajniki rudniški *) fajmošter, vsacih enajst let enkrat iz Trebeleva v Ljubljano; — pri nas na Trebelevem ne beremo tako časnikov, niti nemških, niti „Novic“, samo pri mežnarji se pratika nahaja, kjer časih pogledamo, kdaj toča kaže, da vemo copernicam zvoniti, — zatorej še dandanašnji ne vem, kaj pomeni prav za prav beseda „nemškutar?“ Slišal sem jo že 1848. leta, ker je pri nas neki študent iz dunajskih šol svojega psička tako klical; zdaj sem spet čul pri zadnjih volitvah, da nam hočejo same nemškutarje po vsej sili vriniti, ali rekli so nam „gospodje“, da naj se jih varujemo bolj, nego peklenskega satana, — kaj je le vendar to? ali je nemškutarija kakošna nevarna nemška bolezen ali kali? Povejte in razložite mi to, gospod Boštjan, da se bom vedel ravnati, če spet čez 11 let enkrat v Ljubljano pridem, kjer, kakor se tudi na Trebelevem čuje, je tu precej te pošasti.

Spet ste jo zadeli, Urban — odgovori „debeloboterni“ državni kancelár — bolezen je nemškutarija, huda bolezen, ki se dá težko s korenino izrjavati in ozdraviti, pa vendar nima s pravimi Nemci, ali pa celó z nemškim narodom nič opraviti. — Boštjan si spet lulo nabaše in reče: Ker vi, Urban, le vsacih 11 let enkrat v Ljubljano pridete, hočem vam pa to stvar na tanko razjasniti, tako, da jo lahko tudi domá vašemu prvemu učenjaku mežnarju razbistrite. Vse je vtihnilo in največo pozornost v Boštjana vprlo, Kórcaha se je odzad na Urbanov stol naslonila; Vošpeta je pa k Množniku k peči sedla, da ne bi nobene Boštjanove besede izgubila. Gospod Nebodigatreba si še z eno čašo črnega grlo ogladi in jame tako-le razkladati:

Vidite, ljubi moji, vsaka dežela ima svoje lastne hude bolezni, tako, postavim, ima Amerika rumeno mrzlico, Nemčija šentvidsk ples, Angleška spleen, Poljska kito, jutrova dežela kugo, Slovenija ima pa nemškutarijo. Ta zadnja bolezen pa, ki pri nas, in to le po mestih in trgih razsaja, izvira iz same copernije; vi, Urban, kakor prava čista, nepokvarjena trebelevska kri, dobro veste, kaj so copernice ali čarobnice. Takih strašnih pošasti vam je več, ki neusmiljeno vès naš narod sovražijo in črtijo, — kar v prah in pepel bi nas rade zdrobile, pa še nimajo, hvala bodi Bogu, te čarobne moči. Štiri take poglavitne copernice imamo, ki dan na dan najgršo in najbolj smrdečo žonto v strašnih kotlih kuhajo, da bi jo po našem narodu razlivale. Na Dunaji ste dve, imenujete se „Preši“, mati in hči, v Gradcu je „Tagespošta“, v Trstu pa „Triesterica“. Imajo, se vé, svoje ponočno posvetovanje in svoje copernske plese in na konci vseh svojih satanskih ceremonij se zmenijo, ktera bode šla ta in ta dan v zrak, da potlej na strašni metli ali na dolzem loparji v slovensko deželó prijezdi. V prejšnjih časih so se najrajše zbirale v Tržiči pod Ljubeljem, v tako imenovani Cimbrii, pozneje v Višnjigori in na Krškem, zdaj v najnovejših časih imajo pa svoj veliki koncilijum ali klek na Vrhniki nad Ljubljano. To se lahko precej vidi pri vseh prilikah, najbolj pa pri volitvah, kateri kraj je ravno v tem trenutku od teh peklensko nam sovražnih starih babúr zacopran. Se vé, kakor sem rekel, te so le štiri glavne kolovodje, družih malih copernic, ki se za temi štirimi poganjajo in za njimi spenjajo, je pa brezštevilno veliko, v vsakem koticu se ktera nahaja, kakor postavimo: „Labušnica“, „Klagenfurtarica“, „Volksfreund“ itd. Te bi tudi neznano rade po metlah okoli lezljale ali pa se v nečkah po zraku vozile, pa le poskušajo do vrha dimnika priti; — če se včasih ktera na zrak spravi, precej na tla pade, ker je že vsaka od soparice iz kotla in od te strašne višave, v katero se je hotela vzdigniti, popolnoma omamljena. Od štirih poglavitnih, poprej imenovanih, pa vsaki teden saj enkrat ena na velikanski metli prijezdi nad katero si bodi slovensko mesto, najrajši nad Ljubljano, in vsiplje, kar je le moč gnojnico, blato in garje na slovenski narod. Ljubi moj Urban — nadaljuje Boštjan — to veste iz ribniških pravljic, da so bile Ribničana zadnje tri sladke besede, potlej je pa umrl: med, cüker pa tržaške fige. Vidite, tako tisti, ki so reveži zacoprani in na nemškutarii boléhajo, držé, akoravno so čisti pravi Slovenci kakor mi, gnojnico za med, blato za cüker, garje pa za tržaške fige. Mi drugi, kateri smo hvala Bogu zdravi, to vse na tanko v naravi previdimo, mi se temu precej na stran ognemo, ako bi imelo kaj na nas pasti.

Množnikov Gašper je kar z glavo zmajeval, ko je vse to slišal, nehoté sname klobuk z glave, da pogleda, ako mu že ni ktera „Preša“ cent blata na štulo spustila. Ko vidi, da je štula taka, kakor je bila poprej,

*) Rudnik je vas na dolenski cesti, eno uro hodá od Ljubljane.
Pis.

vpraša Gašper: kaj pa je vendar vzrok te hude bolezni?

To vam je ravno tako, kakor s pasjo steklino, kje da pravi vzrok tiči, tega ne more nihče sduhtati; nekteri mislijo, da se nemškutarjem taka mrena nad očmi napravi, da vse drugače vidijo in da imajo okus, goltanec in želodec popolnoma po copernicah pokvarjen, da s takim veseljem toliko gnojnice in blata požirajo in prebavljajo; drugi spet mislijo, da so ravnodilci, Nmec pravi „Plattfüsse“; nam drugim, ki imamo svoje noge po pravi naravi z obokom, pa da toliko pomaga kot stolček narjen iz enajsterega lesa samega moškega imena, kakor vam je to dobro znano, Urban, za sveti večer o polnoči, da ako se človek sredi maše na-nj postavi, vse copernice spozná, ker se mu strašno pačijo in jezike kažejo. Tretji spet mislijo, da je pravo gnjezdo nemškutarije v možganih, ki vodené, Nmec bi rekel, — Vošpeta, vi, ki nemški razumete, zapamtite si: die akute Form der Gehirnerweichung. Med temi tremi nazori se mi zdi zadnji najbolj verjeten, pameten in delom in nasledkom nemškutarije primeren.

Pa se dá ta strašna bolezen — vpraša Urban, kterege že ni bilo enajst let v Ljubljani in kterege je vsa ta stvar temveč nepopisno zanimala — katerikrat še ozdraviti, ali je kakošno zdravilo proti njej? — To vam je, ljubi Urban — reče Boštjan — kakor s pasjo steklino in z gadjim pikom; pravega leka, ki bi naravnost delal in pomagal, ni nobenega; in tudi mislim, da še ne bode tako kmalu najden, če še toliko uganek od zad v pratiko postavijo; najbolj človeku dobra narava pomaga in čas, če človek v nemškutarii ne umrje, ga časih čez leta in leta sama pusti, bolj miren postane, vsaj toliko ozdravi, da ne razsaja več. Znamenja so vam od početka pri tej bolezni taka, kakor pri pasji steklini. Kakor pri steklini, če človek vodo ali kaj sicer mokrega zagleda, tudi pri nemškutarii se kar trese, oči mu gorijo, strupene pene cedí, ako kaj modrobelordecga zagleda, kar popadal bi, slovenske časopise in knjige bi vse v peč znosil; če mu pa „naprej zastava slave“ zapoješ ali zaigraš, ga pa najbolj iz vseh naravnih vezi spraviš, takrat vam kar od besnosti tuli in rjove. Tako vam poznam moža iz Ljutomera, ki se je v Ljubljani naselil in se prav po domače Jazbec piše. Ta mož je še mlad, ima jih nekaj čez 30 let in je bil pred nekimi leti tako zacopran, da je o stari „Preši“ materi zmirom v fantazijah blodil tako, držal jo je namreč za lepšo nego vse svetnice v nebesih, da so ga vsi ljudje po Ljubljani imenovali: Jazbec s „Prešo.“ Pisal se je Jatzbetz in trdil je pri vsakej priliki, da je njegovo ime ali bajuvarsko, alemansko, westfalsko ali saj brandenburško, — da je pravo domače hribovsko, ki popolnoma po Trebelevem ali po Grintovci diši, tega ne bi bil nikdar dopustil, rajši bi se bil precej tako stepel, da bi bil mrtev na mestu obležal.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

V Londonu 5. nov. — „Remember, remember, the fifth of November!“ (to je po naše, „spominjaj se 5. novembra!“) Ta klic čuje se danes po vseh ulicah, in tujec, ki bi prvokrat iz kontinenta na Angležko prišel, mislil bi, da je tu danes pust (karneval). Povsodi na ulicah srečujejo ga trume našemljenih beračonov (proletarcev), kakor jih vidiš pustne dni, in posebno pustni torek po italijanskih in tudi tacih naših mestih, kjer se nahajajo italijanski običaji. Guy Fawkes vozi in nosi se danes v vsch mogočih šernah po mestu, kajti obhaja se po navadi njegova spomenica, in to 262letna, ktera se sicer vsako leto povsodi na Angležkem praz-

nuje, letos pa vendar zato še več povoda ima zarad dogodeb v Rimu in Italii. Ker mnogim Novičnim bralcem lahko da ni znano, kaj je Guy Fawkes, toraj naj jim tukaj stvar malo razjasnim. Bilo je 1605. leta, da so se angležki katoliki proti protestantiškemu kralju Jakobu I. in njegovemu parlamentu (državnemu zboru) zarotili; iz neke kleti blizo zbornice napravili so podzemeljskih votlin ali min in napolnili je sè strelnim prahom (smodnikom), da bi tako ob kraljevem nagovoru v obeh zbornicah zbrane zbornike s palačo vred v zrak posmodili. Med zarotniki bil je Guy Fawkes (izgovarjaj: Gaj Foks), ki se je odločil smodnik ob določenem času zanetiti in se „ad majorem Dei gloriam“ zraven unih v razvaline pokopati. Naklep ta se je vendar izvedel ob pravem času, in Guy Fawkes našel kručeti pri smodniku, ki je potem prisiljen celo zaroto razodel. Ta dogodba praznuje se vsako leto po vsem Angleškem z vsakojakimi norčijami in se ve da se katoličanom marsikaka burka uganja; celó sv. očeta papeža danes ne pozabi brezbožna drhal; vozi se okoli in na oslih jaše z obilim spremstvom! Vrh vsega tega pa se strelja po ulicah celi dan in posebno na večer tako, da bi lahko kak neveden tujec, ki je o Feniancih mnogo čital, mislil, da so oni sopet se povzdignili. — Pa res, feniansko strašilo šeni minulo; dogodujejo se še vedno umori, policija izvohuje neprestano novih zarotnikov, in sodnji za Feniance v Manchester-u in Dublin-u imate dosti opravila. Kako bi se ta kuga z Angležke odpravila, je pač mnogo teže pomočkov najti kakor zoper „cattle plague“ ali govejo kugo, ki je lani in predlanskim toliko živine po Angležkem pobrala. Pa tudi to še ni vse; levu angležkemu to leto vsakojaki mrčes nagaja; letina je bila srednja, pa živež je strašno drag, in delavci nimajo dovolj dela in zaslužka, da bi se preživiti mogli in tako med temi grozna revščina in lakota postaja. Ravno danes v jutro (5. nov.) naznanil je telegram iz Exeter-a, da je ondi blizo 4000 ljudi se spuntalo za živež in tako vlomilo v mesnice in pekarnice. Zoper mesarje in peke je nevolja velika, češ, da meso mnogo predrago prodavajo in kruh premajhen pečejo, da je razmerna cena silno krivična itd. Al tak punt ni samo v mestu Exeteru, temuč tudi po drugih mestih je ravno taka, in Bog vedi, kaj še bode, kedar nastopi zima. — Pričetek državnega zbora predstavil se je od 6. dne na 19. t. m. Se ve, da prva razprava njegova bode o novcih za vojsko z divjaki Abisinci. Kar se kontinentnih zadev tiče, Angleže najbolj dogodki v Rimu zanimajo, se ve, da tu je, izvzemši katoličane angležke, vse zoper papeža; povsodi se pridiguje in moli „for the downfall of Papacy“ (da papinstvo mine!) Res prečudni časi so nastopili, blizo taki, za kakoršne je antikrist prerokovan!

Iz Štajarskega. — Kako nasprotniki konkordata na vse grlo kličejo policijo na pomoč, da bi duhovnom, ki se, kakor se spodobi, iskreno potegujejo za pravice konkordata, kaže nam pismo okrajnega zastopa v Voitsbergu na Štajarskem do državnega zbora, v katerem zahteva, naj bi ministerstvo pravosodja in bogočastja takim duhovnom krepko stopilo na noge! — Avstrija! kamo te tirajo?!

Iz Maribora se „Slov. Gosp.“ piše od 5. dne t. m., da se je branje (trgatev) na Štajarskem še le komaj pretekli teden celó končalo, ker nekteri so imeli tako polne gorice, kakor že mnogo let ne; sploh je bilo letošnje branje v Štajerski tako obilno, da ljudje morejo zadovoljni biti. Kar se vendar tiče novega vina, je zelo različno; v nekterih krajih je prav dobro, v nekterih pa mnogo slabeje od lanskega, zatoraj se tudi prodava po zelo različni ceni, namreč dobí se štrtinjak (10 veder) po 30 gold., neko pa se tudi plačuje po 60 gold., v Ljuto-

Jaz nisem mogel Marsilieve knjige v roke dobiti, da bi sam pogledal, s kakošnimi črkami je ta napis napisan; al čudim se, kako je mogel tolmač besedo: vivice v: „parca saeva“ prestaviti.

Vivice je vokativ od vivak, vivek, vivica, in tako se imenuje tič, ki se po latinski veli: erodius, capra, vanellus, gavia, slovanski in sicer srbski: vivak (Vuk), gibec (Belostenec), ribič, priba, gavek, gavec, čibes, pegula, pipulica, lugovka, čajica, nemški Kibitz.

Ta tič je po slovanskih narodnih pripovedkah mrtvaški tič; pravlica je, da štrk (rada) otroke prinese, vivek, čajica jih odnese. Sem že čajico — viveka slišal peti, pomenja toliko, kakor: „ne bodem dolgo več živel, smrti se bližam.“

Po škandinavskih povestih je čajica bila dekla Marije Device; al ker je jej škarje vkradla, in, za-nje poprašana, je je tajila, Bog jo je za kazen v tico vivico, čajico spremenil, in za tega voljo ima razkalan rep, in še sedaj mora popevati: „stipitzt, stipitzt“ = vkradla, vkradla (Afzelius „Volkssagen, übers. von Ungewitter 3. Th. str. 244). Tako tudi v škandinavskih basnih je vivek, vivica v zavezi s sojenico in rojenico, ker ta ima škarje, ktere nit življenja prerežejo. Ta povest je mogla tudi znana biti med jugoslovanskim narodom, drugače ne bi bil tolmačnik napisa besede: vivice prestavil v: „parca saeva“ — huda rojenica ali sojenica.

Obleko so stari Panoni imeli lahko „habitum levem“, prav prikladno za bojevanje. Še dandanašnji slovanski prebivalci stare Panonije, to je, Medžimurci, Hrvati i. t. d. imajo lahko obleko — rubačo — bize — gače breguše; in čoho ali gaban — kepenjek pozimi ali ob deževji. Dio piše, da je obleka starodavnih Panonov bila po njihovi šegi prirezana in sešita, imela je rokave in imenovali so jo „παννους“ — to je: pannus ali panuš — „χιτωνας — παννους επιχωριως“ — zato je Dio mislil, da so Panoni dobili ime po tem oblačilu. Besedo sem že večkrat razložil in rekel, da panja (slov. panjava — ponjava, platnena ruha) še v ruščini pomenja: obleka platneno z rokavi.

Sosedni in sorodni Noričanje so nosili posebno obleko, ktera se je izključljivo pri njih delala in po vsem rimskem svetu prodajala ter velela: byrrhus (Büdinger, Urg. Oesterr. I. 172). Sicer je ta beseda tudi v drugih jezicah znana; že Festus (po Enniu Ann VI. 5. ap. Merulam) piše: „burrum“ dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum; starofranc.: buire, braunroth, lombard.: bur, dunkelfarbig; ali tudi Slovani poznajo:

Po latinski:

Scopulus iste impressus fuit occasione belli cruenti Marcomannorum et fratrum Savorum anno V. belli nostri. Marcomannus evanuit, Savi non sunt. Scopulo pax per annos sempiternos.

Narečje bi bilo karpatiških Slovanov, ker oblike: stýn (saxum eminens) brete = bräte, lito = leto pozvanjajo na slovaščino in rusinščino. „Slavnov“ jaz tolmačim z „Svavnov“, in utegnili je v prestopiti v I, kakor v besedi: sloboda = svoboda. V vojski proti Rimljanom so Markomani in Kvadi bili združeni. Že Strabo (VII. 1) jih ima za suavsko — svevsko pleme. Po Ptolomaju (II, 11) so stanovali med herkinskim in luninim logom (Sylva lunae, današnje Manhart), zaradi tega so gotovo dobili ime: kvadi, kuadi, obivatelji host, logov, od nemškega: kvad, kuad, koad, hosta, log. Slovenski Panoni pa so jih imenovali po imenu njihovega plemena: Slavnov = Svavnov. Vse besede v tem napisu so lahko razumljive in čisto slovanske, samo beseda: mera napravlja nekatere pomisljive. Vendar ponujam razlago slov.: nameriti se, sich ereignen, treffen. Pri starih Slovanih ne smemo iskati takošnih stavnih skladb, kakoršnih smo dan danes vajeni, kajti naše stavne skladbe so vse druge, samo slovanske ne — mi mislimo latinski, nemški in talijanski, zato tudi naš slog pozvanja na latinščino, nemščino in italijanščino.

Pis.

burij = rujavi — braun, toraj: byrrhus, kakor sv. Avgustin piše (Serm. 365): „linea tunica“ pomenja toliko kot: bura suknja — buros — burnos, kateri je slovaškega kroja, kateri kakor tudi Hrvati v obleki ljubijo buro barvo. Suidas tolmači βίρρον z μανδύης; slovenski menten, kakor se je plašč tudi pri Medopersih imenoval. K obliki panuš primeri: kontuš znamenovanje za obleko. Noričanski byrrhus = burus, buruš, — burnus je toraj bila domača obleka iz bure barve.

Za pokrivalo so imeli stari Panoni posebno lahke klobuke iz kož, kateri so za bojevanje tako prikladni bili, da so jih celó Rimljani v vojski rabili: „usque ad praesentem prope aetatem consuetudo permansit, ut omnes milites pileis, quos pannonicos vocabant, ex pellibus uterentur“ (Vegetius „de re milit.“ lib. I. cap. 20). Klobuke iz kož še danes nosijo Slovaci; na panonsko-slovenskih rimskih spomenicah vidiš pogostoma možke osebe s tacimi klobuki pokrite; podobni so klobukom, kakor jih še dan danes Slovaki nosijo. Enake klobuke na glavi imajo božanstva polabskih Slovanov.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Poznal sem vam mladega moža, nadaljuje Boštjan, ki je bil nekdanj neizrečeno strasten narodnjak; bil je med utemeljitelji ljubljanske čitalnice; nosil je samo trobojne rute za vratom, precej ga je božje metalo, če je cilindri še le na Golovci zagledal itd.; — pozneje pa, kar naenkrat pred tremi leti, ko se je oženil, kakor da bi bilo va-nj treščilo, zagledal sem ga v šternale-i z velikansko črno-svitlo dežo na glavi; temno me je pogledal in na moj staroprijateljsk domač pozdrav mi v črno brado zagodrnjal: „gutnômt!“ — Aha, vidite Urban, tak vam je bil revež, precej sem si mislil, siromak! kakošna nesreča ga je zadela; zacopran je, onemškutarel je mož, in res čedalje hujši je postajal, kakor pri steklini; ko smo pri zadnjih mestnih volitvah padli, videl sem ga v neki krčmi v judovskih ulicah s tremi cilindri na enkrat na glavi, imel je črn frak, rdečo ruto za vratom in rumen lajbeč, od veselja si je roki mël in okolo vseh miz v krčmi je same „walcerje“ plesal, iz oči mu je nekak divji čudni „guthelarski“ ogenj švigal! Po pravici vam povem, smilil se mi je revež v dnu srca, ker videl sem precej, da tega ni „Triesterica“ niti „Tagespošta“ naredila, nego najhuja od vseh štirih: mlada „Preša“ (hči), ki je najbolj predrzna, po nemški imenovana „die neue freche“ ta mu je zavadala.

Vidite, povzame spet Boštjan, to ni, kar, da bi rekel samo ob sebi; nekatere tako zgrabi, da vse narobe narejajo vsemu temu nasproti, kar poprej sklenejo: mislijo iti proti vratom, pa gredo nazaj ritniski proti zidu; gredo v čitalnico, pa nehoté v kazino zaidejo; koracajo proti Žibertu v Šiško, pa se naenkrat nevedoma pri „Grünenbergu“ na dolenski cesti znajdejo; sedijo na desni, pa se vedno na levo obračajo. Vidite, ta je najhujša stopinja bolezn, ker je bolj tiha; ni tako goropadna, pa tem bolj nevarna. Taka se je pripetila nekemu naših poslancev v državnem zboru na Dunaji. Mož vam je zmirom mislil, da z desnico dela, pa kamor je posegel, posegal je vedno samo z levico; tako hudo

vam je mož zbolel, da ni dolgo tega, da vam je levičnik postal. To je sicer huda oblika nemškutarske bolezni, samo da pri tej obliki ni toliko copernija kriva, kolikor lastna volja; pri tej stopinji se ne more reči, da revež sam ne vé, kaj dela, kakor pri drugih, temveč se dobro zaveda, kako ritniski od slovenščine hodi, in kako z levico španovijo pelje. Pri nekterih res copernija teh štirih bab to dela, ker ljudje sami niso tega čisto nič krivi, kakor je bilo na priliko njega dni pod Ljubeljem. Tam bolezen tudi zdaj počasi kar sama po sebi pojenjuje, zaradi tega sem se tudi strašno čudil nekemu slovenskemu pisatelju „Servantes mlajši“ imenovanemu, ki je vse Podljubeljčane s Cimbrji v neki knjižici podajal, pa mož ni vedel, da so bili reveži nehoté zacoprani, kar se bo zdaj počasi samo po sebi popolnoma izgubilo.

Pa kako je ta stvar — vpraša ves strmèč Telebanov Urban, ki ni na Trebelèvem nikdar kaj tacega čul — z gnojnico in z blatom, kar vam te nesnage v mesta te štiri sipljejo? Morate že imeti strašne kupe te gnjusobe, ako nič ne pometate. Ali imate kaj pometaćev in metel za to? — Da, da, odgovori Nikodem, imamo nekaj tacih mož, med kterimi nekteri vsak dan čvrsteje to sodrgo iz naših mest izpravljajo; ali nekterim so metle padle z rok, s kterimi so včasih krepko pometali. V Ljubljani imamo staro ali izvrstno metlo, ki še vsako sredo precej dobro udriha, v Mariboru novo, ki vsak četrtek pometa — tudi ne preslabo, — pa kaj nam vse to pomaga — globoko vzdihne Nikodem — kajti z vsem tem mi nismo temu strašnemu sipanju in širenju bolezni kos; to bi morali dobiti metlo za vsak dan; še to bi komaj zadostilo; najbolje bi bilo, da bi sleherni dan v jutro in zvečer pometali, pa to žalibog za zdaj še ni mogoče, da bi le vsak dan enkrat véliko cesto osnažili, pa bi nekaj veljalo. — To vam pravim, zbrani možje — reče Nikodem s povzdignjenim glasom — če se ne bodo ljubljanski možje zdramili in nam vsakdanje metle ne omislili, ali pa če te nekako zaspane možé naši štajarski bolj podvzetni bratje v Mariboru ne prekósé, kmalu bomo vsi skupaj do vrata v sovražni gnojnici stali!

Polnoči je ravno tolklo na turnu sv. Petra, ko je Boštjan zadnje besede izustil; možje so se prekrizali, lasje so se jim jezili, nobene besede niso bili v stanu ziniti; sapa jim je zastajala; tiho so se vsi na svoja prenočivališča podali, samo Urban se je lepo za poduk zahvalil in je rekel, predno je skozi vrata izginil: Jaz bom precej na Trebelevem mežnarja nagovoril, da nam bo drugič litanije tako-le molil: Bog nas obvaruj vojske, kuge, lakote, dragine in — nemškutarije!

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gorice — piše „Domovina“ od 15. dne t. m.: „Danes popoldne pojdejo Njih eksc. nadškof na Dunaj v zbornico gosposko. — V Belun so šli iz Vidma vojaki; nastal je ondi upor zoper kraljeve gosposke in duhovščino. Fajmoštra, 50letnega moža, so ubili na altarji; mnogo drugih duhovnov je ranjenih. — Tu (v Vidmu) pazi policija ostro na red in varnost; tudi v Cividadu je policija na nogah; bati se je vstaje ali rogoviljenja.“

Iz Sevnice na Štajarskem. — V nedeljo 24. dne t. m. bode v čitalnici naše beseda, potem tombola in ples. Naj se čast. članovi mnogobrojno udeležijo te veselice. Odbor čitalničin.

Iz slovenskega Štajarja. — Pri nas se od neke strani na oder spravlja zahvalnica ali priznalnica knezu in vladiki labodskemu. Zakaj? Ne vemo. Naš vladika

je priličen in blag pastir v obče; al v deželnem zboru, žalibog! nismo ga videli med našo stranko; nikoli ni govoril na korist narodnosti naši. Slomšek so veleli: v katerem jeziku se dopisuje kn. vl. pisarnici, v istem se odpisuje; sedanji vladika pa zahteva: uredni jezik je nemški; če pa ga kdo ne zna, latinski; slovenska vloga ni bila niti rešena, nego prošniku odposlana z ravno navedeno opazko. Za Slomšeka, celó v sekovski vladikovini bilo je dopuščeno bogoslovska vprašanja izdelavati po slovenski, sedaj pa je rečeno: v kakoršnem jeziku je postavljeno vprašanje, v takošnem se ima rešiti; ker pa se pitanja davljejo samo v nemškem in latinskem jeziku, tedaj.... Za Slomšeka se je več predmetov v bogoslovskem semenišču tolmačilo v slovenščini; sedaj pa je dopuščeno edinemu g. dr. Vogrinu rabiti v poduku slovensko besedo. Za Slomšeka je propovedal duhovni oče bogoslovcem v slovenskem jeziku; sedaj pa se to godi v nemškem. Za sedanjega vladništva je prepovedano v matice pisati rodna in krajna imena slovenska v našem pravopisu, čeravno nam ga je vlada Njih Veličanstva potrdila 1850. leta. Za sedanjega vladništva je celó priobčena bila okrožnica gg. dekanom zstran duhovnih dopisnikov v „Slovenca“, kteri je šibal naši narodnosti krivične ukaze, da je naj neutegoma naznaniti blagovolé redniku. Slovenci si pomnijo take neugodne prikazni. Zato pač ne vemo, kako bi mogli podpisati kake zahvalnice. Kakor hitro pa doživimo popolno ravnopravnost naši reči, potem pa tudi mi radostni podpišemo priznalnico in glasno hočemo klicati: alleluja!

Iz Borovnice 14. nov. R. — Na stotine, a kaj pravim, na tisoče divjih rac, večidel velikih (*Anas Bochas, L.*) in malih regele (*Anas Crecca, L.*) je večeraj preletavalo v podnebji tukajšnje doline, kmalu v mnogobrojnih tropah, kmalu v dolgih vrstah se sukaje z namenom potegniti jo čez hribe, brž kot ne, na cerkniško jezero ali še dalje v južne kraje. Al gosta megla, ki je globoko objemala hribe, je motila revice, da niso vedele ne kod ne kam. Profesor Rossmässler je — ako se še dobro spominjam — enkrat pisal v svojem podučnem časniku „Aus der Heimat“, da dohod mnogo divjih rac v južne kraje je znamenje hude zime v severnih deželah, vsled tega pozne in hladne spomladi, ker severno ozračje mnogo gorkote potem na-se poteguje, da raztopi nakupičeni led in sneg. Bomo videli, ako bomo živeli. — Naj še povem, da smo danes prav lepega gada (*Vipera ammodytes, D.*) vjeli, kteremu se še ni poljubilo, zariti se v svoje zimsko stanišče. Arsejca ali martinček (*Lacerta agilis, L.*) tudi še šviga okoli v toplih dneh. Poljski muren (*Gryllus campestris, L.*) pride sè solncem vred vsaki dan pred svojo luknjico, ogrevat se v gorkih žarkih. Tudi druge žuželke še niso šle vse k zimskemu počitku. Gonači (*Aphodien*) mali in veliki rijejo še vedno po živalskem blatu zavživaje smrdljivo tvarino njegovo. Pred tednom smo gledali celó še metulja rumenčeka (*Colias Rhamni*), ki je zibaje se po zraku obiskaval še cveteče cvetlice: rigelce ali male marjetice (*Bellis perennis, L.*), hudičev griz (*Scabiosa succisa*); jesenski svišč (*Gentiana Pneumonanthe, L.*); enoperka (*Parnassia palustris, L.*); mrtve koprive (*Lamium maculatum, L.*); kurje črevce (*Stellaria media, Sm.*) itd. — Iz tega se kaže, da jesen se še neče umakniti mrzli dolgočasni zimi in prepustiti ji gospodarstvo.

Iz Ljubljane. Na podlagi milostljivega cesarskega sklepa od 31. dec. 1864. leta, kterega je deželni kranjski zbor omenjeno leto izprosil, je c. k. denarstveno ministerstvo dovolilo, da se na zemljiščinih davkih z izrednimi prikladami vred za 1866. l. od-

godba in ropotanje bobnov. In ako se kdo slavi, ali je koga god, ali se kdo ženi ali moží, cigani po bližnjih hostah vse vedo in prideró z godbo v mesto. Pa kaka je ciganska godba? Bog me! na gosle ti umejo prebirati, da je res krasota.

Al cigani srbski imajo še drugo godbo, kateri na svetu para ni! Godejo namreč na frule, al kakor godba ušesom in srcu dobro dé, tako nasproti frule tako strašno frulijo, da človeka ušesa bolijo. Ko sem prvi-krat godbo na frule slišal, mislil sem, da slišim godbo, kateri Nemeec „Katzenmusik“ pravi. Ako bi se frule v beli Ljubljani ali v zlatem Pragu oglasile, stavim, da precej bi frulce „als Störer der öffentlichen Ruhe und Ordnung“ v temnico vrgli. Al ker so bile frule, kakor sem čital, starim Srbom znane, zato vam jih hočem nekoliko popisati, kajti dobro vem, da o njih še noben Slovenec ničesa slišal ni, akoravno v Srbii brez njih nobena svatba in noben svetek ne mine. Frula je prav taka, kakor je ono zdravniško orodje, ki se slišalnik ali slišalni tulj (štetoskop) imenuje. Prebodi v ta tulj kakih 6 luknjic, da s prsti po njih prebiraš, na sredi tuljevega kolesčka, ktereга zdravnik pri preiskovanji bolnega človeka na uho poklada, pa naredí pisek, in evo ti frule! Ako na to piščalo piskaš, imaš godbo, da vse miši in podgane preženeš, in vsi pesi ti bojo žalostno tulili ko divji volkovi. A ne samo strašno fruljenje, nego tudi ropotanje bobnov ušesa boli, kajti cigan na boben po obéh stranéh bije, kar se more in dá.

Kakor so tedaj gosle prijetna, tako so frule neprijetna godba, ki se je, mislim, samo še med srbskimi cigani vzdržala. Narod srbski te divje godbe nikakor nima, in mu je pač tudi treba ni.

Dr. J. Podliščekov.

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Boštjan sam seboj zadovoljen si naroči še masljec hrvata, Liza in Nelika na desno in na levo k njemu sedete, kar mu je bilo veliko bolj po volji, nego poprejšnjo ministriranje Množnikovega Gašperja in Telebanovega Urbana. — Vse bi bilo to lepo, krasno, ako bi vi gospod Nebodigatreba — jame šaljivo se smehljaje Liza — tudi zunaj naše hiše toliko korajže imeli, po pravici vam povem, da se mi taki zdite kakor Nikodem iz sv. pisma, ki je le ponoči gospoda obiskoval in kristijan bil, tukaj-le zvečer pridigujete kmetom narodnost, slovenščino, sovraštvo nemškutarii, in sam Bog vé kaj, ker veste, da ob tem času g. Tschertschuschnigg v kazini sedi in „Wiener-Zeitung“ študira; da bi se pa vi na kak slovensk časnik naročili, kakošno slovensko pesem meni ali pa Neliki naredili, v čitalnico ali pa v nekdanji „sokol“ se zapisali, tega pa ne — ha — sram vas bodi Nikodem! Res je to — pritrđi Kornelija — Liza ima popolnoma prav, kaj ne, tukaj-le razgrajate, ker veste, da vas nihče hudih in steklih ne poslušá, pojte enkrat v kazino ali k Irgeljcu ali pa k Jerneju v ekstrasobo v vaše šentpetersko predmestje, in jim povédite take, kakor ste jih danes Telebanovemu Urbanu in pa Množnikovemu Gašperju godli. Takih vaših slovenskih bratov jaz več poznam, ki so v srci strašni Slovani, v javnosti se pa še ne upajo z najprostejšo natararico po domače govoriti; zvedela sem, da je v čitalnici bila neka fletna Celjanka, ki je najbolje pivo v

Ljubljani na mizo nosila, in ki zadosti slovenski zná, pa kaj so delale tam naše mlade národne furije?! Domá, kjer jih nihče ne vidi, tam bi ti Nikodemi — prav vam je rekla Liza — svoje sokolovske srajce kar v nemškutarski krvi namakali, pred Celjanko, — če se ne motim, jej je Martinka ime, — tam je bil pa tem slovenskim Galubardom slovenski ponos v hlače izginil, in kar od kraja so vsi po nemški Martinki „dvorišče“ pometali! To vam pravim, gospod Boštjan, če se mi precej jutri v čitalnico ne zapišete, kar nič več vas ne bom rada imela, in zmirom vam bove z Lizo rekli: Slovenski Nikodem!

Boštjan tako-le v sredi med lepo Lizo in krasno Neliko bil je res srečen med ženami; gosp. Tschertschuschnigg bi mu bil gotovo grozéch s prstom poprétíl: „Sie Jugendverführer!“ (= Vi zapeljivec mladosti!) Bil je zdaj Boštjan kakor trdnjava od desne in leve oblegan, štiri oči so mu odgovor pričakovaje nasproti plamtele, kakor strele iz novih Chassepot — pušek, posebno ga je Korčaha z zadnjim nagovorom v nepričakovane zadrege spravila. Za premišljevanje, kaj bi na to rekel, očali sname, z ruto jih mane in proti luči postavlja, da bi videl, ali so že čiste; pa to ni nič pomagalo. Liza ga je za en škric vlekla, Nelika za družega in obe ste kričali: Odgovorite Nikodem! Boštjan si nekaj v žalostne brčice zamrmrá, in pravi, ker že ni bilo drugač: K „sokolu“ bi se bil že davno zapisal, strašno bi me bilo veselilo, se tako-le Vam, draga Korčaha, v rdeči srajci in s peresom sežnja dolgim pokazati, pa ko sem se načelniku g. Mandiču pokazal in se ponujal za sokolskega regruta, rekel mi je, da sem sila, sila pretežek za telovadsko skakanje in plezanje po žrdéh. Nepopisan krohot od obeh strani in živahno ploskanje mu je bilo plačilo za ta izgovor. Ta je pa bôsa, če ste se kdaj zlagali, ste se zdaj-le gotovo, gospod Nikodem, ker odslej pri meni za vekomaj Nikodem ostanete — ga zavrne Liza — ravno včeraj popoldne nama je pripovedoval vaš prijatelj iz Ribnice gospod Bingelbôngel, uradnik na kolodvoru, s strašnim smehom, da ste se ravno predvčerajšnjim dali na kolodvorski tehtnici vagati, in da imate celih 93 funtov, 23 lotov in 3 kvinteljce! Boštjan se potuhne, kakor da bi bil popolnoma gluhi, hitro hoče s polnim kozarcem hrvata poplaviti in zadušiti teh žalibog preveč resničnih 93 funtov in 23 lotov in toliko kvinteljcev in se nadalje izgovarja, da ne more slovenskih pesem in novel pisati, ker on ne zna dobro jezika po „šrifti“, ker on ni tega kriv, da se niso pred 1848. letom nič slovenskega v nobeni šoli učili, da piše res samo nemški, ker drugač pravilno ne zna, al misli in piše vedno le za svoj narod. — Fejte bodi! pravi Liza in vstane, — to ste domorodec! to vam povem, kar molčite in spat domu pojte, takih Nikodemov, ki pravijo, da so za učenje slovenščine že prestari, poznam na tisoče, ali ti so in ostanejo tudi le Nikodemi! Jaz in pa Nelika sve vsa leta že na „Glasnik“ in na „Cvetje“ naročeni in prebereve vse od konca do kraja, ki imave manj časa, nego naši Nikodemi, ki po čitalnicah postopajo in se le ustijo. Če ima človek pravo srce za svoj narod, ga tudi pri sedemdesetih letih ne more nič zavirati in prečiti, svojega milega jezika se pravilno naučiti! — vse drugo so samo puhli in prazni izgovori lenih širokoustnežev! — V tem trenutku se je Liza zdela našemu pohabljenemu Boštjanu veličastna, krasna kakor balkanska vila; kar na kolena bi bil pred njo padel, in jej ne vem kaj vse za svoj rod in dom obetal. — Tudi je precej na mestu sklenil se v čitalnico vpisati. Kako se je na lestvi v čitalnico vpisaval, povedal sem že od začetka. Tù ti povem, dragi bralec, da sem letos ob vakancah zvedel od naših izvrstnih domorodkinj od Lize in od Nelike, da se mo-

jemu staremu znancu gospodu Boštjanu Nebodigatreba slovenski Nikodem pravi. (Dal. prih.)

Iz državnega zбора.

Govor goriškega poslanca gosp. Črneta

v seji 20. novembra.

Ne morem si kaj, da bi pred vsem se ne čudil, kako to, da gospodje na levi strani davke jemljejo za merilo o volitvi onih poslancev, ki jih ima zbornica naša poslati v delegacijo, in vendar jim ni mar za to, da bi isto merilo veljalo tudi za ogerske poslance, kar bi gotovo bolje na svojem mestu bilo.

Že §§. 7. in 8. te postave, ktera danes osnovana pred nami leži, posebno pa še predlog dr. Pergerjev se opirajo na nekaj, kar ni, namreč na to, kakor da bi v Avstrii razun Magjara in Nemca ne bilo nobenih družih narodov, — na to, kakor da bi meje avstrijskega cesarstva bile zagrajene s kineškim zidom, čez kterega nihče ne more, — na to, kakor da bi mir svetá zagotovljen bil na 10, 20 in 30 let.

Al, gospôda! temu ni tako. V cesarstvu našem je razun Nemcev in Magjarov še družih narodov in ljudstev, ki po številu deleč presegajo una dva naroda; meje avstrijske so napadu sovražnih tujcev povsod odprte, in mir v Evropi še za eno leto ni gotov.

Gospôda! Neki častit in veljaven poslanec na uni (levi) strani je v splošni debati rekel, da Avstrija stoji na razpotji. Mož je resnico govoril, al jaz še to dodajam, da bode za Avstrijo v prihodnje še slabeje kakor je bilo dozdej za njo, ako se sprejmeta §§. 7. in 8. tako, kakor jih odsek priporoča, ali če se sprejme dr. Pergerjev predlog.

Da to dokažem, poglejmo okoli sebe.

Gospôda! Dandanašnji čas je čas združevanja narodov. Laški narod je skor da že zedinjen; nemški narod je storil prvi najtežavniši, pa tudi najzdatnejši korak v to, da se zedini, in čudeži bi se morali goditi, da bi se ubranilo popolno zedinjenje; Rusija je v Moskvi zastavo vseslovanstva razvila in slovanske narode vabi pod varstvo svoje; dá! narodno čutje živo navdaja tudi že narode avstrijske. Turčije in vse jutrove dežele pričakujejo zore, ki jih pokliče k novemu življenju. In v tem času, ko se pripravljajo raznotere homatije po širocem svetu, se pač po pravici vprašati sme: kaj dela Avstrija, kaj počenja, da odvrne od sebe nevarnosti, ki jej pretijo krog in krog?

Gospôda! Kaj Avstrija dela, saj to vidimo. Ko se je priznala potreba, da Avstrija iz vrste absolutističnih držav stopi v vrsto ustavnih, so se skozi 4 leta napejnale vse sile, da se iz Avstrije naredi na videz ustavna, centralistična nemška država. Ko pa se je pokazalo, da na tej poti ne gré dalje, se sreča Avstrije dandanes išče v dvalizmu ali bolje rečeno, v dvojnem centralizmu, kajti unkraj Litave naj gospoduje Magjar, takraj Litave pa Nemec.

Gospôda! ne bodem se zdaj spuščal v to preiskovanje: ali je dvalizem sploh ali saj ta dvalizem, ki se zdaj za Avstrijo vstvarja, na srečo Avstrije in na prid narodom takraj Litave ali ne. Da o tem morete soditi, priliko Vam bodo dali predlogi dotičnih odsekov, in prebivalci takraj Litave bojo kmalu in dosti težko čutili breme, ki ga jim bo dvalizem naložil.

Al iz svojega stališča morem in smem staviti sledeča vprašanja: Ali je centralizem v enostranskem národnem smislu primeren razmeram deželá in narodov takraj Litave? Ali se dá izpeljati? In, če se sé silo tudi izpelje, ali bode na blagor Avstrii in se tudi obdržati mogel?

To, gospôda! so vprašanja, na ktera moramo pravi odgovor dati, ker od pravega odgovora zavisi prihodnost Avstrije. Iz tega pa se bode tudi videlo: ali je Avstrija kos temu, kar bota duh sedanjega stoletja in gibanje zgodovinsko morebiti kmalu od nje zahtevala.

Da pa na ta vprašanja moramo pravi odgovor dati, treba je, da si pred oči postavimo, kar se je godilo poslednja leta v našem cesarstvu, in da preiščemo, ali se je z deželami in narodi avstrijskimi ravnalo pravično, dosledno in pravilno? Dandanes, gospôda! ne zadostuje več, samo državno pravo ali pravna podlaga naj si bode v oktoberski diplomii ali februarjevem patentu, in danes tako, jutri tako. Dandanes se morajo tudi narodi Avstrije, narodi, ki se zavedajo svojih pravic, ti živi faktorji državni, vzeti v račun, ako se hoče prava in trdna podloga napraviti za trpežno sloopje močne Avstrije. Ti narodi, ker se zavedajo sami sebe, resnice in pravice avstrijske državne ideje, so v stanu državi biti ali najkrepkejše podpore ali pa največa nevarnost, kakor koli se jih država poslužuje. Poglejmo tedaj, kako je zdaj pri nas v Avstrii.

Med tem, ko se je Magjarom njihovo državno pravo, skupnost dežel ogerske krone in gospodstvo nad večino družih narodov v preobilni meri dovolilo, se noče nič vedeti o državnem pravu českem, o skupnosti dežel česke krone in o večini českega naroda na Českem in Marskem, ali pa se ta večina tlači na manjšino.

Slovenski narod, kterega je v Avstriji blizo poldrugi milijon, so po samovolji (oktroanji) razdelili v šestero dežel (Kranjsko, Štajarsko, Koroško, Goriško itd.) in ga obsodili v to, da v peterih deželah mora v manjšini biti. Noče se vedeti za to, da je slovenski narod na svetu, in ne privoščijo se mu pripomočki v to, da bi se bolj omikal in si sicer v bolji stan pomagal. V ptujih jezicah ga sodijo, in po tolmačih obravnavajo take pravde, kjer gre za moje in tvoje, za čast, svobodo in življenje! (Res je! — na desni strani.)

Narod hrvaški, ki ga je 1848. in 1849. leta avstrijska vlada poklicala, naj brani cesarski prestol, celoto cesarstva in svoje lastne narodnosti proti Magjarom, in ki je po sami tej vojski nad 20.000 zapuščenih vdov in ravno toliko kruljevih ljudi dobil, — in ta narod, kteremu je Njih Veličanstvo cesar potrdil 42. oddelek zborovega sklepa od 1861. leta, žrtujejo zdaj tadanjim zakletim sovražnikom Magjarom na milo in nemilo. Narod hrvaški, ki je med vsemi narodi največ krvi prelil za Avstrijo, razcepljen je na 3 razdelke, namreč v civilno Hrvaško, v vojaško Hrvaško in Dalmacijo in zdaj še celó raztrgan v obé polovici državni (v ogersko in cislajtansko) tako, da nima upanja, da bi se zopet združil in pomagal na bolje.

Srbski narod, ki je zarad zaslug svojih za prestol cesarski in Avstrijo dobil vojvodino lastno, jo je moral zdaj spet Magjarom prepustiti.

Erdeljsko (Siebenbürgen), ki je pred 4 leti v brambo svoje samostojnosti in edinosti in skupnosti cesarstva poslalo svoje poslance v to-le zbornico, in ki jih je res tudi z veliko radostjo sprejela, mora zdaj tudi svoje samoupravo, svojo samostojnost žrtovati Magjarom, in ne vé, kako bi branilo narodnost tistega naroda, ki ga je največ v tej deželi, namreč Rumunov, in ki je pod magjarskim gospodstvom v silni nevarnosti.

Rusinom je 1846. l. grof Stadion nekoliko dobroto skazal gledé njihovega pravopisa in književnega jezika; vlada Bachova pa jim je vzela spet to, kar se jim je bilo pred dalo, češ, da njih abceda je državi nevarna. Pod ministerstvom Schmerlingovim se jim je spet povrnilo, kar jim je Bach odščipnil, a danes so pa spet na tem, da zgubijo, kar so imeli.

V Algieru je bila letina grozno slaba, in ker so ondi povžili že vse, kar so pridelali in jim ni lahko dovaževati žita, je med Arabci lakota taka, da ljudje cepajo na ulicah mrtvi od glada. Ni po takem čuda, da je strah velik, kaj bode, in žitna cena povsod kvišku gré. Od prejšnjih let se ni žita nič prihranilo nikjer na svetu; letošnji pridelek vsega svetá skupaj ne bo zadostil letošnjim potrebam; da bi se ga kaj prihranilo, nikakor ni misliti. In to ne veljá samo od pšenice; tudi rží, glavni pridelek severne Evrope, se je še manj pridelalo kakor pšenice, in koruze tudi v Ameriki ne toliko, da bi nadomestovala pšenico in rž.

Po takem je očitno, zakaj se žitna cena podražuje. Angleški trgovci nakupujejo v Marseill-u pšenico, ki dohaja iz vnanjih luk; tudi francozko moko nakupujejo Angleži v Nantes-u; tudi Španci in Algierci hodijo po žito na Francozko. Na vseh žitnih trgih, kakor v Antwerpen-u, Kolonii, Hamburgu, Milani, Neapolitanskem itd. se stanovitno drži visoka cena, in celó v Odesi se podražuje.

Slovansko slovstvo.

* *Kratek navod za poduk v petji za kateri koli glas.* Zložil Anton Förster, pevovodja ljublj. čitalnice.

Jako dobro in lepo je dosegel izdatelj dvojni svoj namen: da zljajša in prikrajša učitelju podučevanje, učencu pa daje pripomoček, da bi ponavljal domá, kar se je učil. Kar imamo tu pred seboj, je prvi kos tega „navoda“ in obsega na kratko to-le: Po začetnem elementarnem oddelku pevskega umenja vrsté se razne vaje, eno- in dvoglasne za katerikoli glas, za njimi sledé triglasne, ktere so vredjene tako, da se razdelé lahko na 2 tenorja in 1 bas ali pa na 1 tenor in 2 basa — pa so postavljene tudi tako, da se rabijo dvoglasno (brez basa, posebno za sopran in alt). — Nadaljevanje bo enako osnovano. — Z dobro vestjo priporočamo tedaj to delo, kteremu je tudi vnanja oblika primerna in pripravna. Vse je prav izvedeno in praktično sestavljeno; posebno vseč so nam slovanski izgledi. Čast in hvala marljivi delavnosti g. pevovodje! Obrodila je sad, ktereга bo gotovo vesel, komur je namenjen — učitelj in učenec.

* **СЛОВЕНСКИ МУЗЕУМ.** Мисли о потреби научнога средншта за сваколика словенска племена. Написао Др. В. Богшић, члан више учених друштва.

To je zlatá vredna knjiga, ktera — popustivši vse politiške ozire — čisto le po poti znanstvenih preiskav dokazuje, da duševna vzajemnost slovanska ni misel od lani ali k večemu od 1848. leta, ampak da je misel starodavna v vseh časih, ko so se narodnjaki vseh plemen slovanskih zavedali, da ena mati je rodila več sinov, ki so imeli svoj jezik: staroslovanski jezik, v kterem sta sv. Ciril in Metod ž njimi govorila itd. Učeni dr. V. Bogišić, ud jugoslavenske akademije, je pisal te „misli“ v „srbskem letopisu“ leta 1866, iz ktereга so v samostojno knjigo natisnjene v zalogi Matice slovenske v Novem Sadu prišle na svetlo. Vredna je ta knjiga, da si jo omisli vsak učenjak slovenski, in še to bi želeli, da bi tudi v nemškem jeziku zagledala beli dan; zamašila bi usta onim ljudém, ki ali iz nevednosti ali hudobije natolcujejo Slovane, da dandanašnji kujejo panslavizem in se sprehajajo v prekucijskih utopijah. Ko so Nemci si naredili en književni jezik, dobro in lepo je bilo to; ako Slovani razodevajo isto željo, greh je to in veliko izdajstvo! Ko so si Nemci snovali središče v narodnem norimberškem muzeji, spet je bilo lepo in dobro; al Bog obvaruj, da bi Slovani kaj tacega počeli! In učeni

Bogišić v tej knjigi ravno to potrebo slovanskega središča v slovanskem muzeji izrekuje. Za Avstrijo, ktera zdaj na Dunaji zida velikanske muzej na državne stroške, med kterimi je tudi denar 20 milijonov avstrijskih Slovanov, je dobrodošla ta knjiga. Kaj, ali bi se ne mogel v dunajskem muzeji napraviti oddelek, iz ktereга bi se osnoval slovanski narodni muzej?

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Bil je Rokavarjev Boštjan pri vsakej narodni demonstraciji, pa samo zmirom odzad pri repu, da ga ni nihče prav lahko opazil. Ko je bila pred petimi leti velika voznja ljubljanske čitalnice po Ljublanici, bil je velik ali svetu neznan faktor Boštjan, ki je ves „narod“ iz šentpeterskega predmestja, iz Kravje doline, iz Blatne vasi, iz spodnjih in gornjih Poljan skupaj spravil, da ga je bilo na večer v Prulah ob bregovih Ljublanice kakor listja in trave. — Ko je bilo grmeče živio-kričanje, opazil si lahko daleč daleč odzad v črnem plašči zavitega za visokim jagnedom stoječega našega Nikodema, kakor Don Alfonza de Rokavariados iz stare Kastilije, ki je s solznimi očmi vés ta prizor ogledaval enak redatelju (regiseur-ju) za kulisami, kteremu od veselja srce igra, ako se po njem vredovana glediščna predstava izvrstno vrši.

Ali vse to delovanje je imelo kaj malo cene v Boštjanovih očéh, oziraje se na svojo literarno slavo, v ktero je toliko zaupanja stavljaj, kakor Gališki jud Radmanski s svojo hčerjo v Naceta in Mühlfelda, — tū je bila njegova Ahilova peta ali pa „pusti me v miri.“ — Pisal je le nemški, kajti rekel je, kakor vsi Nikodemi njegovi bratje na Slovenskem, da je on mož iz stare šole pred 1848. letom, da mu srce bolj klije nego ne vem komu drugemu za svoj rod in dom, ali da po „šrifti“ on slovanskega pisati ne zna, in da je že tudi „prestar“, da bi se slovstvenega jezika zdaj naučil; — ker tudi po nemški lahko vnénjemu svetu slavo in tugo svojega naroda prepeva in opisuje, ako si kako domačo snovo za predmet vzame (wenn er sich einen vaterländischen Stoff zum Vorwurf nimmt), kakor je sam s svojim rodoljubjem zadovoljen najrajše rekel. To se vé, najrajše je dopisoval raznovrstnim časnikom, posebno pred 6 leti graškemu „Telegrafu“, dokler še ni bil organ avtonomistom. Tū je bilo brati zmirom kaj prijaznega iz Ljubljane, o čitalnici, o narodnem gibanji v obče od Nikodemove roke; tū se je bral prvi-krat izraz „mladi Slovenci“ (Jungslovenen), kteremu se je ves naš svet toliko čudil, kajti je starih Slovencev še tako malo. Pa Boštjan si je mislil: bila je „mlada Italia“, „mlada Evropa“, „mlada Nemčija“ itd., gotovo mi ne moremo obstajati brez „mladih Slovencev“, s ktero iznajdbo se še dandanašnji jako ponaša in si vedno radostno roke mane, ako govorico na to mladoslovensko mlinsko kolo napelješ. — Najljubši posel pa mu je bil za-se prav po ameriški reklamo delati: najpoprej se je, postavimo, v „Telegrafu“ strašno pohvalil, da ima znani pisatelj (der bekannte vaterländische Literat) spet sijajen epos, recimo pod naslovom „Enajsta šola na Vrhniki“ v delu, kteri bode gotovo v slovstvu dobo napravljaj in morebiti še prekosi enaka dela Roberta Hammerling-a in Hermana Lingg-a, — le škoda,

da ne najde ta nedvomljivi talent pravega Mecena in izdatne podpore v svoji ne preveč hvaležni domačii, da bi moglo to klasično delo kmalu beli dan zagledati itd. — Na enkrat se je bralo čez kak dober teden postavimo, v „Triesterici“: Znani „literarni strah“ v Ljubljani (der bekannte fadenscheinige „Geist“) namerja spet s svojimi neslanimi in robastimi burkami, ktere v svoji nesramni predrznosti „epos“ imenuje, kakega siromaškega knjigarja zarad zaloge opehariti, treba bi bilo, da bi nepristranska kritika za vselej temu literarnemu Don Quixotte-u prepovedala to neusmiljeno in ob enem drzovito grešenje zoper vse zdrave pojmove nemške slovnice, estetike in metrike, zakaj taka slovstvena dela se smejo samo za edini in negoljufivi lek svetovati takemu nesrečniku, ki cele noči spati ne more itd.

Gotovo, dragi bralec, bi ti mislil, da je to kaj malo prilizljivo oznanilo dr. Isleib, bivši vrednik ljubljanskega „moniteur-ja“, in ob enem največi literarni sovražnik našega Boštjana v „Triesterico“ poslal, pa zmotil bi se, strašno zmotil. Čudi se, ako ti povem, da vse to je Boštjan sam napisal, da se je sam sebe tako neusmiljeno raztrgal in razmesaril in potem se je spet v tretjem dopisu v graški „Tagespošti“ proti „Tržičanki“ z rokami in petami branil, rekoč, da v poprej imenovanem listu neki oseben sovražnik iz umazanih, grdih, sebičnih ust ženijalnega domačega literata tako surovo napada. Nisem vedel, ali bi se od smeha za trebuh držal, ali bi se kar na glas čudil, ko mi je g. Nebodigatreba svoje lastne rokopise vseh treh dopisov pokazal. — — Da, da, tako mora človek ravnati, — pravi Boštjan, prekanjeno diplomatski se à la Kuranda smehljaje — drugače ne pride med svet; prva je, da se o literatu piše po časnikih, kakor si že bodi, magari če človek tudi med „originale“ v „Novice“ pride, nič ne dé, samo, da se govori in piše o njem, kakor je tudi dobro, ako si more človek pri tiskanem svojem imenu tri vrste naslovov prikrpati, kajti „mundus vult decipi, ergo decipiatur“, — jaz se dajem na prvo stran vsakega dela tako-le natisniti: Boštjan Nebodigatreba, doktorand modroslovja, literarni strah, pisatelj „tihih izdihljajev kranjskega Knobeljna“, razarhivar povestniškega društva v Ljubljani, član ameriškega društva na akcije za izdelovanje sveč iz narodnih uší, perovodja in natlačnik mrtvih ptičev in polžev muzejskega društva v Višnjigori, ud kranjske, štajarske, koroške, goriške, hrvaške in turške kmečke in gosposke družbe, dopisujoči član grmanske muzeje v Nürnbergu in pomagajoči član novo ustrojenega društva v Ribnici za mazilo starih cimbrških in tevtonskih napisov po Slovenskem itd. itd. Ali ni to lepo, ali ni to krasno?! Ali se ne glasi to vse drugače nego priprosto: to je spisal Boštjan Nebodigatreba — pa zraven nič doktorand, nič ud, nič član in nič itd.?! kaj? (Dal. prih.)

Iz državnega zbora.

Dr. Tomanov govor v zbornici poslancev

13. dne u. m.

(Konec.)

Dovolite gospod predsednik, da smem brati iz dela ogerskih sedemšestdesetakov besede, ki to reč zadevajo.

(Predsednik: Mislim, da tega nihče ne bode branil.)

Poslanec dr. Toman (bere): „Druga poglavitna pogoja je ta, da se ustava tudi v drugih deželah in kronovinah Njegovega Veličanstva resnično vpelje, ker more Ogersko le z ustavnimi zastopi teh dežel v kakoršnih koli skupnih zadevah v dotiko se podati, in ker je tudi Njihovo Veličanstvo želelo zato obravnavo

skupnih zadev prenarediti, ker je ono tudi drugim svojim deželah ustavne pravice dodelilo in se toraj ne more ozir skupnih zadev ustavnemu upljivu teh dežel ogniti.“

Ogri so toraj razločno izrekli, da je to njihova poglavitna pogoja, da se s tastranskimi deželah le tedaj v obravnavo podajo, če se ustavnost tastranskih kraljestev in dežel spozná in vtrdi, in ustavnost sedanje vprašanje zadevajoča obstoji ravno v tem, da ustavni deželni zbori svoje poslance v delegacije volijo. Saj sami Ogri popolnoma razločno pravijo, da hočejo le z ustavnimi zastopi tastranskih dežel v dotiko stopiti. Tega bi pa gotovo ne bili izrekli, ako bi bili na naš državni zbor mislili. Oni bi bili naravnost povedali, koga da mislijo in bi gotovo o zastopih ne bili govorili.

Ravno to nam pa tudi 28. člen na znanje daje. Ta se glasi (bere): „Ozir tistih splošnih zadev, ki ne spadajo edino v vladno področje, Ogersko ne spozná za potrebno ne popolnega državnega zbora, ne kakega drugega kakor koli imenovanega skupnega zbora, in se nikakoršnemu ne podvrže.“

Iz teh besed je menda lahko posneti, da Ogri po besedah svojega sedemšestdesetakega dela, katero je že s prisego potrjena postava postala, našega državnega zbora nikdar niso za takega spoznali, kateri bi imel pravico, te reči obravnavati in o njih sklepe delati, ga niso za takega spoznali, kateri bi sploh imel pravico, v skupnih zadevah postave dajati. Ako bi bila njih misel drugačna, ne bi bili mogli tako govoriti.

Ako bi mi hotel kdo ugovarjati, da 28. člen nadalje tako-le govori (bere): „Ogersko se tega trdo drži, da se morajo na eni strani dežele ogerske krone skupaj, na drugi pa vse druge dežele in kronovine Njegovega Veličanstva skupaj kakor dva posebna in enako-pravna (paritetna) dela spoznati, kakor je to tudi Njegovo Veličanstvo v previsokem stolnem govoru izreklo, da je pragmatična sankcija začetek in zveza vseh kraljestev in dežel.“

Kdor bi kaj takega ugovarjal, mu rečem, da, če je to tudi resnično, vendar iz tega ne sledi, da bi Ogerska mislila, da morata oba dela ozir delegacij in zlast ozir volitve v delegacije iz svojih osrednih zastopov, to je, iz našega državnega zbora in iz ogerskega deželnega zbora svoje poslance v delegacije voliti in da bi bil kateri teh zborov opravičen v skupnih zadevah postave dajati. 28. člen pravi naravnost, da se skupnost obeh delov cesarstva na pragmatično sankcijo opira. Pragmatično sankcijo pa so kraljestva in dežele samostojno posvetovale in sprejele. 28. člen ni drugzega kakor le kratek načrt dvalizma.

Res je, da se 29. člen glasi (bere): „Po tem načelu paritetnosti naj izvoli na ogerski strani ogerski zbor iz obeh zbornic deželnega zbora delegacijo obstoječo iz gotovega števila zbornikov.“ Ako bi kdo hotel iz tega člena sklepati, da moramo tudi mi tastran Litave iz obeh zbornic državnega zbora svojo delegacijo voliti, takemu rečem, da prvi stavek 29. člena, ki za poprej omenjenem sledi, tako misel ovrže. Ta stavek se tako-le glasi (bere): „Ravno tako naj izvolijo tudi ostale dežele in kronovine Njih Veličanstva na ustavni način delegacijo, ki bo ravno toliko udov imela.“

Mislim, da sem dosti na tanko razložil, kateri da je ta ustavni način. To je namreč tisti način, po katerem se je volil osredni zastop, dozdej širji državni zbor, na čegar mesto imajo delegacije stopiti, ktere morajo toraj tudi iz deželnih zborov dobivati svoje poslance.

Pa še to. Kdor bi trdil, da se iz 28. in 29. člena

vlade same se ne bodo podvrgle izreku te sodnije, tolikanj manj pa še národi. Varujte se predrzne misli, da se v sedanjem času dadé národna vprašanja rešiti brez národov. Tudi ti se morajo poslušati, tudi njihove želje se morajo spolnjevati! Čem dalje se poskuša brez národov, tem prej in tem nevarniše nastopi odločni ali razsodnji prevrat. Ko ta prevrat, ki se preteč nabira v zraku, nastopi, takrat se ne bodo rešila samo sedanja politična vprašanja, ampak na dnevni red pridejo ne le národne, ampak tudi človečanske pravice; takrat na dan stopijo zahteve, o katerih se niti še ne sanja vladam, državnim zborom in časnikom, — zahteve, ktere se sedaj oholo razglašajo za utopije (sanjarije), ktere pa vendar obetajo novo dobo omike, kateri stojimo pred pragom, — dôbo, ki reši vprašanja, proti katerim so najvažnejša sedanja le majhna in ničemerna.

Zato kličemo možém, ki stojé na kormilu vlad: varujte se optimizma!“

Narodopisne stvari.

Nov dokaz, da so starodavni Panoni bili Slovani.

Spisal Dav. Trstenjak

(Dalje.)

Kamos pri starih Panonih za Athenaea, *), kamos pri „locorum incolis“ unkraj Tise — kraj Dunaja leta 448. po Kristusu in oboje znamenovanje za pijačo iz prosa ali ječmena zraven „meda“ in pojedine „strave“ — kdo se podstopi trditi, da je to sam gol slučaj? Pa dajmo besedo kamos dalje preiskovati.

Pivo so stari narodi ali varili ali parili in jo zarad tega imenovali varjeno ali parjeno pijačo. Florus (II. 18) in Paul. Orosius (V. 7) pišeta, da so hispanški Numantini „ex succo tritici“ si narejali pivo, in „a calefaciendo celiam vocant.“ Tako je morala v hišpanščini beseda cel pomenjati variti, pariti. Saj je Orosius bil Španjol, toraj gotovo umel jezik svojih rojakov. — Grki so pivo imenovali βούτρον, in že Diefenbach je za razlago imena postavil: βούειν, βούζειν, briuvan, brauen, brühen, toraj: βούτρον, das gebräute, gebrühte Getränke.

V enacem smislu vidimo stvarjeno znamenovanje: παραβία — paravia, parovina — parjeno pijačo, in varjeno — parjeno pijačo (das gebrühte Getränke) znamenuje tudi izraz: kamos!

V staronemščini nahajamo: kam, kamme, kamen, variti, brauen, kammer, Brauer, pivovar, starofrancozki cambier, Brauer, cambe, Brauerer. (Diefenbach „Die alten Völker Europ.“ str. 292.)

Idimo k Grkom; pri njih najdemo: κάμινος in κάμινη ignis, flamma, ardor, fornax, Brand, Hitze, καμινεύω, schmelzen, rösten, brennen, topiti, pražiti, žgati.

Pri Latinih najdemo: caminus, Feueresse, Feuermauer, Schlott, vigen, žlinder; toraj sopet pomene: kuriti, variti, žgati.

Pri Nemcih so znane besede: novonemški: kamin, ognjišče, tvoršče, kjer se kuri, žge, peče, vari, cheminate, **) keminat, hiša, v kateri se kuri, vari, pari, peče.

*) Athenaeos je bil rojen 170. l. po Kristusu v Aleksandrii na Afrikanskem in je l. 230. spisal svoje bukve: Deipnosophistae, v katerih pripoveduje, kar so za njega po vsem tadanjem znanem svetu tudi dobrega jedli in pili. Zato tudi omenja pijače Panonov iz prosa in ječmena: kamos, paravia, parovina. Pis.

**) Chemenate za hišo, v kateri se kuri, ima edini Helmold, zgodovinpisec polabskih Slovanov. Ker je sufiks nenemšk, tedaj je besedo gotovo čul pri Slovanih: kemnata, komnata. Pis.

Tedaj grščina, latinščina, starofrancoščina, starogornjanemščina itd. poznajo koreniko: kam, in njene izpeljanke v pomenu kuriti, dimiti, pariti, variti, pražiti, peči itd.

Kako pa slovanščina? Miklošič stavlja k ravno omenjenim besedam: cerkvenoslov. kaminā, focus, ognjišče; bulgarski: kumin; srbski: komin, fočus, varišče; slov. komen, ognjišče, varišče; poljski kominata; štajersko-slov. na Pohorji: čumnata, Rauchstube, hiša, v kateri je ognjišče in varišče, v kateri se kuri, za ljudi in živino kuha. Vsem tem besedam je podlaga korenika: kam, ktera pomenja: kuriti, variti, pariti, vreti itd. Štajerski Slovenci poznajo dalje: čamiti, vaporare, čam, vapor, Dunst, sparnica, kam = bersa, toraj tiči v koreniki kam tudi pomen: vrenja (ferraminationis, bullitionis); zato jugoslovanski: čamiti (Drobnič, sub voce), dumpf tönen, srbski po Vuku: kamkati, murren, čamati, mit Verdruss warten, ker pomeni: kuhati, vreti, pariti se vjemajo s pomeni: šumenja, primeri lat. ferveo, sieden, gähren in pa brausen, slovenski: vreti ferveo in murmuro gršk. ζεω, kochen, sieden, dampfen, glühen, gähren, pa tudi: zischen, toben. Ali kakor v slovenščini vreti pomenja sieden in wimmeln, tako tudi v srbsčini: kamtiti = vrvljjeti scatere, wimmeln.

Iz korenike: kam toraj v slovanščini nahajamo prvotne pomene kuhanja, vrenja, varjenja, parjenja — „coctionis, fervoris, bullitionis, ferruminatio-nis, vaporationis“, pa tudi methaphorične ali prenesene: šumenja, mrmranja, murgovanja, des Rauschens, Murrens, Brausens, kakor tudi izraze za dušni položaj nepovoljnosti, mršavosti, srditosti itd. Panonskoslovenska beseda kamos ali kamos toraj znamenuje iz ječmena kamljeno-čamljeno pijačo, „coctus potus“, das gebrühte, gebraute Getränke, das Gebräu. (Kon. prih.)

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Če je bilo le pet strani, dal je Boštjan precej to tiskati za svoje novo delo, ker rekel je: glavna stvar in prava tajna v literarnem življenju je v tem, da dade človek mnogo del na svetlo, da se vé, da ni samo diletant, temuč prav literat po svojem značaju in svojem poslu (von Profession). Tudi je iskal zmirom mecena, da bi mu svoja „slavna“ dela posvetil, in kateri bi mu vselej razen lepega dara tudi dela založeval. Poskušal je v tej zadevi na več strani, in sicer s tem-le vspehom: Dal je na svetlo epiško pesem, bila je prav za prav legenda pod naslovom „kapela sv. Roka“, kar je imelo obzir na kapelico tega svetnika, ki stoji pri Savi na štajarski strani blizo Krškega, in posvetil je ta novi „epos“ patronu te podružnice baronu Streusandbüchse, pričakujoč za odgovor lepo zahvalnico in vsaj kake tri stotinjake priložene. Pričakuje dan za dnevom; mine teden za tednom; nobenega odgovora še ni! Že je Boštjan drugi „epos“ koval in sv. Roka s psičkom in „trento“ vred popolnoma pozabil, kar mu neko jutro pismonoša lepo okusno škatljico pricefrá, kjer je bilo na pokrivalu zapisano, da je poslana stvar cele 3 funte težka, in podpisan je bil baron Hermingild Streusandbüchse. Boštjanu ste od nepopisne radosti roki drge-

tali, ni vedel, ali bi poprej pismonoša objel, ali bi poštni listek podpisal. Ogledeval je precej časa fletno škatljico od vseh strani, pa nazadnje je le odločil, da bo rajši po obedu v kavarni v krogu svojih znancev in prijateljev pri črni kavi pokazal, kakošen vspeh in kakošno slavo je njegovo literarno delovanje v visocih krogih doseglo.

Bili smo res točno ob eni popoldan zbrani pri Salomonu v špitalski ulici v stranski sobi v koticu pri Ljubljani z večine več ali manj „peresni“ možje, kajti bili so tudi med drugimi radovedni gosp. rešpehtar ameriškega društva, pisatelj in izdavatelj „Waffenschmidtshammer-a“ in razvrednik nekdanjega „Napreja“. Marširala je škatlja iz roke v roko, vsi smo ugibali, kaj je vendar tu notri? Waffenschmidtshammer — tako smo rdečobradega literata imenovali — rekel je, da po njegovem mnenju mora biti to čisto kalifornsko zlato, kajti baron Streusandbüchse je neizmerno bogat kavalir, ker ima veliko bark na morji in njegov oče je pruski poslanec v Brazilii. Zmenili smo se, da ako je kalifornsko zlato, bodemo ga zvečer saj tri lote pri „debelem botru“ pustili, in Boštjana s Kornelijo oženili. Rešpehtar, ki je bil zmirom bolj po ameriški furkelnast, potehta škatljo in pravi: tu je gotovo diplom za Vas z debelim težkim pečatom, da boste živeli pri kapeli za pesnika in mežnarja z dotacijo, kakor jih imajo zagrebški korarji. Pa ugibanju smo konec naredili in srečkali smo, kdo bode škatljo odprl in dar razvil. Srečka zadene rešpehtarja, vsi smo oči va-nj vprli, Boštjana so vse barve obhajale. — Rešpehtar odmota prvi debeli popir, potlej tankega finega belega in potem rdečega, ter zavalí na mizo staro odkrušeno in oguljeno opeko ali cegel, kateremu je bil privit mali list!!! Boštjan je omedlel in se zgrudil, na levi strani sem ga jaz, na desni pa bivši vrednik „Napreja“ pod pazuo podpiral, prvi „marqueur“ ga je z jesihom škropil, drugi je pa čez frančiškanski most hitro po lečnika g. Finca tekkel. Sam Waffenschmidtshammer je imel še toliko dušne moči, da nam bere list: „Blagorodni gospod! Vaš krasni epos me je neizmerno zanimal; lepa presrečna hvala za posvečenje, kterege nisem bil vreden! Mislím, da ne bi Vas z nobeno rečjo tako razveselil, nego ako Vam pošljem iz te krasne kapele to opeko ravno iz podnožja sv. Roka. Vam vedno vdani in blagonakloni baron Hermengild Streusandbüchse.“

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Aleksandrije na brodu fregate „Adria“ 23. novembra. — Ljubi rojaki! Trinajsti mesec je, kar sem vbarkan na brodu imenovane fregate. Previdnost Božja mi je priložnost ponudila pohoditi sveto zemljo in obiskati tiste sv. kraje, kjer je naš Gospod in Izveličar rojen bil, trpel in umrl. Ako bi Vam že ne bila izvrstna naša pisatelja, to je rajni stolni proštržaški Vrnè v „Novicah“ in gosp. Luka Jeran v „Danici“ popisala teh zgodovinsko-imenitnih krajev, rad bi Vam jaz ustregel s takim popisom; tako pa le to opomnim, da sem za vas v Betlehemu kakor tudi v Jeruzalemu na grobu Kristusovem maševal. Med kranjskimi duhovni se štejem četrtega, kateremu je sreča ugodila, da je prišel v te sv. kraje, ki so tudi v mnogem družem oziru zanimivi. Sprejmite drage volje, s kterimi se Vas kakor mile naše domovine spominja Vaš slovenski brat

Janez Fajdiga, c. k. brodovski kaplan.

Iz Brežke okolice na Štajarskem 8. dec. Š. — Okrajni zástop brežki je imel 2. dne t. m. svojo prvo sejo. Po nemških nagovorih načelnika in c. k. predstojnika se je vrstilo več predlogov občekoristnega za-

popadka, izmed kterih eden je bil od kmeta Gregorja Pleterskega, naj se brž popravi most čez potok Močnik in en kos zadevne ceste. Ker še teh reči ni izročil c. k. okrajni ured, kar je obljubil g. predstojnik v kratkem storiti, se je ta predlog izročil okrajnemu odboru. Gosp. Pleterski je svoj predlog razložil prav dobro v slovenskem jeziku, kterege vsi okrajni zastopniki razumejo. — Gosp. dr. Razlag je predložil, naj se ustanovi okrajna hranilnica (sparkasse) in denarnica za obrtnike in kmetovalce; potem naj se v vinorejsko šolo v Maribor pošljejo trije fantje tega okraja na njegove stroške, ker še iz tega okraja razun enega pokojnega fanta na stroške gospé Nobegejeve ni bil nobeden v nobeni gospodarski šoli, čeravno je za to živa potreba; potem naj se šolska učnina v celem okraju razdelí na štibro in ž njo vred pobira, ter zadnjič naj načelnik naprosi župane celjskega mesta in Láz pri Ljubljani, da se mu naznanja po telegrafu preteča povodenj reke Savinje in Save, kar se 12 do 24 ur poprej tukaj zvé, predenj povodenj pride do nas, da ljudje svoje poljske pridelke in les pri Savi v varnost spravijo. — Zadnji predlog je bil ročno sprejet, poprejšnji trije pa so bili izročeni okrajnemu odboru v pretres. — Poslednjič predloži g. dr. Delkot nujni predlog proti konkordatu. Dr. Razlag je priporočal, tudi ta predlog v pretres izročiti okrajnemu odboru, ker prenaglene svobodoljubne namere nimajo prave svobode v nasledku, ampak vojaška oblast mora po zgodovini državljonom oskrbeti mir in red in resnobno pretresovanje. — Nekterim nevednežem ta reč ni dopadla, zato so skušali govorniku z godrnjanjem besedo presekat, kar pa ni tako lahko mogoče, ker okrajni zástop ne razpravlja svojih reči v krčmi, ampak se ima vsak držati opravnega reda. Večina glasov odloči za nujnost (na vrat na nos) predloga, ker se našim brihtnim kmetom in mestjanom ni čas pustil, da bi bili to reč na tanko prevdarili, in tako se je mislilo, da je s sklepom nujnosti tudi že celi predlog brez daljšega razgovaranja in glasovanja odobren, in načelnik in zapisovalec podpišeta adresu. — Že pri volitvah se je pokazalo, da so nekteri glasovi se le iz častilakomnosti lovili, in že pri prvi seji se je pokazalo, da ne zastopijo pravega namena okrajnega zástopa pa tudi nimajo zadosti v glavi za občekoristne zadeve. Pri prihodnjih sejah bodo te reči še bolj na dan prišle in ljudje se bodo prepričali, ali je voda tudi kri?

Od Fare poleg Kostelja na Kočevskem 1. dec. L. A. — V 24. listu letošnjih „Novic“ je nekdo omenil izseljevanja Kosteljcev v Maslovino. Že takrat je vsak pameten človek grajal to izselbo, al zastopnj so bili ugovori pametnih mož. Mnogo družin se je podalo tje iskat nove domovine. Nekatere je res gnala nezdoda, večidel njih se je pa zato v Maslovino podalo, ker so mislili, da jim bodo ondi pečena piščeta kar sama v usta letela brez vsega truda in brez dela. Kratkovidni reveži so se strašno opekli. Tu so poprodali posestva in vse kar so imeli, nektera dekleta, ki so jo potegnili s fanti v sladki nadi, da bodo v kratkem ženke, so vzele domá doto, — vse je šlo v najboljšem upanju od doma. Prišedšim v novo domovino je bilo treba piti ondotno nezdravo vodo, ktera je naklonila večidel vsem hudo mrzlico. Ker niso imeli svojega stanovanja, a denarja tudi ne, da bi bili v stanovanji pri domačih kmetih, treba je bilo stanovati bolnim in zdravim pod občno streho, pod nemilim nebom. Do zdaj jih je že umrlo za mrzlico 11; drugi so se pa začeli, ker je zima pred durmi, vsi bolni in revni vračati domú. Prišlo je že 14 oseb nazaj. Reve nimajo zdaj ne doma ne hrane; potikajo se eden tu, eden tam v največi revščini. Zdaj

Kdor meseca julija v London pride, vidi, kako se tice preselivke na pot zbirajo in v trumah na vse strani svetá odletujejo, obojega spóla, stari in mladi, zdravi in bolehní, veseli in čmerní, učenjaki in bedaki: eto ti tovaršije, kakoršne ti je drago!

Pridružil sem se neki taki trumi tudi jaz in se nekega jutra iz Londona v Dover odpeljal in tukaj stopil na parobrod v Calais namenjen. Ta angleški kanal med Dover-om in Calais-em je prav anglešk purgatorij na tej ne celó dve uri dolgi morski poti. Si ti, dragi striček, videl poprej one krasotice in te-le kôkêrne „frajlice“, kako glasne in predrzne so bile na suhem, ali kadar si jih v Londonu v kakem parku videl, kako so bile ošabne, kako so nos vihale in ustnice robile, ako si jim v obraz pogledal, — pa poglej jih zdaj v tem purgatoriji, glej jih, kako so krotke, kako ponižne, kako „zgrewane.“ Da! v tem prizoru vem, da se tvoje srce mora omečiti, — da se ti te uboge dušice smilijo, da jim na pomoč pritečeš in jim z veliko galanterijo nadloge njih polajšaš. Tako prideš v Calais, in tukaj, ako si rad galantom in postrežen, ponudi se ti zopet mnogo prilike za to; mnogo tvojih klientic na morji stopilo je prvokrat na ptujo zemljo — na kontinent — in opazile so, da se tû drug jezik govori, in da ni ves svet anglešk, kakor so ti dobri ljudje domá mislili, prav podobni našim nemškutarjem, ki pa mislijo, da ves svet je pogača nemška. Kaj češ tedaj! tolmači jim neznano besedo in dobil boš zato poln pehar prijaznih „thank you sir.“

Iz Calais-a je treba brž oditi z brzovlakom in potem, ko si po štiri- ali petkrat na Francozkem in Belgijskem voze menjati moral (kar je presneto sitno), prideš čez krasna polja mimo lepih sadnikov in prijaznih vesí v snažno mesto Brussel.

Glavno to mesto Belgije je vredno, da si ga ogledaš in nekoliko dni ondi mudiš, kajti mnogo lepega tam nahajaš, česar po mnogo družih mestih pogrešaš, posebno snažnost na ulicah in povsodi.

Iz Brussel-na pa greš naravnost na toliko slavljeni Ren, samo da se med tem še malo v Litihu in Cahah (Aachen-u) pomudiš. Ustaviš se v Kolonji (Köln-u) pa ne zato, ker se pravi, da so ondi nekašni trije kralji in še neka druga takošna roba, temoč ker je prijetno mesto s krasno okolico. Od tod pa se pelješ dalje po Renu naprej do Mainc-a; tukaj hipoma pozabiš na ves dim, meglo in ogleni prah, v katerem si v Londonu dihal. Ren (Rhein) z obema obalama srce ti razveseljuje tako, da moraš občudovati krasoto narave, pa marljivost in dela človeška; Ren je najlepši del Nemčije. V Maincu se ne mudi; tû zdaj nič družega znamenitega nimaš, nego trdnjavno zidovje ter napuhnjene vojake pruske.

Ko se peljaš po brzovlaku naprej in se ti že ne mrzi po mestnem zidovji ogledovati se, postaneš za malo časa v Würzburg-u, Nürnberg-u, Avgsburg-u in se vé da tudi v Mnihovem (München); pa tudi to mesto z vsemi umetnostnimi zakladi si v malo dnevih lahko ogledaš, da potem naravnost v Avstrijo podirjaš.

Prva postaja in početek najnega opazovanja na Avstrijskem je mesto Salzburg, od kodar ideva v Ischel. A kaj človek, ki je delj časa bival na ptujem, občuti stopivši na tej meji v Avstrijo? Prvo opravilo ti je, da menjaš si denar, in kakošna je ta prememba! Za zlato in srebro dobiš le zamazanih cap, posebno avstrijske desetičice so nekak „unicum“, polne šmira in maščobe, včasí tako, da se človeku gabi takošne stvari seboj nositi, posebno ako si jih nehoté za nekoliko forintov nabere. Al ptujec je v Avstrii z denarjem zmirom na dobičku, ker se mu na sto goldi-

narjev po 25 gold. nagrade našteje (menda zato, da v Avstrijo pride); lahko je sreči ali nesreči hvaležen.

Pa zdaj, stric, ogledi Salzburg. Se ti line dopada to staro škofovsko mesto? Se vé da se mi, in to zeló, in kako krasna je okolica za sprehode, „nota bene“, kedar — ne dežuje. Brez dežja pa je Salzburg malokdaj. Al, ker si velik materijalist, rekel bodeš, vse je dobro in lepo, da je Salzburg le tudi tako dobro oskrbljen z materijalnimi in obrtníškimi napravami, kakor je z duševnimi cerkvenimi, potem pa bi še lepši bil; poleg 7 kloštrov, 13 cerkev, koliko pa ima fabrik? Ne zameri tacega vprašanja materijalnemu Angležu!

Al človeka prišedšega kamor si bodi morajo gotovo najpoprej ljudje zanimivati. Tujec gotovo ne najde nikdar tako zanimivih človeških eksemplarov, kakor jih pričeniš v Salzburgu, potem še naprej v gornji Avstrii in gornji Štajarski nahaja. Škoda, da se ni teh groznih krofačev nekoliko v pariško izložbo poslalo, saj takošni krofi bi bili narodom zapadne Evrope toliko zanimivi, kakor bi mogli biti oni „hommes à queue“, ktere je staroznani potovalec Marco Paolo na otoku Formosa blizo Čine videl. Ne menim pa nikako s tem, te ljudi zasmehovati, saj tako nesrečo vsakdo le pomiluje, izvzemši gornje Štajarce, ki so na svoje krofe najbolj ponosni; al misliti bi bilo, vkljub temu, da sta voda in gorsko življenje te nadloge kriva, kako bi se ta nesreča saj pomanjšala, ako se že celó odpraviti ne more. Po teh krofastih pokrajinah, da tako rečem, se res malo lepih ljudi nahaja, in kakošen je njihov jezik! Ta se je pač prav po ljudéh navdal, kakor je že naravno. Naletel sem na ljudi, katerih nemščino sem mnogo teže umel, kakor holsteinski „plattdeutsch“ ali v Belgii Flamone in Valone ali Holandeze. Nemškutarske šolobarde, ki nam Slovincem očitajo, da Kranjec ne razume Štajarcev, Štajarci ne Primorcev itd., bi sem-le poslal, da bi slišali to „nemško špraho“!

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Sv. evangelij pravi v neki primeri med drugim: prosil ga je kruha, in dal mu je kamen; enako si je mislil Boštjan, prosil sem barona Streusandbüchse cekinov in poslal mi je opeko! Bil je vsled tega zeló potr, pa trpelo je to le en teden, ker tolažil se je, da vsi „véliki“ duhovi so mnogo zaničevanja pretrpeli, predno so se do zaželenega vspeha popeli: kako se je Schillerju hudo godilo, predno je v Jeni svoje mesto zavzel; Shakespeare tudi ni v začetku svojega dramatiškega početja kaj preveč dobrega poskusil in sedanjega cesarja Napoleona je ves svet po svojej drugi poskušnji v Boulogni za norca razglasil, in vendar že zdaj skoraj 20 let čiča na najkrasnejšem prestolu tega sveta. Ni se treba prehitro ostrašiti dati! Se vé, taka se ne zgodi vsaki dan, taki so redki kakor lord Byron, ki o sebi pravi, ko je bil še komaj 20 let star: „ko sem zvečer legel, nihče me ni poznal, zjutraj, ko vstanem, bil sem slaven po celem svetu.“ — Da bi jaz legel in se pisal Boštjan Nebodigatreba, in da bi me v jutro, ko vstanem, ves svet nagovoril: dragi Boštjan Vsemusvetutejetreba — premišljeval je zarad sv. Roka opeke Nikodem — bilo bi krasno, vzvišeno — ali meni so muze kakor Schiller-ju in Shakespeare-u pot do slave s trnjem nastlale. Ni se zmotil v tej zadevi Boštjan,

kajti godilo se mu je skoro v vseh literarnih početjih, kakor da bi se bilo v resnici vseh 9 muz proti njemu zaklelo in zarotilo z namenom, preganjati ga kakor furije v starogrškem gledišči. Dobil je namreč eden že davno jako znanih slovenskih skladateljev v Ljubljani štipendijo za umetnike, ktera se vsako leto na Dunaji razpisuje. Poskušal jo je lani tudi Nikodem dobiti, kajti ni mala stvar 4 do 600 gold. k svojim 315 gold. prišteti, — zbral je vsa svoja „dela“ (z večine je imelo vsako le 3 do 30 strani): „izdihljaje“, balade, romance, epopeje, igrokaze itd. in poslal jih je v debelem paketu po železnici kot navadno vozino (Frachtgut) — po pošti bi bil moral preveč plačati — umetniškemu odboru na Dunaj, kateri je imel štipendijo oddati, tolaživši se, da ta vendar ni iz samih baronov Streusandbüchsev sestavljen. Spet je čakal cele kvatre rešitve svoje prošnje; spet je skoro že umetniške štipendije popolnoma pozabil; spet mu nenadoma neko dopoldne isti pismo-noša paket prinese in recepis za podpis pomolí; spet se mu od straha in upa roka trese, kajti bila mu je rešitev prošnje od dunajskega umetniškega odbora nazaj poslana; spet je po sobi hitro sèm ter tjà koračal, premišljaje, kdaj bi to morebiti spet Pandorino škatljo odprl? toda s trdnim namenom, ne več v Salamonovi kavarni potrebovati zdravilne pomoči gosp. Finca. — Poldne že na turnu sv. Miklavža bije, zdaj mrtvobledi, zdaj pirhasto rdeči Boštjan naglo z desnico, ki se mu trese kot šiba, pečate odtrga in pogleda hrbet svoje prošnje, kjer so navadno rešitve (Erledigungen) napisane, — ali v tem mahu jo že na drobne kosce raztrga in kot besen po njih z velikimi zimskimi okovanimi čevlji teptá renčoč: prokleti švabski odbor! kajti nobene besede ni bilo na hrbtu prošnje napisane, nego za vso rešitev bilo je po celi strani potegnjeno s tesarskim rdečilom strašno „!“ znamenje klicanja (Ausrufungszeichen). Sv. Roka opeka in dunajsko „!“ so bile „na videz“ res velike blamaže, — al — mislil si je Nikodem — Napoleon se je tudi le na videz 2krat blamiral v Strasburgu in v Boulogni in postal je le vendar imperator — toraj se ne sme obupati!

Vse načine je vpotrebljeval, da bi bil svoj namen: literarno slavo in bogastvo dosegel. Pri vsakem „delu“ je dal odzad z neznano pritlikavskimi črkami („mit Perlschrift“ kakor je sam rekel) natisniti, da bi bil komaj mogel človek z drobnogledom brati: „Vsi čisti dohodki se imajo za dobrotne namene obrniti.“ Pa tudi to ni pomagalo. Dajal je svoja dela po večkrat pod drugimi naslovi natiskati; tako „stille Seufzer eines krainischen Barden“ so prišli ni dolgo temu na svitlo pod naslovom „lyrische Ergüsse von den Höhen des Golovz“ (lirične pesmi z Golovca itd.). Imajoči v rokah nove izdihljaje z Golovca, vprašam ga, ko sem ga neki popoldne za lemenatom srečal, kaj je temu početju vzrok, kaj vendar misli s tem doseči? — Vidiš dragi prijatelj — odgovori Boštjan — vzel sem si za izgled svojega slavnega rojaka, učenega dr. Kluna; on je postal po tem vsemu nemškemu in slovanskemu svetu slavno literarno znan, postal je bogat in imeniten, povsod ga častijo in mu kadijo, ker je nekoliko slovstvene baže večkrat prekuhal in v raznih podobah na svitlo dal; vidiš, jaz imam morebiti večji zapopadek o bulgarski literaturi, nego ga ima on o slovenski in o njenih odnošajih proti drugim južnoslovanskim, pa pobral je nekaj materijala med našimi dunajskimi dijaki o slovenščini, dejal ga je v svoj literarni kotel in poslal kot razpravo o naši literaturi v rusko „Besedo“. Ves literarni svet slovanskega plemena, ki šteje čez 60 milijonov, ploskal mu je, da on prvi med vsemi Slovenci tako dobro ruski — prihodnji jezik vseh Slovanov (?) — piše, ko je v resnici le nemški pisal. Tisto razpravo

je kmalu pozneje spet v kotel dejal in prekuhal in prišla je kot čisto nova razprava v „Oesterreichische Revue“, iz ktere jo je dal spet malo okrtučeno in novo pobarvano v posebni knjižici za popolnoma novo delo na svitlo, in ako se ne motim, gledala je ista razprava kot izvirna in čisto nova v talijanskem jeziku v „Crepuscolo“ in v francozkem v „Revue de Genève“ beli dan, — ali sem zadnja dva lista prav zadel ali ne, ne vem, kajti ne znam niti italijanskega niti francoškega itd. Dalo bi se še marsikaj pripovedati. Jaz pa, kamor se obrnem, pri vseh enakih poskušnjah imam samo nesrečo, namesti slave in bogastva dobivam le „!!!“ in pa opeko; moj slavni rojak je postal že mladeneč v Padovi doktor modroslovja, jaz pa že 25 let po vseh nemških vseučiliščih svoja dela pošiljam, da bi me kje častno promovirali, pa sem le vedno „doktorand philosophiae“!

(Dal. prih.)

Striček Dobersvet.

Čez hude čase toži
Zdaj skoraj celi svet,
Vendar vesele kroži
Naš striček Dobersvet.

Izbral si je ženico,
Je ko violčen cvet,
Veseli ko z golobico
Živi stric Dobersvet.

Si hišico je zgradil
Na zali solnčni hom,
Krog drevja si nasadil,
V zavetji ima dom.

Pod lipo klop in miza,
Povsod se vidi red,
Kar ljubi ženka Liza
In striček Dobersvet.

Prijetna je stanica,
V kotiči lep oltar,
Lesena postranica,
Neprecenljivi dar.

Na-njo preljube svira,
Ko noč objame svet,
Da slavček se ozira,
Kje stric je Dobersvet.

Približa se nedelja,
Pokrije svoj klobuk,
Srce se mu zasmaja,
Ko zgrabi za poruk.

U starošegni halji,
Za božjo slavo vnet,
Prot' cerkvi gré zali
Naš striček Dobersvet.

Vse hčerke in pa sine
Je davno že oddal,
Namnožene rodbine
Bi skoraj ne poznal.

Njegovo godovanje
Je za ves mlaji svet
Največe radovanje
Pri stricu Dobersvet'.

Z lahkó nogó priskače,
Unukov obiskat,
Donaša jim igrače,
Prigodbe pravi rad.

Od petja in ljubezni,
Preblagih mladih let,
In kaj prestal železni
Je striček Dobersvet.

Vsa srenja ga spoštuje,
Dobrotnika sirot,
Nesrečnim stan zlajšuje,
Nevednim kaže pot.

Mu ni za prazno slavo,
Ni nikdar prenapet.
Le ljubi mir in spravo
Želi stric Dobersvet.

On vinca ne sovraži,
Prijatelj je zdravic,
Zapoje rad pri glaži,
Od vinskih jo goric.

Če z delom se otrudi,
Diši mu vsaka jed,
Je zdrav, da vse se čudi,
Naš striček Dobersvet.

On pravi: „Bog me vari,
Jaz Tebi se zročim,
Zato me ne udari,
Če dobre volje sim.“

„Odloži mi selitev,
Da star bom ko moj ded“ —
S tem sklene sploh molitev
Naš striček Dobersvet.

Berači nevošljivi,
Skopuhi lakomni,
Lenuhi strasti živi
Vam radost znana ni!

Vse graje se znebite,
Naj on vam bo izgled,
Odslej takó živite
Ko striček Dobersvet!

V. Kurnik, stolar v Ljubljani.

Dopisi.

Iz doljnega Štajarja 12. dec. — Nevolja pri nas je velika, da se bodo neki imena duhovnikov in krajev v šematizmu škofije naše po ukazu gosp. knezoškofa dr. Stepischnegga tiskala po nemški pisavi. Enkrat tako, drugokrat tako! Pod Belkredijem s slovenskim pravopisom, kakor se spodobi slovenskim ime-

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Globoko izdihne pri zadnjih besedah; smilil se mi je v srce, vzamem ga pod pazduho in vlečem ga v krčmo k Mocarju na bokal vina, kjer je že bilo izvrstno domoljubno društvo iz Vipave, iz Postojne in iz Razdrtega zbrano. Bilo je polno botilj na mizi, v društvu je bilo že precej dobre volje, kajti sprejelo nas je, glasno „živio“ kričé. Namignem svojim prijateljem in predstavim vsem Boštjana za slavnega domačega pesnika in literata, ki ima zdaj v žepu rokopis ravno danes dodelane epopeje pod naslovom „die tapferen Mädchen von Šiška“ (hrabre Šišenčanke) iz turških vojská; ako to delo, dostavim, enkrat beli dan zagleda, postanejo Homer, Camoens in Ossian sami navzarji proti Boštjanu. — Vse društvo je navdušeno soglasno zahtevalo, naj ga nam bere in naj nas prve z nesmrtnim delom počasti. Pa vse prošnje in vsi pozivi so bili bob ob steno, kajti Boštjan nam ni hotel na nobeni način rokopisa pokazati, ostal je trdovraten in molčeč. Še le čez kake pol ure, ko so se mu kake tri čaše Vöslavca po žilah pretekale, začne me pod mizo za škric vleči, da bi poprejšnjo misel še enkrat sprožil. Spomnil me je naše pravlice, kako je prišel sosed k sosedu, kjer so ravno jedli žgance in h katerim ga vsi povabijo, naj saj enkrat zajme, on se pa z vsemi štirimi brani. Videč pa, da grejo žganci h koncu, hitro popraša, kaj ste že poprej rekli, ali ne da bi jaz k žgancem sedel? kaj? Omenim spet društvu, da je Boštjan pripravljen „hrabre Šišenčanke“ brati, pa bilo je že preveč dobre volje, da bi imelo društvo posluš za take užitke. Stari bogati Koloratar iz Razdrtega naredi predlog, da bi ga jaz z Boštjanom v Razdrtem enkrat obiskal, kjer ga bodo tamkajšnji rodoljubi gotovo tako praznovali, kakor se to spodobi pravemu pesniku. Vsi smo bili s tem predlogom zadovoljni, najbolj pa Boštjan, kajti hotel je tudi slavljén biti od krasnega spola, ker Koloratar je imel 3 prelepe domoljubne hčerke Tončko, Nežko in Maričko. Zmenili smo se bili za veliki šmaren.

Pišem zarad vseh priprav Koloratarju in Marički, ki je bila kaj bistroumna in za vsako dobro šalo občutljiva, posebno povdarjaje, da želi naš pesnik, da bi ga na postojnskem kolodvoru z odprtim koleseljem z zelenim gunjem ali kocem pogrnenim počakali, kajti to je bolj „pesniško“ nego kočija. Boštjan je rekel: to se pravi, peljati se „wie ein Landpachtar.“

Ko se 15. avgusta s „slavnim“ gostom po železnici v Postojno pripeljem, čakal naju je sam stari Koloratar praznično oblečen na kolodvoru. Kar se voza tiče, ni bila samo Boštjanova želja popolnoma izpolnjena, nego bil je napravljen za-nj tabernakel iz zelenih vej prepleten z lavorikami. Ko s Koloratarjem ponosa polnega Boštjana v tabernakel posadiva, s strašno silo sem se komaj komaj zdržal, da se mu nisem na ves glas v obraz zasmel. Jaz sedem k Koloratarju in kot blisk smo šli proti Razdrtemu. Boštjan je bil bled kot zid svoje „hrabre Šišenčanke“ v rokah držeč; srce mu je hotelo od nepopisnega veselja počiti. Ko nas pri Koloratarji zagledajo, začnejo možnarji pokati, da se je vse treslo. Pred hišo je bilo okolo 20 prijateljev zbranih, naravno med njimi vsi znanci od Mocarja, nas z gromovitimi živio-klici pozdravljaje. Se ve, da so si

skoro vsi z rutami usta tiščali, da jim ni smeh v hajal, ko dva najkrepkejša iz množice stopita, Boštjana pod pazduho primeta in ga iz tabernakelna izlečeta. Ker je bilo ravno poldne, šli smo vsi k obedu, kjer so Boštjana na čelo mize posadili med Nežko in Maričko. Izvrsten lipavec je kmalu blede lice Boštjanu pobarval in bil je do črne kave že skoro preveč dobre volje. Po črni kavi ga peljemo na oder, kjer je bila zelena miza „auf pachterisch“ za branje „Šišenčank“ pripravljena. Boštjan si v črnem fraku in v rumenih rokavicah pripogne na vse strani, sede in začne brati. Bral je od početka z lepo donečim, umerjenim glasom, ali kmalu je v ekstazo prišel, začel je kar kričati, agiral in mahal je tako z rokama, da si je 3krat naóčnike zbil. Nihče se ni mogel v društvu več držati, soglasno smo se tako smejali, da smo se za trebuhe držali in z nogami teptali. Ali Boštjan je bil v svoji ekstazi gluh in slep, čedalje hujše je razgrajal in upil, z mizo in stoli je ropotal, in ko je prišel v branji do mesta, kjer Šišenčanke Turka s poleni, burklami, loparji in metlami napodé, bali smo se, da ne bi med nas jel miz in stolev dreviti. Ko je nehal, od samega smeha se smo vsi jokali in neznano mu ploskali.

Nežka in Tončka stopite predenj in ga peljete z odra doli na vrt na mali griček, okolo kterege so bili pevci, godci zbrani in sila prostega radovednega ljudstva. Bilo je že precej proti večeru. Zdajci postavita na griček Boštjana kot žrd, ki je plašno kakor zajec okolo sebe gledal, kaj namerjajo z njim. Kmalu stopijo Tončka, Nežka in Marička, bele kot vile oblečene, predenj, Tončka in Nežka mu rdeč plašč z zlatimi franžami okolo pleč ogernete, Marička mu pa podá v roke „hrabre Šišenčanke“ okusno z lavorikami povite, na glavo mu pa postavi zelen venec iz figovega perja rekoč: Bodite mi pozdravljeni, slavni, preslavni pesnik! Kakor so stari Grki svoje slavne pesnike pri olimpskih igrah z lavorom venčali, kakor so pred 300 leti Torquata Tassa v Rimu na kapitolu sijajno za pesnika kronali, tako venčam vas z vencem iz figovega perja, ker figovo perje je simbol sramežljivosti in sladkosti. Vi ste bili vedno ponižen in sramežljiv, niste nikomur svojih prelepkih poezij vrivali in glas vsake vaše pesmi je slajši, nego ktera si bodi tržaška figa. Živio!

Strašni živio-klici so spremljevali te besede od vseh strani, možnarji so treskali, godci so zagodli in pevci so zapeli „ljubimo te, naša dika“. — Zadnji žarki solnca so se vpirali v Boštjanov rdeči plašč. Marsikteremu bi se bil zdel Nikodem v tem položaji kakor ban Jelačić 1848. leta pri inštalaciji na Markovem trgu v Zagrebu, drugim spet — si parva licet componere magnis — kakor „ecce homo.“ Meni se je videl kakor oživljeni rdeči „!“, kterege mu je umetniški odbor iz Dunaja na hrbtu njegove prošnje poslal.

(Dalje prihodnje leto.)

Popis poroke zunaj cerkve,

kakor nam jo vprihodnje namerava večina dunajskega državnega zbora.

Po tej postavi, ako po nesreči obveljá Megerlov predlog, ne bo treba več poroke v cerkvi, in zakon odpade iz vrst sv. sakramentov. Župan bo poročal v svoji kancelii; če pa kancelije nima, v svoji koči ali na kakem podu. — Naš župan Bincelj nima kancelije, tedaj kar naravnost v svoji koči poroča; radovedna njegova žena stoji pri durih; trije njegovi otroci se valjajo po tleh, pes leži pod mizo, mačka pa gode za pečjó. Župan Bincelj stoji naslonjen na mizo, na kateri je bokal vina in fajfa, v rokah drži „šrifto“; pred njim

dosti očiten je razloček med sedanjim knjižnim in onim jezikom, s kakoršnim se ponaša Truberjevo sv. pismo. Knjižna slovenščina napreduje tako jaderno, da je kje kdo še težko dohaja, in prav je, da napreduje, saj jo je tisočletna nezgoda marsikako popačila. Toda razum bodi voditelj k dobro premišljenemu koncu. Ne morem si pa misliti in želeti takega konca, do kterega dospel bi nam jezik še dalje bil od jezika družih Slovanov, zlasti pa srbsko-hrvaškega, nego je zdaj.

Da v tem ne zastranimo, naj bi — to željo izrekam tu — slovenski pisatelji, sosebno priznani veljaki, ktere radi posnemamo, predno kako novoto vpeljejo v knjigo, očitni sodbi izročili jo in z razlogi podkrepili. *)

Iz nekterih novejših spisov, sosebno tudi iz službenih izdatkov slovenske Matice razodeva se neko slovenskim slovničarjem in pisateljem prej neznano pravilo, po katerem bi bilo bolje, rodivnik **) (genitiv) postavljati pred samostalnik, nego za samostalnik, od kterega je odvisen. Piše se namreč z neko doslednostjo, ki ne more biti naključna, na pr. „Slovenske Matice odbor“, „odborove seje zapisnik“, „te teorije obračanje na dejanske izkušnje“ itd., kakor da bi neslovensko bilo pisati: „Odbor slovenske Matice; zapisnik odborne seje.“

Imenoval sem to nekako pravilo slovenskim slovniceam neznan, ker ga ne nahajam razločno postavljenega v nobeni, zlasti ne v Janežičevi niti v Metelkovi, ktera na str. 262, §. 93. uči: „Der regierte Genitiv steht gewöhnlich nach dem Worte, von welchem er regiert wird, — kann aber auch vor demselben stehen, z. B. „svoje matere edini sin.“

Nihče naj ne misli tu, da jaz to novino pripisujem zgolj samovolji naših pisateljev, kakor da ne bi se mogli opravičiti z narodnim govorom, marveč na misli so mi dotični primeri, kakor: „vseh vernih duš dan“, „Device Marije lasci“, „Device Marije prosó“ itd.; (pa tudi nasproti: „zakrament svetega krsta“ itd.). Vpraša se samo: kaže li iz teh nekoliko primerov povzeti tako obširno, splošno pravilo za nepregledno množino primerljajev, v kterih ima rodivnik službo svojo? ***) Jaz

*) Take razprave o tem ali onem slovniškem vprašanju, kakor smo na pr. letos dobili od č. g. Ladislava Hrovata in nedavno od g. Žepića, jako so koristne in ob enem zanimljive. Gosp. profesor Žepić po pravici hvali gosp. Ladislavova „pravila za pisavo“ ter jih v vsem sodi tako, kakor se meni zdi, da je prav. Sploh moram jaz odobriti do malega vse Žepićeve opazke, kterim vem glas, samo temu, da bi pisali posojivo, ne bi jaz pritegnil, ker me besede: kupilo, plačilo, hranilo, selilo, šacilo, drugače napotujejo. Naj izrečem še željo, da bi se g. Žepić račil večkrat oglasiti ter primerjaje slovenščino s srbsko-hrvaščino svetovati nam to ali ono popravo; n. pr. ne bi li imeli Hrvatov posnemati gledé na genit. partit., kjer se močno ločimo. Hrvat pravi: imam povoda (ich habe Grund), vidio sam konja (ich habe Pferde gesehen, — des chevaux). Jeli to slovansko? Pis.

**) Rodivnik ali rodivnik? To je pravopisno vprašanje. Hrvat bi pisal rodionik, spreminjaje l v o. Vsakakor je l pravilen. Vendar so nekteri pomisleki. Ni še menda prav dognano, kako se obrazijo take besede, zlasti samostavniki na -ec, od glagolske osnove, ali od participa (glej Janež. II. J. stran 119), ni li kak razloček med enim in drugim; niti je prav jasno, kaj se bolj prilega Hrvatom, ki imajo: samostavnik, starostaven, vladavina, merodaven itd.; tudi bode prav težko biti dosleden v vseh primerih. Staroslovenščina (Mikl. slov.) ima največkrat l: kadilnik, kupil'n, ležalnica, pobegal'c, pa tudi: pitav'c, pištodav'c, plenoprodav'c, predavnik, rosodav'n, pev'c. Pridevnike ali priloge na -aven, -iven (-alen, -ilen), kterih drugi Slovani v našem pomenu nimajo, kakor da prepogosto delamo. Kadar imamo iz dotičnega glagola izpeljan samostavnik na -ilo, to smemo iz njega dalje narejati tudi pridevnik, n. pr. pravilo, pravilen, kresilo, kresilen, plačilo, plačilen. Ako pa nasproti gre za ženski samostavnik, kakor: pisava, zidava, veljava, ter nas je misel iz njega napraviti pridevnik, ne bode prav: pisalen, zidalen, veljalen, če nečemo pisati tudi: držalni zbor. Pis.

***) Jaz sem bil v 8. in 9. listu „Novic“ od leta 1859 napisal obširnejši sestavek o rodivniku, na kterega se tu sklicujem, čeravno meri najbolj proti izpeljevanju svojivnih pridevnikov iz samostavni-

bi odgovoril kratko, da ne kaže, ter bi se potegnil za dozdano svobodo.

Moje stališče je znano. Posebnost slovenskega jezika, če tudi utrjena v národu, ako se ne more ni iz staroslovenščine, ni iz živih slovanskih narečij izkazati (legitimirati), da je slovanska, nima cene. Taka pa je tukaj. Če se namreč kolikorkoli ozremo po slovenskih in slovanskih knjigah, videli bomo precej, da takega besednega reda ne poznajo staroslovenski in brizinški ostanki, niti ga poznajo Truber in njegovi nasledniki do današnjega dne, niti česka, poljska, ruska, srbsko-hrvaška in bolgarska knjiga.

Vzemimo v roke ktero bodi Vukovo izvirno knjigo ali prestavo, povsod bomo našli, da se drži gori prepisanega Metelkovega pravila. Vukov „Novi Zavjet“: *Mat. VII, 3.* „A zašto vidiš trun v oku brata svojega“ ... (kaj pa vidiš pezder v očesu svojega brata). *Mat. X, 20.* „Duh oca vašega govoriče iz vas.“ *Mat. XI, 25.* „Hvalim te, Gospode neba i zemlje.“ *Mat. XIII, 11.* „Vama je dano da znate tajne carstva nebeškoga“ (Vam je dano vedeti skrivnosti nebeškega kraljestva).

(Konec prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje iz pretečenega leta.)

Dolgo smo se smejali pustni burki; pa Boštjan je bil ponosen, da je prvokrat v svojem življenju zaslužen priznanje našel. Rekel je, da, ko se mu je enkrat sreča nasmehljala, bode ga tudi, ako Bog dá, dalje spremljevala, da zaželenega Mecena najde in s tem tudi nekaj z vonečega priznanja. In ni se motil. Zvedel je, da se v Bledu že nekaj časa mudita dva ruska diplomata: knez Merčinski in baron Knorring. Mislil si je, ker me baron Streusandbüchse in umetniški odbor tako zaničujeta, videli bodemo, ali so morebiti naši ruski „bratje“ bolj usmiljenega srca in bolj denarni? Dade krasopiscu svoje na Turka srborite „Šišenčanke“ prepisati, in jih pošlje lepo zavite v Bled brez vsega pravega upanja, da bode ta poskus boljši sad rodil. V treh dneh dobí list, kteremu je bilo na zavitku napisano: noter so 3 bankovci po 100 gold.! List je bil jako lakoničen, kajti brez naslova in nagovora se je glasil po francozki tako-le: Evo vam 200 gold. baron Jožef Knorring, a od zdolej spet: Evo Vam 100 gold. knez Dragotin Merčinski; v Bledu 1. junija 1867. — Ali ta tehtna in izdatna lakoničnost je Boštjanu veliko bolj srce in dušo pogrela, nego uljudnost barona Streusandbüchse. Boštjan, kakor pravi Nikodem, je bil velik sovražnik panslavizma, kajti bil je po svojej politiki

kov, ki pomenijo nežive stvari. Sem li koga preveril z njim, ne vem, dvomim pa vendar, ker se še v letošnji knjigi bere na pr. močvirjevo obdelovanje. Toda jaz, da-si nisem nepreučljiv in trmoglav, ne morem noostati pri tem, do zdaj jugoslovanska narečja takih svojivnikov nimajo. Kaj prinese napredek, tega ne vemo. Kdor se staroslovenščine ne drži samo v tistih rečéh, v kterih nas loči od Hrvatov, mora preiskavši Miklošičev slovar priznati, da v njem (in va-nj gredo pridevniki svojivni kakor posebne besede) ni od neživih stvari najti pridevnikov na -ov in na -in razen dveh edinih, namreč iglin, jugov (uši igline, Ostr., jugovo vejanije), v tem ko ima dokaj drugih dotičnih pridevnikov, kakoršni se izpeljavajo iz besed neživih reči, n. pr. ložnič'n (od ložnica), loz'n (od loza), luž'n (od luža), lun'n (od luna), marmor'n (ne marmorov), mrež'n (ne mrežin), narod'n, papir'n, pepel'n, pušč'n (od puška), stegn'n (od stegno). Pis.

le Slovenec; posebno je zmirom v sveti jezi rentočil in žolč razlival na narodopisno razstavo v Moskvi in na popevanje ruske himne, česar ni mogel nikdar Hrvat-
tom odpustiti, da so jo o binkošti v Ljubljano zanesli; ali te 3 bankovce ruskih diplomatov je pa s tako mirno dušo v božjem strahu v svojo mošnjo zbasal, kakor da bi mu jih bila poslala ministra Beust in Becke, — kar čisto nič ga ni „rodoljubna“ vest pekla! — Ko je imel enkrat stotinjake v žepu, premišluje kakih 5 minut, kaj bi se dalo početi? Pa hipoma svoj cilinder ob tla zažene, z obema nogama k višku skoči in ga pomandrá, ta-le kratki monolog govoreč: Heute werden wir durch alle Poren Wein schwitzen (= danes bomo pa vinski pot potili)!

Povabi nas vse stare pajdaše, potem svoje tovarše iz bureau-a gospode: Žmitka, Kozoprška, Ablativa in s kolodvora g. Bingelbônglja in pa Quominusa. Bilo je veliko posvetovanje, kje bi si izbrali vrt, da bi ta po Boštjanu napovedani vinski pot potili. To se vé, on se je poganjal za „debelega botra“, pa večina je rekla, da je predaleč, in da nimajo tam več vrst vina na izbor, akoravno bi, kar se Kornelije tiče, vsi za-njo glasovali. „Ogromna“ večina se nazadnje odloči za „polimanega kebra“ v Šiški, kjer imajo izvrstno jed in pijačo in vsaj 10 sort vina na izbiranje, tudi je spodobno, da slavni vspeh „Šišenčank“ v Šiški praznujemo. Boštjan je našo odloko hotel s tem podreti, da je rekel, da je tam vsak večer kuhan in pečen gosp. Tschertschuschnigg sam, in ž njim vred vsi najhujši bureaukrati kranjske dežele; pa potolažimo ga s tem, da se je Tschertschuschniggovo veličanstvo danes v Kranj odpeljalo in da se še le drugi dan vrne. — Bili smo zvečer točno pri „polimanem kebru“, še rešpêhtar so se Nikodemu na slavo v ostrogah, slovanskem kožuhi in kučmi, Rusom na čast, v fujakerji tik do hišnih vrat pridrali. — Posadili smo Boštjana brez venca iz figovega perja na čelo in njemu nasproti kolodvorskega uradnika g. Quominusa, ki je bil črn kot cigan, lase je imel kot konjsko žimo in noge kakor grški Ω. Bil je Quominus sicer tudi jako čuden mož, kajti bil je časih po cele mesece čmeren in melanholičen, nikogar niti ni pogledal, niti z nikomur prijateljske besedice pregovoril, časih je bil pa tako dobre volje, da je prvemu potepuhu na ulicah čik smotke iz ust izbil, ga potem v štacuno peljal in mu novo lulo in funt najbolj finega turškega tobaka kupil.

(Konec prihodnjich.)

Dopisi.

V Pragi 24. dec. — 16. dne t. m. so napravili Sokolci združeni z udi „Umelecke besede“ in „Hlahola“ za slovanstvo vrlo zasluženemu možu gosp. Purkyně-tu serenado, in to na čast njegovemu 80. rojstnemu dnevu. V krogu dveh sto Sokolcev z baklami, stala je mestna godba s pevci. Ko so odpeli pevci prvo pesem, stopil je sivi starček na balkon in gromoviti slavaklici so doneli po širokih ulicah. Ko so potihnili ti klici, pričel je prof. Purkyně govoriti ter je posebno omenil to, da je že v devetem letu svoje starosti zapustiti moral svojo domovino in 27 let živel na ptujem, in se že star vrnil nazaj in tako še le v starosti mogel pričeti delati za domovino in narod svoj, kteremu rad žrtuje vse svoje moči. Gromoviti slava- in živio-klici so doneli govoru njegovemu, potem pa je zopet se godba pričela, in iz nasprotne hiše je obsijala slavnega starčeka umetna magnezjeva luč. — Ko je nehala godba, podala se je deputacija omenjenih društev k prof. Purkynětu, pevci pa so peli še eno pesem. Ponavljajo se slavaklici in množica se razide vsa radostna,

da je slavnemu možu čestitala. — Drugi dan so podali tukajšnji Jugoslovani, večidel dijaci, g. prof. Purkynětu adresu, ktera se v slovenskem jeziku tako-le glasi: „Janezu Purkyně-tu, na dan 17. grudna 1867, mladež jugoslovanska v zlatni Pragi bivajoča. Slavni, visoko-učeni gospod! spoštovani oče! Isti dan, ki vse slovanstvo v globoki hvaležnosti in v neskončnem spoštovanju do Tebe, visokočastiti gospod, praznuje Tvoj 80. rojstni god, pridemo tudi mi sinovi jugoslovanskih dežel, da Te v imenu svojih bratov prisrčno pozdravljamo. Tvoje ime ostane na veke z zlatimi črkami zaznamovano ne le v zgodovini naših bratov Čehov, nego tudi v zgodovini vsega družega slovanstva, ktero v Tebi, krasno zvezdo na obzoru vednosti, zvestega sina domovine, stanovitnega boritelja za svobodo in pravico, očeta učeče se mladosti in aposteljna prave priljudnosti, častí in ljubi. Stopimo pred Te, da vsaj deloma pretolmačimo čutila spoštovanja in ljubezni, ktera cvetó za Te o bregovih Save in Donave, in v podnožji Balkana, da Te blagoslovimo in ti voščimo srečo v imenu vseh Jugoslovancev, kateri so Ti, visokočastiti gospod! že s tem razodeli brezkončno spoštovanje, da so Te imenovali častnega uda akademije jugoslovanske.*) Da bi še dolgo živel v veselje in na slavo vsega slovanstva, ktero k Tebi, kakor k svojemu očetu gleda, čegar delavnost se tako bogato razcveta. Solnce sreče in zadovoljnosti naj še dolgo let spremlja Tvoje življenje! Slava! nenehajoča slava! Oče dragi! Mnogaja leta!

Jakić, Stiglić, Baumajster, Mrazović, Ban, Saračević, Kon J., Kon A., Gjunjo, Babarović, Krajač (Hrvatje).

Krestić, Raić, Mateić, Gojković, Bronovacki, Stojanović, Ristić, Manojlović, Štefanović (Srbi).

Stojanov (Bolgar). Hajdrih, Tomšič, Pevec (Slovenci).

Iz Gradca 27. dec. * — Prav nevšečna stvar za našo nemškutarsko „Tagespošto“ je nov časopis, ki je že nekaj časa oznanjen in o katerem je sploh znano, da ne bode hodil po potih, ktere so tukajšnjemu novinarstvu, odkar nam pravijo, da smo ustavno vladani, edino znane. Samotržje se je tem ljudem tako prikupilo, da jih je grozen strah prešinil, ko so slišali, da hoče „Grazer Volksblatt“ (tako bode ime novemu časopisu) tudi drugim narodom pravičen biti in da ga tudi ni volja, svoje popularnosti v tem iskati, da se duhovne institucije, kolikor mogoče, najhujše natolcujejo. Prav kočljiva stvar je sicer časnike priporočati, in dokler nas vse podvzetje natenčnišega ne podučí, svetujemo našim ljudem samo to-le v tej zadevi: Ako že mora kdo med vami, bodi-si ko trgovec ali zarad lokalnih novic itd., imeti kak grašk nemšk list, popustite za Boga nam silno krivično „Tagespošto“ kakor tudi „Telegrafa“, saj ta dva časnika ne delata za nas, ampak proti nam, in naročite se v tej zadregi na nov nemšk list, to je, na „Grazer Volksblatt“, da bode potrebam, zarad kterih se naročujete na uni list, ravno tako zadostil. Ne podpirajmo listov, ki široko usta odpirajo, kadar je treba naročnikov, pa nam hrbet ali še kaj družega kažejo, ko je govorica o naših težnjah in tirjatvah. Kolikor se zdaj precej gotovo vé, novi list tudi naših želj ne bode nikoli preziral in tudi dopisi v tem smislu mu bodo všeč, kakor vemo iz čisto zanesljivih ust. Marsikaj se bode, če Bog dá, tudi za nas s tem listom preuravnalo; vsaj nekterih prav krivičnih postopanj ne bode več. Do zdaj, na pr. smo se večkrat prepričali, da se nismo smeli zagovarjati, in to tudi ne, čeravno smo bili grdo natolcovani in obrekovani; plačevati smo morali naše zagovore s svojimi žulji in še potem so bili tako skrivno natisnjeni, da jih je človek

*) Na dan godú svojega je bil, kakor naši bralci že vedó, tudi izvoljen za častnega uda Matice slovenske v Ljubljani.

ne bo ustava kriva, nego mi sami. Ustava daje svobodo in pravice; ali da bi za ljudi tudi še delala, take nikjer ni. Na tanko se je tedaj treba seznaniti s tem, kar je naša pravica ter skrbno posluževati se je.

Ako smo se dozdej mogli poganjati z nekim vspehom za našo reč, koliko krepkeje bode mogoče odslej, ko se bomo sklicevali na jasno ustavo, na ministrov odgovornost, na uradnikov prisego! Pa tacega orožja se ne bi posluževali?

Ako se s tistimi ne skladam, ki v prihodnosti vse le črno vidijo in slabo prorokujejo, vendar nečem reči, da bi ne mogli prav imeti. Vse je mogoče, dobro in zlo. A kakova bo v resnici naša in avstrijska prihodnost, to vé do dobrega le en sam, Tisti, ki je nad nami vsemi in ki, kakor naš Koseski pravi, „sam veliko praktiko piše“! Jaz le to trdim, da smo na boljsem, nego po stari ustavi, in da imamo zdaj več sredstev, da si pomagamo, ako hočemo in znamo. Črnovidcem sem pa nasprotnik zato, ker njih način ni tisti, ki budi ljudi na delo in srčno borbo; ni tisti, ki daje zaupljivost in energijo, brez ktere se ni nadjati nikdar velikih vspehov. Kakošen bi bil to vojvoda, ki bi svoji četi v enomer kričal: „Slabo je, slabo je; zgubljeni smo, zgubljeni!“ Pa ljudje se tudi tacih prorokov, ki vedno sodnji dan prorokujejo, radi naveličajo ter jim vrata pokažejo. Svet hoče ohraniti se in živeti, a ne poginiti.

Pa še druge razloge imam, zakaj da nam ne kaže proti novi državni uredbi pasivnim biti. Ne samo, da je bolja od prejšnje; da nam več naših glavnih želj izpolnjuje, ona je tudi po večini avstrijskih neogerskih narodov sprejeta. Kdor nasprotno trdi, moti sebe in druge. Naj le pogleda v statistiko, kdor ne verjame. Če se tudi na druge ne gleda, že to, da Nemci in Poljaki za njo stojé, daje večino. Ustava je tedaj zakonito delo, zato pa tudi v pravem konstitucionalnem smislu vezalna.

Moj drugi razlog je prepričanje da dvalizma za zdaj nikakor ni mōči podreti. Njega podpira za zdaj še večina avstrijskih narodov; in pri tej večini ga podpira misel, da je on edini spas Avstriji. To misel mora skušnja ovreči; skušnja mora dvalizem ob kredit in vero djati, pred-no mu bo mogoče do živega priti. To je moje mišljenje. Ali čakaje tega ne smemo križem rok držati. Utrujmo in širimo avtonomijo na dani podlogi, krepimo narodnost, izobražujmo narod dušno in materijalno.

Kar se tiče združenja vseh Slovencev, bilo bi to, kakor nam, tako tudi sami državi na gotovo korist. Ali tisti, katerih pomoči za ta svoj namen potrebujemo, še tega niso prevedeli. Naša skrb mora biti, da jih bolj in bolj prepričamo. Posebno je pa skrbeti treba, da se te misli tudi naše ljudstvo in to najbolj po Štajarskem, Koroškem in Primorskem poprime.

Vem, da mi spet kdo poreče: „kaj pomaga vse to; brez solidarnosti med Slovénii ni nobene pomoči. Res je to; samo naj nihče ne misli, da je solidarnost samo v vnanjih oblikah. Za zdaj med nami solidarnosti, vidne v vnanji obliki, res ni. Vzrok temu je, ker so naše razmere preveč različne, da doslej niti ni bilo mogoče trdnega skupnega programa narediti. Ali v eni, in to glavni reči smo vendar po sami naravi zmirom solidarni, tako, da nas nobena sila ne more razdružiti, to je: Braniti in krepiti svojo slovansko narodnost. V tem smo vsi eden; v tem imamo vsi skupen dobiček in skupno škodo. Kdor koli v tem smislu dela, v glavni reči solidarno dela, če tudi po različnih oblikah. Ta, ta solidarnost je bila tudi nam, slovenskim poslanecem vodilo.

Ali nismo mi Slovénii tudi prepričani, da nam je treba skupnega literarnega jezika? Pa vendar še zmirom vsak svoje posebno narečje pišemo. Zakaj? Zato, ker ne moremo drugače. Ravno taka, verjemite, nam se godí v politiki. Le tistim, ki naših okoliščin ne poznajo, ki so pijani nekterih političnih fráz, le njim se vse lahko vidi.

Tako sem razložil odkritosrčno svoje misli, po vesti in vednosti, brez družega namena, nego da bi — sreči naroda našega — dobri reči služil.

Jaz dobro vem, da bi se bil mnogim bolj prikupil, ko bi bil novi ustavi dobro zabavljaj; še kateri naših časnikov bi me bil za to pohvalil. Ako tega nisem hotel, bodi dokaz, da nisem sebičen; da mi je resnica več, nego časnikarska hvala.

Zato pa tudi prosim vse tiste, ki bodo te moje sestavke sodili, naj ne gledajo na osebe, niti na mojo, niti na druge, nego na stvar in na resnico!

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Danes je bil gospod Quominus dobre, židane volje, natoči si kupico, vstane in tako-le spregovori: „Veste, ljubi moji, prav za prav smo se namenili, biti danes prav dobre volje; sovražniki domovine, naroda in pesništva utegnili bi še reči, da bodemo pijani! Ali to bi bilo le grdo obrekovanje, kajti človek, ki dobro anatomijo našega trupla pozná, vé, da tega, kar navadni splošni svet „pijanost“ imenuje, tega so vsi drugi tajni vzroki krivi. Da to človek dobro razume, povem vam, da se niti na dunajski niti na pariški medicinski fakulti tega ni mogoče naučiti, niti Karol Vogt niti Virchow o tem nič ne vesta. Kako je ta stvar, čul sem pred nekoliko leti na Hrvaškem tam na turški meji, torej poslušajte: Vsak človek ima v glavi tri črevljarske tro-noge stolčke, iz dna želodca pa drži lestva ali lojtra do teh stolčkov skozi vse truplo, v želodci samem pa ima vsak človek po naravi 4 ščurke naseljene, Hrvatje pravijo „švabe“, kateri so sicer po navadi mirni ter se le sém ter tje po želodci sprehajajo in njegovo osodo pre-mišljujejo. — Kebri in ščurki so, kakor veste, najbližnejši žlahtniki, tako rekoč bratranci, treba je toraj, da vam to, ker smo pri „polimanem kebru“, na tanko razjasnim, da človek ni prav za prav nikdar v svojem življenji pijan, nego vsem tem dogodkom, navadno „pijanost“ imenovanim, krivi so samo ti čudni 4 ščurki. Ko je človek pri vinčku in ga prvo kupico v-se vlije, preplašijo se vsi štirji na dnu želodca in zlezejo na lestvo; ko vinska poplavica v želodci narasta in že lestva do 3. klina v vinu stoji, ustraši se prvi ščurek, hitro po lestvi v glavo spleza in sede na stolček, plašno gledé, kaj ima nastati v želodci iz tega vinskega dežja. Takrat navadni ljudje človeku pravijo, da je „dobre volje.“ Mi, kateri bolj na tanko človeški organizem poznamo, pa pravimo, da je še le prvega švaba ali ščurka iz želodca pognal! — Ko se dalje zaliva, potop v želodci čedalje večí nastaja, izbeži tudi 2. ščurek po lestvi in sede prestrašen na 2. stolček v glavi. Navadni ljudje takrat pravijo, da je človek „židane volje“. Še nekoliko kupic in lestva je že do 7. klina v vinu, zbeži tudi 3. ščurek po lestvi in sede ves plah še na 3. prazni stolček. Navadni ljudje rekó takrat, da ga ima že človek „precej v glavi!“ — Ne preteče potem cele pol

ure in potop v želodci je vesoljen, lestva stoji do 11. klina v vinu, 4. ščurku se že frak na konci namaka, od straha in groze ves blede zleti hitro po lestvi v glavo, kjer mu 3 preplašeni pajdaši na črevljarskih stolčkih čepé premišljaje, kaj bode vendar iz vsega tega? Ko ves zbehan četrti v glavo privihra in nobena stolčka več ne najde, da bi sedel, začne se z družimi tremi za sedeže pretepavati. — Ko se vsi štirje v glavi za stolčke rujó in tepejo, pravijo navadni ljudjé, da je takrat človek „popolnoma pijan.“ Mi učeni anatomí pa vendar trdimo, da je le zadnjega najtrdovratnejšega ščurka iz želodca spravil. Zdaj mora iti na glasovanje, koliko ščurkov mislimo mi danes zvečer pregnati? Jaz mislim, da pri takej svečanosti ne bi bilo odveč, da bi tudi četrtega spodili, če tudi do tepeža v glavi med vsemi štirimi pride.“

Zdaj gosp. Quominus obraz v temne gube spravi in zarenči: Kdor je za to, da samo prvega ščurka poženemo, naj vstane! — Vsi obsedimo. — Gosp. Quominusu se spet lice bolj zvedri in na dalje vpraša: Kdor je te volje, da samo družega ščurka poganjamo, naj vstane! Sam rešpehtar se počasi s kučmo na glavi k višku prizdignejo, rekoč, da ko bi do tretjega ali celó do četrtega ščurka prišli, ne bi znali drugo jutro pri inšpekcii za svoje ameriansko društvo nabranih narodnih uší od narodnih bolh razločiti! — Pa splošno mrmranje je rešpêhtarja kmalu poučilo, da bo treba vsaj še enega ščurka žrtovati. Zdaj pride 3. ščurek na glasovanje in vzdignejo se rešpêhtar, Ablativ, Kozoprsk in Boštjan sam rekoč, da iz estetičnih ozirov kakor pesnik ne more tepeža vseh štirih ščurkov v glavi dopustiti. Pa kaj so pomagali pesniški oziri, ker je bil v manjšini! Za preganjanje zadnjega in četrtega ščurka se oglasi „ogromna“ večina in pri tem je tudi ostalo.

Nismo še dobre pol ure vkupej sedeli, že je rešpêhtarjeva kučma popolnoma ravnovažje izgubila in zdaj se na desno, zdaj na levo na glavi pomikala v znamenje, da je 1. ščurek svoj sedež na prvem črevljarskem stolčku že zavzel. Tudi se ni dolgo časa 2. ščurek v želodci obotavljal, nazdravljali smo od vseh krajev Boštjanu kot slavnemu pesniku, današnjemu našemu dobrotniku, slovenski zvezdi prehodnici na literarnem obnebjí itd., samo g. Quominus ga je zmirom sarkastično z Nikodemom podajal. Na to pa Boštjan v sveti jezi vstane, oči so se mu svetile, kakor baklje, in dvakrat zaporedoma si je pri agiranji naočnike zbil, kar je čisto jasno dokazovalo, da nima v glavi nobene stolčka več praznega in da že 4. ščurek namerja iz želodca odplezati. — Rdeč kakor rak na véliki petek se obrne proti g. Quominusu: Le reci mi Nikodem, to me nič ne žali, kajti poznam narodne muftije, age in beglerbege, ki so bili tako reči svetniki v čitalnici, in so potem pri 2. volitvi vendar nemškutarje volili, jaz pa nisem v perijohah, ktere je „Slovenec“ o tem prinesel. Poznam spet druge, imenovane národne trgovce, ki bi z usti vse do zadnjega vatla dali za našo stvar, al v praksi nimajo toliko korajže, da bi slovenske table nad svoje štacune obesili; poznam dalje nekega „slavnega“ slovenskega pesnika, ki je pred nekoliko leti rekel svojemu odgojitelju, da ni treba njegovih dečkov v slovenskem jeziku podučevati, kajti to bi jim glavo zmešalo! Temu počenjanju tega „slavnega“ slovenskega pesnika se je rajni gimnazijalni ravnatelj Nečasek, ki ga je bilo samo slovansko poštenje, pri privatnih izpitih neizmerno čudil. Utegnil bi vam še mnogo takih za slovenski rod in dom krasnih izgledov naštetí, pa naj bode to zadosti. Vprašam vas zdaj: na kateri strani je Nikodemovanje pri meni, ali pri teh tako slavljénih narodnjakih?! Vprašam vas dalje, povejte mi — — — naenkrat Boštjanu beseda zastane, na čudne načine se

mu oči zasvetijo in kar venomer začne proti vratom zreti. Obrnemo se zdajci vsi tje in vidimo g. Tschertschuschnigga tudi tako rdečega kot kuhanega raka z marelo pod pazuhó, ktere niso noben dan niti po leti niti pozimi domá pozabili, ko so se ravno skozi vrata priripsali, podobni Bachus-u, kajti imeli so tudi oni vsaj že svoje 3 ščurke pod kapo. (Kon. prih.)

Dopisi.

V Gradcu 4. sveč. (*Pravila društva „slovanske besede“*), ki se ima osnovati tukaj v Gradcu, so že potrjena od c. kr. namestništva in vpisovanje se začinja. „Slovanska beseda“ bo dajala tukajšnjim Slovanom lepo priložnost, da spoznajo drug družega in se krepčá slovanska vzajemnost in slovanski ponos, da čitajo raznovrstne spise in časnike, da se učé petja in da krepijo svoj život s telovadbo. Sploh si bo prizadevalo to društvo dramiti naše ljudi, zbirati jih v domači dom in pridobiti jim od tukajšnjih mestjanov spoštovanje, kakoršno morejo tirjati sinovi velike matere Slave. Razume se ob sebi, da bo društvo združevaje „utile dulci“ tudi za primerne veselice skrbelo. Oni, ki so sprožili to misel, želé in to po pravici, da se ne pograša noben tukajšnjih Slovanov v tem društvu, posebno pa pričakujejo, da se vpišejo va-nje mladenči, ki imajo biti enkrat voditelji naroda — naši dijaci viših šol. Gotov sem si, da so „Novice“*) enacih željá, in da se jim pridružuje v tem vsak oče, ki ima svojega sina v tukajšnjih viših šolah, in to tem več, ker doneski — po 50 do 70 soldov na mesec — so tako majheni, da jih zmore vsak lahko.

V Ljutomeru 4. sveč. — Spolnile so se nam naše vroče želje: čitalnica, ki smo jo ob svečnici slovesno odprli, ustanovljena je! Ako je bila kje težava, narodni dom na noge spraviti, bila je gotovo tukaj. Že po svojem položaji Ljutomer na najskrajnem mestu slovenstva proti vzhodu, kaže, da ga ptujstvo od vseh strani žmíče, in čeravno v najbližjem obsegu od iskrenih Slovencev obdan, da vendar le malo more svoja krila raztegniti in le malo peščico privržencev k sebi pritisniti. Tržani sami ob sebi pa so ali čisto po ptujščini popačeni ali vsaj mlačneži; toraj zdatne podpore od njih nikakor nimamo pričakovati, marveč v srečo še si moramo šteti, da nam še hujše ne nasprotujejo. Med takimi okoliščinami se je toraj osnovala naša čitalnica, — čitalnica, ki ima biti čvrst steber slovenstvu proti severo-vzhodu. Slovesnost, s katero smo odprli národni dom, bila je prav živa in vesela; hvalijo jo domači in tuji, ki so bili nazoči, tudi naši protivniki, kateri povabljeni so skoraj vsi, brž ko ne iz radovednosti, prišli, tako da nam je na posled prostora pomanjkovalo. Program se je vršil izvrstno: na čelu mu je stal prolog, za njim je sledila glediščina igra „župan“, potem pa nagovor, v katerem je govornik pomen in namen čitalničin razložil, pa se tudi hvaležno Vodnikovih zaslug za narod slovenski spominjal; sklenil pa je svoj govor z nazdravom Nj. Veličanstvu in ljutomerski čitalnici. Zdaj pa so se vrstile razne pesmi, ki so jih peli možki pevski zbor in dve gospodičini v samo- in dvospevih polne ljubezni do mile domovine. Zato hvala, srčna hvala vsem, ki so s svojim trudom, z duševnimi ali materialnimi močmi k slovesnosti tega dneva pripomogli.

*) Radostne pozdravljajo tudi „Novice“ osnovo „slovanske besede“ v nemškem Gradcu. Da pa more slovanska stvar čvrsto in slavno napredovati v mestu, kjer kraljuje nasprotni element, treba, da se zberó vse moči v eno teló, in tako svetu pokaže — edinstva krepost, ki je celoti na čast, posamnim na korist!

hodnjega meseca marca. — Vsa slovanska narečja so si sorodna, tedaj Slovanu lahko naučiti. Nauk po slovnica pa je bolj dolgočasen; pisatelj „slavj. razgovorov“ si ji izvolil to pot, da je zložil v vseh jezikih pogovore o navadnih rečeh, ki jih človek vsak dan potrebuje. Tako se igraje učé jezik vseh glavnih narečij. Ker naš slovenski jezik je celó podoben srbsko-hrvaškemu, bode ta knjiga dobro došla tndi vsakemu Slovincu. Cena jej je silno nizka.

* *Atlas slikah k prirodopisu živinstva i bilinstva* (zbirka podob iz živalstva in rastlinsva) je prišla v Zagrebu na svetlo in se v Ljubljani dobiva tudi v bukvarnici Giontiniovi po 2 gld. 60 kr. — Lična ta knjiga na 32 tablah kaže 334 po natori posnetih in lepo malanih podob različnih živali in rastlin, katerih imena so zapisane v hrvaškem, slovenskem, latinskem, talijanskem, nemškem in magjarskem jeziku. — Ker zlasti šolski mladini, ktera bere v knjigah to in uno žival, to in uno rastlino, pa je ne pozná, je taka zbirka lepih podob izvrstna pomoč, da se igraje podučí v znanstvu stvari po svetu, zato jo prav živo priporočamo učiteljem našim, da jo širijo med mladino našo. Take zbirke smo že davno pogrešali v našem jeziku; veseli smo, da jo zdaj imamo. Ako pomislimo, da obsega 334 podob za le 260 krajc., bode nam pač vsak pritrdil, da je prav dober kup.

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Konec.)

Gledala sta se z Boštjanom kake 2 minuti, kakor okamenéla, pa vedi, dragi bralec, da Boštjan, ki je vodo pil in pa Boštjan, ako je vinski pot potil, bila sta čisto različna moža. Naenkrat plane Boštjan čez mizo in objame svojega chefa, pred katerim je v navadnem življenji tako trepetal, ljubeznjivo okolo vrata in ga tako strastno na svoje prsi pritiska, da je tovaršema iz bureau-ja gospodoma Žmitku in Kozoprsku, ki sta drugzega ščurka še le na lestvi imela, kar kri zastajala. Pa dobra kapljica vse izjenači in sicer tako ostri Tschertschuschnigg, ki zarad samega dostojanstva in pristojnosti ni drugzega bral nego „Wiener Zeitung“ v kazini in ki se je v krčmi le z deželnimi svetovalci in penzioniranimi stotniki bratil in pajdašil, postavil je marelo v kot in je sedel z rahlim licem med Boštjana in gosp. rešpehtarja. Nazdravljajal je sam Boštjanu kot slavnemu literatu in žurnalistu in razumel je mož tudi, na čudo vsem, hrvaško stolaravnateljstvo. — Bili smo še dolgo, dolgo čez polnoči na slavo „hrabrih Šišenčank“ skupaj, pri Boštjanu se je že najmenj 7 ščurkov v glavi teplo, kajti na vsakih 5 minut je gotovo gosp. Tschertschuschnigga enkrat poljubil, strašno je razgrajal in vpil, da se bosta z g. Tschertschuschniggom precej jutri oba v čitalnico vpisala, in se potem pred g. Mandiča na rotovži za nova sokola postavila; potlej pa da pojmeta, kot Goljat in Samson, v španovii nad Gutheilarje jih v prah in pepel spremenit! Pri teh zadnjih „strašnih“ besedah so se g. Kozoprsku, ki se je najbolj pijače varoval in ki je še le 2. ščurka poganjal, kar lasje ježili, in sapa mu je zastajala, ni mogel razumeti, kakošen peklenščak je necej Boštjana obsedel, da takemu strupenemu nemškutarju kakor g. Tschertschuschniggu take blasfemijske in v nebovpijoče predloge dela!

Ob treh v jutro smo vstali in se od „polimanega kebra“ na pot spustili. Boštjan je zmirom kozlece preobračal in pri vsakej priliki po latinski vpil, kakor Cezar, ko je v Afriko prijadral: Šiška te teneo! Gosp. Kozoprsk in Ablativ sta počasi za njim koracála in svojega chefa pod pazuhu peljala. Strašno so se mu vsi trije smijali in zmirom so nekaj na tihem med saboj šeptali tako, da sem opazil, da neko šalo z Boštjanom za drugi dan tkajo.

Drugo jutro ob devetih se Boštjan v svojej sobi v Jakčevi hiši na kanapéji prebudí, strašno so ga lasje boleli;*) bil je po rokah ves razpraskan. Pogleda se v zrcalo in kar ne spozná se več! Nos je bil ves moder in krvav, narasel mu je pa tako, kakor turn kralja Davida; hlače so bile vse raztrgane, naočniki so bili brez stekla, klobuka pa ni bilo nikjer. V glavi se mu je vse vrtélo: Sokol, Tschertschuschnigg in Gutheilarji, „polimani keber“, ščurki, rešpehtar, Quominus itd. Sicer je po navadi zmirom ob 8mih že v pisarno bežal, zdaj pa je že davno devet odbila, in Boštjan si je še le oči krtáčil. — Gospodinji se je tudi čudno zdelo, kaj ta današnja nenavadna Boštjanova neredovitost pomenja?! Potrka ponižno na vrata — bila je stara zgovorna, brumna ženica in dobra dušica; — in ko se jej vrata odpró, skoro v omedlevico pade Boštjana zagledavši. — Kar križala se je Jakčeva Jera rekoč: Za božjo kriščevo voljo, pa ne ko bi se bili vi nocoj tudi z Gutheilarji topli?! — Godilo se je namreč svetkovanje „hrabrih Šišenčank“ slučajno ravno tisto noč lanskega julija, ktera je po nesreči staremu Sokolu naključila od deželne ljubljanske vlade requiescat — in — pace — odloko. — Boštjan pri teh besedah še bolj prebledí in vpraša gospodinje: Kako mislite to? No, danes zjutraj ko sem šla po meso, zvedela sem, da je bila nocoj strašna tepežnost, grozovito je kri tekla, Sokolov je bilo več in tako je neki Gutheilarjev veliko mrtvih in ranjenih ostalo, nekteri pravijo 7, drugi pa celó 11! — Ukaže Jeri, da mu kebél mrzle vode prinese, da se omije in opere. Ko Jera odide, zamisli se in trese kot šiba, in vedno bolj se mu dozdeva, da je bil tudi on pri tej „grozoviti“ bitki, kajti od 9tih zvečer do 9tih v jutro je imel ogromen preslédek v svojem spominu. Kaj se je ta čas prav za prav ž njim godilo, ni mogel poleg vsega globokega in tankega premišljevanja do nobenega pravega rezultata priti. Da je imel zmirom nekaj s Sokolom in z Gutheilarji opraviti, to je dobro vedel, kje pa so meje tega razsajanja ostale, o tem ga je čisto ves spomin zapustil. Odkod pa te razpraskane roke, od kod krvavi nos, od kod vsa raztrgana obleka?! — Čem bolj je premišljeval, tem bolj je bil prepričan, da ima on gotovo vsaj en par „zdaj rajnih“ Gutheilarjev na svojej črni duši. Mislil je na véšala v Suhembajerji, delal je osnove, kako bi v Ameriko ali vsaj na Turško pobegnili, — pa bil je le pravi Nikodem, bureaukatična dolžnost zmaga in strah od Tschertschuschnigga odloči ga na to, da gré na vsak način v pisarno.

S črno zakrpanim nosom namesti ob 8mih še le ob 10tih tiho kot tat v kancelijo prileze, bled kot smrt, na vseh udih trepetaje. Kozoprsku in Ablativu, ki sta v prvej sobi pisala, bilo je videti, da sta ga že komaj pričakovala, kajti oba hitro, ko se vrata odpró, kvišku skočita in ga od vseh strani neznano pomenljivo gledata. Boštjan je ves drgetal in komaj je mogel izustiti: Vama že na očéh berem, kaj mislita, je le vendar z Gutheilarji vse res?! povejta mi, kako sem jaz k tej

*) Čudno, da imamo mi Slovenci in Francozi za „Katzenjammer“ enake izraze, — mi pravimo: lasje ga bolé, Francozi pa: il a mal aux cheveux. Pis.

nesreči prišel? Kozoprsk mu jame pripovedovati: Za božjo voljo, kako? — sam Bog to vé, kako! Kteri satan te je sinoči obsedel, tega ne vem, ali gotovo je bil Belcebub! Ko pridemo iz Šiške čisto mirno do flečkajarskega mosta, pribobnajo ravno Gutheilarji iz špitalske ulice nam nasproti, bili so nekje na deželi. Komaj jih ti zagledaš, ni te bilo več obrzdati. Kot stekel volk se zakadiš med-nje in razvijal si silovito moč, kakoršne se ni nikdar nihče nadjal, Samson iz starega testamenta je bil proti tebi otročiček, kot polena si nesrečneže v Ljublanico metal in — — — — — zdaj se chefova vrata odpró, strašni Tschertschuschnigg se prikažejo in pogledajo nesrečnega Boštjana tako, da je mislil, da so se oči chefove v sulice spremenile. Namignejo Kozoprsku, ta se odstrani in mrtvaška tihota nastane, Tschertschuschnigg se možato po pisarni sèm ter tjà sprehajajo mrmraje: „strašni dogodki! strašni dogodki!“ Boštjan se je moral na zid nasloniti, ker ni mogel več stati, vsak čas je mislil, da bo omedlel, ker videl se je v duhu na véšalih v stoterih podobah, kako se sèm ter tjà maje, in kako mu neusmiljeni vetrovi kostí stresajo. — Po kakih 10 minutah pride Kozoprsk z žandarmerijskim stotnikom, ki je bil po navadi vsakdanji Tschertschuschniggov pajdaš pri „polimanem kebru.“ Zdaj namigne chef Boštjanu, naj se za nekoliko časa sam v njegov bureau odstrani. Boštjan je slušal mehanično kot avtomat, in kakor pijan se je podal v Tschertschuschniggovo pisarno. Zdaj je še le na tanko pregledal ves svoj položaj, zdaj ga je hud kès zgrabil, da ni davi skozi Trst v Ameriko bežal; zdaj je videl, v kakošne zanjke je zašel, in da je stotnik nalašč po-nj prišel, na Žabjek ga cefrät. — V tem skrajnjem hipu se v Boštjanu strašna eneržija porodi, sklene, da ne bode on na noben način na véšalih umiral; želi si ciankali, revolver, puško, pištolo ali vsaj kuhinjsk nož, pa osvedoči se, da je še žepni nožič, ko se je v jutro preoblačil, domá pozabil. Ali zdajci ga misel skrajnjega zdvojenja navdá, čul je komaj pred tednom od Ablativa, da je novo kupljeno črnilo neznanu strupeno, zgrabi strastno Tschertschuschniggovo veliko tintnico in jo pripogne k ustim, in roke mu drgetajo, izmuzne se mu in polije se s črnilom od vrha do tal. Bil je že ves zmešan, rekel bi, da je že skoro popolno obnorel, zasveti se mu nekaj v kotu, bil je vrh Tschertschuschniggove marele, spomni se samoumora rimskega cesarja Nerona, strastno se toraj vrže na marelo in si jo hoče skozi prsi predreti! — V tem hipu se vrata odpró in ves bureau — bilo je do 10 uradnikov — s chefom na čelu se na pragu prikaže. Prvi trenutek so vsi ostrméli, videč črnega Boštjana, slonečega na mareli, ko je od vseh krajev črnilo curkoma od njega kapljalo. Ali prvemu začudenju je sledil nepopisen humoričen krohot, ki Boštjana kmalu podučí, da še niso žabjek in véšala tako blizo.

Od tistega časa, kar se je hotel gosp. Boštjan Nebodigatreba, kakor cesar Neron, s Tschertschuschniggovo marelo „fentati“, nisem ga več videl; niti ga ne dobiš v znanem koticu poprejšnje Salomonove (zdaj Schmidove) kavarne, niti pri „polimanem kebru“, niti ne nikodemuje več pri „debelem botru“. Čul sem, da pripravlja zdaj „hrabre Šišenčanke“ za tisk in za igranje na ljubljanskem gledališči. To je zadnje znamenje o njem, da še živi. Če se bode možu ljubilo, še kaj imenitnega počenjati na tem grešnem svetu, tudi jaz ne bom tako lén, da tega ne bi povedal svojim bralcem.

Dopisi.

V Gradcu 14. febr. * — Kakor druga leta v predpustu, tako je tudi letos osnovalo marljivo društvo

„Slovenija“ veliko besedo s plesom. Nobenkrat poprej se ni bilo zbralo toliko ljudi pri teh vrsticah kakor pred sinočnem in iz tega se prav jasno vidi, da dobivajo od leta do leta več veljave in podpornikov. Prostorne sobane Seifove so bile jako lepo okinčane in nad odrom je visel umeten grb z nadpisom „vzajemnost“ — za naše čase in zadeve jako pomenljiva beseda. Razun treh družih pesem smo letos tudi prvokrat čuli Ipavčovo veličansko kompozicijo Koseskijevega „Kdo je mar.“ Skladatelj sam je spremljal pevce na glasoviru, ki so iskreno izvrševali svojo nalogo, kakor je le dano navdušenosti in kreposti mladih src. Nikjer ne bi bil mogel dobiti tudi strog presojevalec pomanjkljivosti, kajti vjemalo se je vse do dobrega. Pri tej priložnosti smo pa nekaj še posebno čutili, namreč to, da bi priljubljeni skladatelj skoro izdal delo, s katerim se smemo po vsej pravici ponašati, da bi se splošneje med slovenski svet vcepilo. Da je bilo obilo priznavanja vsestrane zadovoljnosti, se umé ob sebi. Po petji je bil ples do ranega jutra in tudi tû je bilo za neplesavce kakor plesavce marsikaj, kar je je moglo opomniti domorodnega čutja, vzlasti iz narodnih pesem sestavljena lepa overtura in več družega, kar jim bode ostajalo gotovo dolgo v spominu. Sešlo se je bilo okoli 600 ljudi in med njimi smo zapazili tudi rektorja visocih šol, kakor tudi več profesorjev, katerim se tudi ni brala dolgočasnost na obrazih. Prvikrat je, da je najviša oseba vseučilišča prišla tudi k slovenski veselici, kar je bilo se vé da vsem posebno po godu. Da je gospej in gospodičin bilo več od družih let, zopet kaže, da imajo slovenske veselice dober renomé, če še dalje ne smemo sklepati. Za drugokrat vabimo tudi nekatere pisalce naše sicer cenjene „Danice“ na slovenske shode in to le iz zgolj tega, da bi se prepričali, da ni naša mladež nikakor taka, kakor jo nekteri obrekujejo. Dokler ne bomo brali dokazov, mrzimo take možé, ki opravljajo naše nadepolne mladenče in je devajo ob dobro imé. Stariši vže tako neradi pošiljajo svoje sinove le-sem ali pa v Beč; ako pa potem še take stvari beró, ki so „nota bene“ pri tem še celó izmišljene, rad pritegnem, da se v tacih zadevah svojemu srcu celó izneverijo. Le nikjer pretiranosti in povsod vzajemnost in bratovska ljubezen, ki nikdar brez vzroka in premislika ne sodi in obsoja!

Sevnica na Štaj. 12. febr. — Tudi pri nas smo Vodnikov rojstni dan slovesno obhajali. Čitalnica naša je napravila veliko besedo s plesom. Počela se je s čveterospevom „Pozdrav.“ Po odpetem zboru govoril je prav krasno gosp. župnik Ripšl na slavo Vodniku, pretresovaje pesnikove zasluge za narod slovenski in s krepkim klicem na svitlega cesarja je končal svoj govor. Po govoru so peli „himnus“ od dr. Benj. Ipavca. Po tem je Drnjačeva Cilka prav mično govorila besede Potočnikove „Vodniku.“ Po končanem govoru se je počela glediščina igrati „Župan“ od Vilharja. Igrali so čitalnični udje in sicer tako dobro, da smeha ni bilo ne konca ne kraja. Po končani besedi je bil ples. Vsa zabava je bila res tako lepo vredjena, da enake tukaj še nismo doživeli. Naj bi se taki večeri večkrat ponavljali!

V Gorici 8. febr. * *) — Siva megla se vlačí danes po Gorici ter zakriva nam solnca zlatorumene žarke, ki spominjali bi nas na prihajočo spomlad. Vkljub otožnemu vremenu mora človeku pa vendar srce poskakovati, ko vidi, da vse po bliskovo napreduje. Umrl je v Ribnici, kakor so „Novice“ povedale, dekan Ignacij Holzappel, ki je po misli nekterih malomodrih glav čuden testament zapustil: 50 do 60.000 goldinarjev za

*) Lepo prosimo obljubljenega.